

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 28 juni 2024

INHOUDSOPGAVE
Notulen 28 juni 2024

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Installatie nieuwe Burgercommissieleden	Pagina 6
3	Spreekrecht externen	Pagina 6
4	Vragenuur	Pagina 7
5	Notulen	Pagina 7
6	Vorraadagenda	Pagina 7
7	HAMERSTUKKEN	Pagina 7
8	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 7
8.1	G-24-023 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2024, brief GS van 14 mei 2024 (GS DOC-000650257)	Pagina 7
9	Sluiting	Pagina 97

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
28 juni 2024**

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.
Berghorst, mevrouw mr. A.
Bijnen, H.M. van
Bloi MA, J.M.
Bommel, C.P.G. van
Bosch, M. Th.
Boven, mevrouw I.
Dautzenberg, A.G.P.M.
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Driessen, R.B.
Fischer, mevrouw A.M.J.N.
Franssen, R.F.R.P.
Franssen, R.J.H.
Goossen, I.J.G.
Hanegraaff, dr. M.C.
Hermans, L.J.
Hoks, F.J.R.
Huizing, J.
Ijpelaar, W.A.J.
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.
Jetten, mevrouw T.G.M.
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.
Koopman M SEN, mevrouw S.N.
Kuiper, mevrouw L.Y.M.
Loomans, ir. P.J.M.
Maillé, S.
Megens, B.J.M.H.
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.
Nijenhuis, D.J.
Nijskens, H.L.M.
Pelzer, ing. E.M.
Pol, mevrouw H.A. van der
Queisen, A.G.M.
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.
Schuuring BA, mevrouw E.A.
Schyns MSc, P.F.M.
Smeets, C.A.H.
Sol MSc, H.P.A.
Vaessen, L.A.P.

CDA
PvdA
PVV
VVD
BBB
PVV
Partij voor de Dieren
GroenLinks
CDA
Forum voor Democratie
50PLUS
BBB
LOKAAL-LIMBURG
BBB
CDA
PVV
PVV
BBB
CDA
D66
GroenLinks
PVV
VVD
SP
Horizon
VVD
PVV
GroenLinks
BBB
VVD
VVD
BBB
BBB
BBB
PvdA
JA21
SP
GroenLinks
D66

Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.
Wesseling, mevrouw A.
Wetemans, C.C.M.
Wolters, mevrouw L.C.C.M.
Wolters Gregório, J.
Zeedzen, D.

CDA
D66
BBB
PvdA
SP
BBB

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

Blijlevens, R.P.
Peters, A.C.P.

JA21
LOKAAL-LIMBURG

Overige aanwezigen

Hankel, W.
Eggen, W.H.M.B.

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Ik open de vergadering en heet u allen van harte welkom bij deze laatste Statenvergadering voor aanvang van het zomerreces. Het weer heeft deze week aanleiding gegeven om dat gevoel ook een beetje te krijgen. In het bijzonder heet ik ook iedereen van harte welkom op de publieke tribune. Fijn dat u er op dit moment bij bent, ook degenen die de vergadering volgen via de digitale snelweg en zeker ook de vertegenwoordiging van de pers, die er vandaag weer bij is. Fijn dat u ook vandaag weer aanwezig bent. U zult dadelijk een fotograaf zien lopen. Dat heeft alles te maken met punt 2, de installatie van twee nieuwe burgercommissieleden. Na de installatie zullen we ook even een moment schorsen, waarop een felicitatie overgebracht kan worden. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist. De griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat hieraan is voldaan. Bij de vergadering van vandaag passen geen moties vreemd aan de orde van de dag. Die kunnen gewoon tijdens de vergadering, tijdens het behandelpunt van de Voorjaarsnota, worden ingediend. Indien moties nog ingeleverd kunnen worden hoop ik dat u dat zo snel mogelijk doet. Indien er een hoofdelijke stemming gaat plaatsvinden, dan vangen we daarbij aan bij de heer Hanegraaff. Zoals wellicht bij u allen bekend: de spreekvolgorde bij de Voorjaarsnota is de alfabetische volgorde. Bij welke fractie we beginnen om vervolgens in alfabetische volgorde door te gaan, dat bepalen we weer bij loting. Dat is ... LOKAAL-LIMBURG heeft de eer om de vergadering zo dadelijk af te mogen trappen. Er is een conceptagenda verstuurd. Ik neem aan dat u met deze agenda kunt leven, dat we die kunnen vaststellen. Dat is het geval.

2 Installatie nieuw Burgercommissielid

De voorzitter: Dan zijn we nu aangekomen bij de installatie van de twee nieuwe burgercommissieleden. Dat zijn de heer Hankel en de heer Eggen, beide voor de fractie van de Partij van de Arbeid. Ik verzoek de bodes om de nieuw te installeren burgercommissieleden naar de interruptiemicrofoon te begeleiden via de grote deuren. Aan de orde is de beëdiging of het afleggen van de verklaring of belofte overeenkomstig de Provinciewet. Alle nieuw te benoemen burgercommissieleden leggen in handen van de voorzitter de eed of verklaring en belofte, zoals voorgeschreven in de Provinciewet, af. Zowel de heer Hankel als de heer Eggen heeft aangegeven de verklaring en belofte af te leggen. De Gedragscode Bestuurlijke Integriteit is al eerder getekend door beiden. Ik zal zo meteen de tekst van de verklaring en belofte voorlezen bij de interruptiemicrofoon. U stapt vervolgens één voor één naar voren om te zeggen: 'Dat verklaar en belooft ik.' 'Ik verklaar dat ik, om tot burgercommissielid benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en belooft dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik belooft dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgercommissielid naar eer en geweten zal vervullen.'

De heer Eggen (PvdA): Dat verklaar en belooft ik.

De heer Hankel (PvdA): Dat verklaar en belooft ik.

De voorzitter: Dan mag ik u als eerste van harte feliciteren met deze zeer eervolle taak, die u nu beiden mag gaan vervullen. Ik wens u heel veel plezier en heel veel succes. Dan schors ik de vergadering, zodat er even gefeliciteerd kan worden.

[SCHORSING]

3 Spreekrecht externen

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Voor deze vergadering zijn er geen externe sprekers.

4 Vragenuur

N.v.t.

5 Notulen

De voorzitter: Er zijn ook geen notulen die moeten worden vastgesteld.

6 Voorraadagenda

De voorzitter: Er is wel nog een voorraadagenda. Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we dat kunnen doen. Dat is dan conform besloten.

7 HAMERSTUKKEN

De voorzitter: Er zijn geen hamerstukken.

8 BEHANDELSTUKKEN

8.1 G-24-023 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2024, brief GS van 14 mei 2024 (GS DOC-000650257)

De voorzitter: Daarmee komen wij bij het enige behandeldstuk voor vandaag betreffende G-24-023, het Statenvoorstel Voorjaarsnota 2024, brief van GS van 14 mei jongstleden. Conform het spreektijdenoverzicht en de loting van zojuist mag ik nu als eerste het woord geven aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Dank u wel, voorzitter. Voor mij is het verbazingwekkend dat ik als eerste een keertje hier het woord mag voeren, na al die jaren, maar schijnbaar heb ik een keertje geluk met de loting. Ik weet niet hoe dat zal uitvallen vandaag. De Voorjaarsnota 2024. Ik wil eigenlijk namens LOKAAL-LIMBURG per programma een korte input geven en onze mening c.q. een motie indienen. Ik heb een aantal vragen ingebouwd voor de Collegeleden. We zijn benieuwd wat daarop de antwoorden zijn. 'Perspectief voor het landelijk gebied.' Als het gaat om hernieuwbare energie, dan is het duidelijk dat we minder afhankelijk of onafhankelijk willen worden van producenten van fossiele brandstoffen, vooral als het dubieuze regiems betreft. Over hernieuwbare energie: een ruime keuze van indicatoren. Helaas, voorzitter, als het dan gaat om voedselzekerheid en landbouw in Limburg is dit besef onvoldoende aanwezig. Het woord 'voedselzekerheid' komt niet voor in de Voorjaarsnota, alleen het woord 'voedsel', maar dan enkel in relatie tot voedselbossen. LOKAAL-LIMBURG is vurig voorstander van zoveel mogelijk behoud van agrarisch areaal voor de voedselvoorziening. Dat areaal staat onder druk. We zouden hier één of meerdere aparte indicatoren willen, die aangeven hoe het gesteld is met de productie, voedselzekerheid en agrarisch areaal in Limburg. Daartoe dienen we een motie in. Waterveiligheid is voor LOKAAL-LIMBURG een belangrijk onderwerp. De overstromingskansen dienen tot het uiterste te worden beperkt. Dit geldt uiteraard niet alleen voor de Maas, maar zeker ook voor de Geul, de Gulp en andere zijrivieren. Hier moet de bergingscapaciteit worden vergroot. Er is veel gedaan. Onze fractie wil echter blijven wijzen op het werk met werk maken en het benutten van kansen. Daar waar onze woningen en bedrijven er zijn, moet het eerst begonnen worden met bescherming met een hogere norm. 'Samen leven en bestaanszekerheid.' Armoede, energiearmoede, mobiliteitsarmoede, sportarmoede, verzorgingsarmoede, verduurzamingsarmoede, generatiearmoede, vooral in de delen van Limburg die in de Limburg-factor benoemd zijn. Het feit dat er zoveel segmenten van armoede geduld kunnen worden is veelzeggend, voorzitter. Kan en moet de Provincie als tussenlaag dit allemaal alleen aanpakken, voorzitter? Nee. Kan het nog beter? Hoewel er veel problematiek speelt, zijn we ook trots op de dingen die vanuit dit huis in gang gezet worden en werden. Verder is er een duidelijke relatie met het beleidskader 'Leefbare steden en dorpen'. Daarom is er een

streven om een provinciaal aanspreekpartner in te stellen om initiatiefnemers voor projecten te ontzien. Kan de Gedeputeerde ons iets zeggen over de voortgang hiervan? Door toenemende armoede krijgen kinderen niet altijd zwembles. Er komen steeds meer kinderen uit andere landen, waar zwemmen niet vanzelfsprekend is. Mosaqua in Gulpen is het enige bad in Heuvelland Zuid-Limburg, in een brede cirkel. Zelfs Valkenburg heeft geen bad meer. Dit zwembad in Gulpen is niet alleen aan toerisme gelinkt, maar ook aan de eigen inwoners. De toekomst is niet zeker. Vorige week is het niet gelukt om de Provincie een garantstelling te laten doen, naar onze mening een enorme gemiste kans. Het is mooi te vernemen dat binnen de Sociale Agenda wordt geambieerd om in 2027 de vele doelen waar te maken. Maar voorzitter, laten we de harde realiteit onder ogen zien. Terwijl wij hier spreken over mooie ambities, worden de schrijnende gevolgen van armoede steeds meer zichtbaar in onze samenleving. Kijk naar de steeds langer wordende wachtlijsten voor de Voedselbank. Deze wachtlijsten zijn een duidelijk teken van een nood waarin veel Limburgers verkeren. Mensen die jarenlang hard gewerkt hebben zien zich nu gedwongen om hulp te zoeken bij de Voedselbank om de eindjes aan elkaar te knopen. Dus voorzitter, wat doen we nu concreet om de wachtlijsten voor de Voedselbank te verkorten? Dat is een vraag aan de Deputé. Werken aan een toekomstige economie. Rond VDL Nedcar is het onrustig. De invloed van Chinese importheffing, consternatie over nieuwe banen in een mail aan oud-medewerkers. De onrustige geopolitieke situatie brengt mogelijkheden voor VDL Nedcar, hoe vervelend dat ook klinkt, voorzitter. In de Defensie-industrie zal een kans liggen. We zagen in het stuk al dat er geprioriteerd gaat worden in de lobby-agenda. Onze fractie vertrouwt erop dat het onderwerp daar prominent onderdeel van uit blijft maken. De focus op slimme en duurzame innovaties. Evenals het versterken van de circulaire economie, is dit zonder twijfel een belangrijk speerpunt. Toch vragen wij ons af of er voldoende concrete en meetbare doelen zijn gesteld om de voortgang te kunnen monitoren. De lijn voor de Brightlands Campussen wordt doorgezet, wat op zich positief is, maar welke specifieke maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat deze campussen daadwerkelijk bijdragen aan de bredere regionale economische doelen? Een vraag aan het College: hoe gaat de Provincie ervoor zorgen dat de vele verschillende projecten en initiatieven, zoals de Einstein Telescope en het CEL4LIFE-project, niet leiden tot een versnippering van middelen en aandacht? Welke concrete maatregelen worden er genomen om de voortgang en samenhang van deze initiatieven te borgen? 'Leefbare steden en dorpen.' Ik ga even naar de tijd kijken, voorzitter. Ik ga nu even iemand gewoon een beetje ontlasten. Ik ga een stukje overslaan. 'Cultuur en erfgoed voor iedereen.' De Limburgse taal. Gelukkig is de Limburgse taal nog steeds gedragen en gesproken door veel Limburgers, maar het staat onder druk. Ook hier in de Statenzaal wordt dit vaak besproken. Veel Limburgse ouders willen nog steeds graag hun dialect doorgeven aan hun kinderen. De eerste levensjaren, juist in de tijd dat de kinderen op de crèche en de opvang komen, zijn daarin bepalend. Het is niet meer van deze tijd dat de GGD de kinderopvang op de vingers tikt vanwege het te veel spreken van dialect. Dit zagen we onlangs in Margraten. We vragen de Provincie om eens met de GGD in gesprek te gaan. Is de Gedeputeerde hiertoe bereid? LOKAAL-LIMBURG wil de Limburgse taal niet opdringen, maar wil deze in deze cruciale fase, vanaf de basis, maximaal faciliteren. Spelen met taal is juist goed voor het taalgevoel en tevens behoud je daarmee je eigen dialect. We vertrouwen erop dat het College dit stevast blijft uitdragen. De woordvoerder van de opvang kon het niet beter verwoorden in het interview: 'Dit moet je niet in de regel schieten, maar aan de opvang zelf overlaten.' LOKAAL-LIMBURG staat vierkant achter Humpie Dumpie in Margraten en de koepelorganisatie. We wachten verder het uitvoeringsplan van het Limburgs af. Dan als laatste, voorzitter, gezien mijn tijd, 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg'. De Maaslijn is feitelijk een Rijksproject, maar één waaraan de Provincie veel meebetaald heeft. Keer op keer moest er bij gelapt worden en werd ook de concessietermijn verlengd. Vele beren op het spoor moesten het afgelopen jaar worden aangepakt. Nu is er dan eindelijk de aanbesteding. En weer is er een nieuw risico, veroorzaakt buiten Limburg. Nu dreigen de bezwaren tegen de inpassingsplannen niet tijdig behandeld te kunnen worden door de Raad van State. Dat kan vervolgens weer leiden tot een toename van de kosten van de Maaslijn, die ook Limburg kan treffen. LOKAAL-LIMBURG pruipt dit niet langer meer, voorzitter. De Provincie vraagt vooralsnog niet om een versnelde behandeling. Onze fractie wil nu linksom of rechtsom dat iedere euro die dit weer extra gaat kosten volledig door het Rijk gedragen gaat worden. Hiertoe dienen we nogmaals een motie in, om duidelijk het signaal aan het Rijk te geven: 'Tot hier en niet verder.' Voorzitter, de ambitieuze doelen voor 2027 zijn prijzenswaardig, maar laten we niet vergeten dat deze doelen slechts

cijfers en statistieken zijn als we de huidige problemen niet direct aanpakken. Het is onze plicht om ervoor te zorgen dat de beloften geen loze woorden blijven, maar daadwerkelijke veranderingen teweegbrengen in het leven van onze burgers, want elke Limburger telt.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. De heer Nijskens heeft een vraag aan u.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik stond er al even, maar dat maakt niet uit. Het ging natuurlijk over de motie over de Maaslijn. Formuleert u nu een exitstrategie, waar we het vorige week over gehad hebben? Op het moment dat het Rijk zegt 'wij geven geen extra euro's dan wat tot nog toe door het Rijk is toegezegd', stoppen we dan met het project?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind dat een goede vraag, mijnheer Nijskens. Ik denk dat onze doelstelling gezamenlijk is om tot uitvoering over te gaan. Ik begrijp: dat wat misschien verwarring bij u teweegbrengt... Het is natuurlijk van ons allen. Voor de meerderheid, als ik het me goed herinner, is het natuurlijk de doelstelling om zo snel mogelijk tot realisatie te komen.

De voorzitter: Wellicht, voordat ik u het woord geef, is het handig als u het dictum van de motie even voorleest. Dan weten we ook precies waar we over praten.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Even kijken. Maaslijn. 'Genoeg is genoeg, geen extra kosten meer voor Limburg. Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om hierover een verkennend gesprek met het Rijk te voeren en de eventuele risico's voor Limburg in kaart te brengen, alsmede het risicomanagement daarop / Daarbij nadrukkelijk aan te geven en uit te dragen dat iedere euro die eventueel nieuwe vertraging extra gaat kosten niet voor rekening van de Provincie Limburg komt, maar volledig bij het Rijk blijft / PS daar de consequenties van in kaart te laten brengen / Provinciale Staten hierover uiterlijk aan het einde van Q4 te informeren.'

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, nu horende het dictum: betekent dit dat als GS terugkomt en zegt 'het Rijk neemt het niet over'; stoppen wij dan met de Maaslijn of stoppen wij niet?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, zoals ik al verwoordde: een goede vraag van u, maar onze insteek is steeds: wij willen de Maaslijn natuurlijk gerealiseerd hebben. Dat betekent dan ook dat we gezamenlijk zouden moeten kijken of extra budget nodig is.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik heb eigenlijk geen laatste vraag meer, maar in feite geeft u het antwoord: we gaan gewoon door en het Rijk zegt toch 'nee'.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Mijnheer Franssen, bent u bekend met het amendement Ijpelaar dat eind vorig jaar unaniem in deze Staten, dus ook door u, is aangenomen en wat bijna letterlijk hetzelfde zegt als uw huidige motie?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ik vind het fijn dat u die vraag stelt. Toevallig heb ik hem hier. Dat is de oudere motie, met dat verschil ... Wij hebben die ook medeondertekend. U zegt het ook juist. Hij is met een ruime meerderheid aangenomen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, hij was unaniem, inclusief u.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ja. Maar ik zie gewoon de ondertekenaars. Ik heb het niet precies geturfd, maar als u zegt 'het is unaniem', dan volg ik u in die lijn. Het enige verschil met de motie is dat wij in feite als LOKAAL-LIMBURG nogmaals het signaal willen afgeven naar het Rijk toe: 'Probeer zoveel mogelijk dus het Rijk te laten betalen.' Het wezenlijke verschil tussen de oude en de nieuwe situatie is dat nu in feite de Raad van State ertussen zitten. De Raad van State betekent dus in feite – jullie hebben dat gelezen natuurlijk in de documenten die we hebben gekregen – dat het traject wederom vertraagd zal worden, omdat er daar te weinig capaciteit aanwezig is. Dus eer we zo ver zijn zal het nog een tijdje gaan duren, met alle risico's van dien om een kostenverhoging te krijgen. Dus met die veranderde situatie hebben wij in feite de motie die u heeft ingediend... Die proberen we met die veranderde situatie nogmaals te versterken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik heb het amendement niet helemaal letterlijk op het netvlies, maar ik weet bijna zeker dat daarin staat dat wij vanaf dit moment, ongeacht wat er gebeurt, gewoon als Provincie niet extra de beurs trekken. Dus of dat nou de Raad van State is of iets anders; dat is daar allemaal bij inbegrepen. Is u dat bekend?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik heb hem hier voor me liggen. Dat is niet helemaal correct, wat u zegt. Er staat: 'Bij de regering de eis neer te leggen dat de Maaslijn, net als alle andere spoorprojecten in Nederland, een Rijksproject wordt.'

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja en dus alle kosten voor rekening van het Rijk komen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, daar kun je natuurlijk... In die bewoording denk ik wel dat u dat zo kunt uitleggen, maar in onze beleving moet je een keertje langzaam duidelijk maken... Zeker met het nieuwe kabinet, wat er aan staat te komen, zal het goed zijn om nogmaals de vinger omhoog te steken en er aandacht voor te vragen. Dat is ook de reden waarom wij in feite nogmaals, met een iets andere tekst, duidelijk willen maken vanuit Limburg: mensen, dit is voor ons prioriteit. Wij willen eigenlijk dat het doorgaat, maar we willen ook op de centjes letten.

De voorzitter: Dank u wel. Tot slot, mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nog één laatste vraag. Is mijn constatering dan terecht dat LOKAAL-LIMBURG het amendement IJpelaar 2.0 indient?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, zo zou ik het niet willen zeggen. Wij maken gebruik van eigenlijk de situatie zoals het ons geprojecteerd is in de voorliggende Voorjaarsnota. We hebben dat met aandacht gelezen. Eigenlijk maken we gebruik van de veranderde situatie, wat daar ook beschreven wordt,

dat de Raad van State nu in feite te weinig capaciteit heeft, dat het weer langer gaat duren. Daar ligt onze zorg. Dus in feite zou je kunnen zeggen: we gaan elkaar versterken.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een vraag, mijnheer Franssen. Had ik het goed begrepen dat u ook voornemens was een motie in te dienen rondom de voedselzekerheid?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, die hebben we ook, voorzitter.

De voorzitter: Dan is het ook handig om daar even het dictum van voor te lezen. Dan is die ook onderdeel van de beraadslaging.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, die gaan we ook even voor u zoeken, voorzitter. Ja, die heb ik hier. 'Indicatoren areaal en voedselzekerheid. Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om met een plan van aanpak te komen om het areaal van de Limburgse land- en tuinbouw in combinatie met de voedselzekerheid te gaan monitoren, hierbij indicatoren op te nemen en deze op te nemen in de Begroting 2025 / PS voor het einde van 2024 over het plan van aanpak te informeren.'

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Ik had het goed begrepen dat u aan het eind van uw betoog ook was?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, we zitten op één lijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Dit is de eerste Voorjaarsnota die ik als Statenlid heb gelezen. Eerlijk gezegd had ik andere verwachtingen, namelijk dat je per doelstelling uit het beleidskader kon opmaken welk kwantitatief doel gehaald zou moeten worden, welk bedrag daarvoor gereserveerd zou zijn en welke mutaties daarbij ten opzichte van de begroting zijn doorgevoerd en waarom. Ik zou graag van de Gedeputeerde horen of mijn verwachtingen mogelijk in de toekomst bewaarheid zullen worden en ook wanneer het zover is. Daarom nu alleen een aantal punten die de Partij voor de Dieren is opgevallen. Bij activiteiten begint het goed. Bij natuur, biodiversiteit en fauna staat: 'Limburg beschikt over een rijke natuur. In 2027 is het natuurnetwerk gerealiseerd en dit wordt goed beheerd. Het netwerk biedt daarmee leefgebied aan gezonde populaties van dier- en plantsoorten.' Dit is een toekomstbeeld dat de Partij voor de Dieren graag voor zich ziet. Maar helaas, dan blijkt dat de indicator geld oranje gekleurd is. Voor een verklaring moet je dan naar het Programma Landelijk Gebied. Daar staat dat de realisatie van de natuurontwikkeling volgens PS en GS een harde opgave is. Daaraan valt niet te tornen. Helaas staat er in de financiële notitie ook te lezen dat er een even hard tekort is op het behalen van dit doel van € 54 miljoen. Bij activiteit 1.1.2 staat dan wel weer dat de geldindicator op groen staat. De realiteit is dat uit de becijfering aldaar blijkt dat het tempo veel te laag is. Dan kom je dus weer op dat tekort van die € 54 miljoen. Wij vonden in de Voorjaarsnota geen voorstel om hier wat aan te doen, terwijl voor andere wensen, zoals het Blijversfonds en agrarisch natuurbeheer, wel geld wordt uitgetrokken. Mijn vraag is wat het plan van het College is om deze harde opgave te realiseren. Wanneer kunnen de Staten deze plannen verwachten? Als er geen plan komt, wat is dan de waarde van een volmondige en bij herhaling erkende harde opgave door het College? Dan wil de Partij voor de Dieren graag nog even stilstaan bij de indicatoren met betrekking tot de dieren, de fauna. Bij de cijfers van het CBS over de fauna bij de bos- en heidegebieden worden bijna alleen vogels genoemd, terwijl in het natuurprogramma reeksen andere prioritaire soorten worden genoemd. Dat wil zeggen soorten die op Nederlandse schaal vrijwel alleen in Limburg voorkomen, zoals iconische soorten als de eikelmus, het vliegend hert, een groot en lekker vervaarlijk uitziende kever en dus geen hert en het pimperlblauwtje. Kunnen we erop rekenen dat deze prioritaire soorten uit het natuurprogramma wel gaan terugkeren in de indicatoren, te beginnen in de Begroting 2025? Er zijn nogal wat indicatoren benoemd

in deze Voorjaarsnota, waarbij slechts bij weinige een kwantitatief doel is aangegeven. Sommige verbazen ons nogal. Als het doel is voldoende water en verbeterde waterkwaliteit, dan zie ik het verband niet met het aantal nieuwe woningen aangesloten op het drinkwaternetwerk. Komen deze ingevulde indicatoren nog ter bespreking naar de Staten? De Partij voor de Dieren zou dat waarderen. De aangekondigde komst van een Duurzaamheidsmonitor zouden wij ook graag willen bespreken, omdat het een relevant instrument zou kunnen zijn. Onze vraag is dan ook: kan de Gedeputeerde toezeggen indicatoren te zullen ontwikkelen die de behaalde resultaten voor duurzaamheid en diervriendelijkheid verder concretiseren? Wij hebben wat gewijzigd nog kort voor de vergadering. Ik merk nu dat ik deze nog niet helemaal duidelijk heb. Kunnen deze indicatoren worden opgenomen in de volgende rapportages naar de Staten? Zoiets. Volgens mij is het een herhaling van wat ik daarvoor zei. Nou ja. De Partij voor de Dieren dient naar aanleiding van dit verzoek... Nou, goed. Wij hebben ook een specifieke motie, een specifieke indicator, die wij graag opgenomen zouden willen zien. Dat is een indicator voor duurzaamheid en een diervriendelijk programma 'Gezonde toekomst en land- en tuinbouw'. Dat komt doordat wij in een eerdere vergadering een toezegging hebben gehad en dat is ook in het beleidsprogramma opgenomen, dat een belangrijk deel van de... Dat we 50% aan een duurzame en diervriendelijke toekomst voor de land- en de tuinbouw zouden besteden. Nu vraag ik me af of ik dat dictum nu moet voorlezen of aan het eind. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om minimaal jaarlijks te rapporteren over de besteding van het budget Gezonde toekomst land- en tuinbouw, zodat na te gaan is dat de doelstelling 50% duurzaam en diervriendelijk gehaald wordt / Indicatoren te ontwikkelen die de behaalde resultaten voor duurzaamheid en diervriendelijkheid concretiseren.' Daarnaast zou de Partij voor de Dieren graag zien dat in de Voorjaarsnota een relatie wordt verwoord met een langetermijnvisie op doelen en investeringen. Dat zou het makkelijker maken om te beoordelen welke langeretermijndoelen gehaald gaan worden. Dan de RUD Zuid-Limburg. In de commissie over de Begroting 2024 van de RUD Zuid-Limburg hebben de heer Ijpelaar en ik gevraagd wanneer een start wordt gemaakt met het robuust maken van en voorbereiden op ontwikkelingen van de RUD Zuid-Limburg, wat betreft de Partij voor de Dieren een belangrijke en urgente uitbreiding om van minimalistisch naar robuust te gaan. Bovendien is dit besloten door de Staten naar aanleiding van de ZRK-rapportage. De Gedeputeerde gaf toen aan dat vanuit de Provincie een nieuwe opdrachtverlening er komt dit jaar, nog voor de zomer. Dat zal budget vergen, is gezegd. In de Voorjaarsnota ziet de Partij voor de Dieren dit niet terugkomen. We horen graag of, waar en voor welk bedrag mogelijk in de Voorjaarsnota hier nog geld voor is vastgelegd. Of allicht voor de toekomstige jaren. Een minimaal bedrag of een inschatting voor de komende jaren zou toch minimaal moeten zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Onderdeel van de Sociale Agenda is het project 'Handle with care' en de beweging tegen kindermishandeling. Voor de Limburgse jeugd, die kansrijk en veilig kan opgroeien, zijn structureel middelen beschikbaar gesteld. Eerder heeft de Partij voor de Dieren aan Gedeputeerde Van Caldenberg verzocht in gesprek te gaan met de stichting Mendoo en het Leger des Heils. Dat is ook gebeurd, waarvoor onze dank. De organisaties hebben aan de Gedeputeerde kunnen uitleggen wat de rol is van een huisdier binnen gezinnen die in grote moeilijkheden terecht zijn gekomen. Daarvan heeft de Gedeputeerde blijk gegeven in zijn mededeling portefeuillehouder van 11 juni 2024. De Partij voor de Dieren...

De voorzitter: Sorry dat ik u heel even onderbreek, maar zou ik de zaal mogen vragen om het iets zachter te doen? Ik begin er last van te krijgen. Als er overlegd moet worden, doe dat eventjes op de gang. Dan hebben we er hier minder last van. Excuus, mevrouw Boven, gaat u verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Nu ben ik alleen even kwijt waar ik was.

De voorzitter: Wellicht het blokje even opnieuw.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Daarvan heeft de Gedeputeerde ... Volgens mij was ik daar. De Gedeputeerde heeft er blijk van gegeven dat hij gehoord heeft wat de stichting Mendoo heeft gezegd, net als het Leger des Heils, in zijn mededeling van 11 juni 2024. De Partij voor de Dieren wil de Gedeputeerde verzoeken het onderbrengen van huisdieren in noodsituaties onderdeel te maken van de Sociale Agenda en

te komen met een plan hoe structureel invulling te geven aan het mogelijk maken van opvang van huisdieren van gezinnen in nood. De Partij voor de Dieren dient hiertoe graag de motie in 'Veilige opvang huisdieren bij gezinnen in nood structureel in de Sociale Agenda'. Het dictum van deze motie luidt als volgt. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om de stichting Mendoo en in bredere zin de veilige opvang van huisdieren bij gezinnen in nood structureel onderdeel te maken van de Sociale Agenda / Aan PS te berichten hoe structureel invulling wordt gegeven aan het mogelijk maken van de veilige opvang van huisdieren van gezinnen in nood op een bredere schaal / Ten minste een waarderingssubsidie uit te keren aan de stichting Mendoo voor haar belangrijke werk.' Mag ik vragen hoeveel tijd ik nog heb? 1 minuut 51. Nou, dan gaan we eerst deze doen. Dan hebben wij nog een vraag over hoofdstuk 7.2.1, Infrastructuur onder een bereikbaar Limburg. Heel concreet worden daar 800 bomen genoemd, losjes tussen de verlichtingsarmaturen en lengtemarkeringen. De Partij voor de Dieren is altijd blij met een extra boom, maar waarom zijn het er 800? Is dit additioneel, los van compensatieverplichtingen, of worden er daadwerkelijk zoveel bomen gekapt langs onze infrastructuur dat dit als compensatie mogelijk is? Zijn er garanties dat dit dan ook ervoor in de plaats komt? Dan ga ik toch proberen mijn laatste punt nog te maken. Onder hoofdstuk 2, onder 'Samen leven en bestaanszekerheid', gaat het over leefbare steden en dorpen, gaat het over de Limburgse wijkaanpak. Hiervoor zullen in de komende periode vijf Limburgse aandachtswijken worden geselecteerd waar de nood het hoogst is. Nou, even improviseren. Waar het over gaat is dat het vijf wijken zijn waarvan het de bedoeling is om het integraal aan te pakken en structureel. Vijf wijken... Daar staat volgens mij € 0,45 miljoen voor genoteerd. Er wordt een beroep gedaan op het Rijk om daar een aanvulling op te geven. Dan vragen wij ons af: wat is de verwachting hoeveel het Rijk bijdraagt? € 0,45 miljoen voor vijf wijken waar je structureel in wil investeren, langjarig, lijkt ons nogal aan de weinige kant. Dan vraag ik me af of je niet met minder wijken moet beginnen. Dat was het laatste punt. Oh nee. Voorzitter, ik ben begonnen met natuur en niet zoals ik van plan was geëindigd met natuur, maar het zal toch duidelijk zijn dat dat het allerbelangrijkste voor de Partij voor de Dieren is. Kijk, op de seconde.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, helemaal goed. En nogmaals excuus dat ik u even onderbrak. Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Voordat ik aan de inhoud van deze nota begin eerst wat opmerkingen over de vorm. De Voorjaarsnota is de basis waarop Provinciale Staten haar controlerende taak uitoefent. Wij moeten uitvoering van beleidskaders, projecten en moties goed kunnen volgen en controleren via de P&C-cyclus. De PvdA maakt zich daar bij deze nota wat zorgen over. Veel van de indicatoren in deze Voorjaarsnota zijn nog in ontwikkeling, terwijl het de bedoeling was om die indicatoren bij de Voorjaarsnota in te vullen en te voorzien van een nulmeting. Toch zien we bij kwaliteit, tijd en geld veel op groen staan. We snappen best dat ons werk ook doorgaat zonder meetbare indicatoren, voorzitter, maar hoe kan je het stoplicht nou op groen zetten als we nog niet hebben vastgesteld wanneer we ons doel bereiken? In het indicatorenplan staat dat de resultaatindicatoren dynamisch in de P&C-producten landen, om Provinciale Staten niet te overladen met informatie. Fijn, voorzitter, want wij worden wel overladen met informatie, kan ik je vertellen. Maar betekent dit dan dat alleen de resultaatindicatoren die behaald zijn straks in de P&C-cyclus zijn terug te vinden en dat we de rest zelf moeten opzoeken in het Dataportaal Limburg? Ik vrees namelijk, voorzitter, dat deze manier van werken Provinciale Staten niet helpt bij het verkrijgen van een volledig en objectief beeld over de voortgang. Dat geldt zeker ook voor toekomstige Staten, die wellicht weleens moeten terugkijken naar deze periode. Graag een reflectie van het College. Kritisch kijken naar de kwaliteit en de hoeveelheid indicatoren is een betere keuze. Het kan ook helpen om een kleur toe te voegen aan onze stoplichtenmethodiek, een kleur die aangeeft dat we nog niet met de realisatie van een doel zijn begonnen. Hoe denkt het College over deze suggesties? Dan, voorzitter: het valt de PvdA op dat moties die onderdeel uitmaken van het beleid niet altijd landen in de Voorjaarsnota. Zo is de uitvoering van motie 3060 over het LLO Collectief netjes verwerkt in de activiteiten onder arbeidsmarktbeleid. Dank daarvoor. Maar moties 2651 over het Leefbaarheidsfonds Chemelot, motie 3061, 'Vitaal toerisme in balans met de omgeving', en motie 3014, 'Grip op arbeidsmigratie', staan er niet in. Kan het College toezeggen dat uitvoering van deze en andere aangenomen moties, die onderdeel zijn geworden van beleid, alsnog in de

P&C-cyclus worden opgenomen, bijvoorbeeld onder activiteiten, zodat Provinciale Staten beter kan volgen hoe deze moties worden uitgevoerd en welke impact wij daarmee maken op de samenleving? Dan, voorzitter, kom ik nu eindelijk toe aan de inhoud van deze nota. Daar is de PvdA over het algemeen veel gelukkiger mee. Wij zijn blij dat de vakbonden voor het eerst sinds lange tijd weer een plek aan de provinciale overlegtafel hebben en dat we stevig inzetten op een leven lang ontwikkelen en zo investeren in het arbeidsfit houden van onze beroepsbevolking. Dat is extra belangrijk in een tijd waarin we overal personeel tekortkomen. Arbeidsmigratie kan een oplossing zijn voor personeelstekorten, maar dan moeten we wel goed voor deze nieuwkomers zorgen. Voorzitter, het gaat gewoon nog steeds niet goed. Misstanden zijn nog steeds aan de orde van de dag en dat werd maar weer eens pijnlijk duidelijk in de recente uitzending van EenVandaag over arbeidsmigranten die wonen op camping De Zwaluw in Ysselsteyn. De PvdA had verwacht dat arbeidsmigratie een thema zou zijn in deze Voorjaarsnota, niet alleen vanwege de aangenomen motie, maar vooral ook omdat het een groot maatschappelijk probleem is. Helaas komt het woord 'arbeidsmigrant' niet één keer voor in deze nota. Dat is gek, want het is een nota die wel vijf keer zo dik is als de vorige nota's. Het is niet dat er geen ruimte voor het thema was. Het staat er gewoon niet in. Dat roept bij de PvdA wel de vraag op of dit eigenlijk wel een thema is voor het College. Wat is de voortgang van de uitvoering van motie 3014? Dan de economie. Verduurzaming van Chemelot is topprioriteit in Limburg en met de lancering van project Mozart hopelijk binnenkort ook topprioriteit in Den Haag. Dat is belangrijk voor het klimaat, maar ook voor de gezondheid van omwonenden, want, voorzitter, daar maakt de PvdA zich zorgen over. Gisteren werd duidelijk dat mensen die dicht bij zware industrie wonen meer zorgkosten hebben, ook bij Chemelot. Opnieuw een signaal dat onderzoek nodig is. Provinciale Staten nam vorig jaar motie 3015 aan, die vraagt om een onderzoek vanuit de Rijksoverheid over gezondheid van omwonenden en werknemers. Mijn vraag aan het College is: gaat het onderzoek er komen en op welke termijn? Dan, voorzitter, het OV. De PvdA vindt toegankelijk OV belangrijk. We maken ons al jaren zorgen over de vershraling van deze belangrijke publieke voorziening. Gelukkig staan we daarin niet alleen. Veel Limburgers maken geen gebruik van de bus en de trein, bijvoorbeeld omdat het te duur is. We zijn er trots op dat deze provincie als eerste provincie gaat experimenteren met gratis OV voor minima, maar we maken ons wel zorgen over de uitrol, want we ontvangen geluiden van gemeenten dat zij moeite hebben om dit te organiseren. De wil is er zeker, maar het ontbreekt aan de uitvoeringskracht. Is het College zich bewust van dit signaal en hoe kunnen we gemeenten daarbij helpen? Toegankelijk OV voor de PvdA is ook veilig OV voor iedereen. Dat verdient echt even extra aandacht vandaag. Vorige week kwam Pointer met een uitzending over hoe veilig vrouwen zich voelen in de publieke ruimte. Zij hebben een enquête gehouden, waar 7500 vrouwen op hebben gereageerd. Die vrouwen geven massaal een belangrijk signaal af. 82% van deze vrouwen voelt zich onveilig in het OV, 91% voelt zich onveilig op stations en 40% van deze vrouwen geeft aan stations en dus het OV daarom weleens te mijden. Voorzitter, de PvdA is niet verbaasd, maar wel bezorgd. De twee grootste en belangrijkste klanttevredenheidsonderzoeken in het OV, de OV-Klantenbarometer en de Stationsbelevingsmonitor, doen namelijk wel onderzoek naar de veiligheidsbeleving van reizigers, maar maken geen onderscheid tussen mannen en vrouwen. Ik zie dat er een vraag komt.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik vroeg me af: weet mijn collega wat de oorzaak is van het gevoel van onveiligheid, de grondslag van dat onderzoek eigenlijk?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, als je dat onderzoek leest, dan zie je dat vrouwen heel vaak aangeven dat dat te maken heeft bijvoorbeeld met de inrichting van de stationsomgeving, maar dat dat ook te maken heeft met nare ervaringen. Nou ja, goed, als je weet dat 2 op de 3 vrouwen op straat wordt lastiggevalen en dat 1 op de 2 vrouwen in haar leven een ongewenste fysieke seksuele ervaring heeft, dan kan ik me wel voorstellen waar de gevoelens vandaan komen. Maar we weten het niet. Daarom moeten we er onderzoek naar doen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Oké. Dus ik begrijp dat het komt door de inrichting van de stations en de openbare ruimte. Nou, daar kunnen wij met zijn allen hier iets aan doen. En ook door de onzedelijke manier van benaderen? Dat is me even niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Kijk, als de helft van de vrouwen in de samenleving een vervelende ervaring heeft; dat betekent dat heel veel vrouwen aan die vervelende ervaring iets overhouden, mijnheer Schyns. Als je dan op een station rondloopt, bijvoorbeeld, dan kan je je daar onveilig voelen. Dat heeft dan te maken met de fysieke inrichting. Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt ook als je kijkt naar veiligheidsmaatregelen, dat vrouwen echt andere maatregelen nodig hebben dan mannen. Het mooiste voorbeeld vind ik: op de Arriva-stations heb je zo'n praatpaal voor als je je onprettig voelt. Ja, als vrouw voel ik me daar niet veiliger door, dat daar een praatpaal staat. Maar het is wel één van de oplossingen die wij aandragen of die Arriva aandraagt om de veiligheid op het station te verbeteren. Veel beter zou het zijn om te zorgen dat er bijvoorbeeld een kiosk open is, waar er iemand is die gewoon stiekem ook een oogje in het zeil houdt. Vrouwen hebben echt een andere behoefte als het gaat om het veilig maken van een publieke ruimte, welke ruimte dan ook. We zien gewoon dat doordat je geen specifiek onderzoek doet naar wat die vrouwen dan nodig hebben, je er dus ook geen rekening mee kunt houden.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Schyns. Voldoende voor u? Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoor mevrouw Berghorst het hebben over de inrichting op stations. Dan is mijn vraag: welke inrichting op stations maakt dat vrouwen onveilig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): U komt uit Noord-Limburg. Bent u weleens op Station Tegelen geweest?

De voorzitter: Ik weet niet of het een wederhoorspel is, maar gaat u verder.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Als je op Station Tegelen bent; het enige wat er daar is, is een trap en een lift, met een praatpaal van Arriva. Dat is het. Als je daar dus maatregelen zou treffen die het voor vrouwen veiliger maken, dan heb je de kans dat meer vrouwen ook gebruik gaan maken van het OV.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dan ben ik er nog steeds niet van overtuigd: welke inrichting maakt het onveilig? U zegt: een trap, een straatlantaarn, noem maar op. Ik neem aan dat die niet veroorzaken dat de veiligheid in het gedrang komt.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Het gaat erom dat je op zo'n station, zeker als je daar alleen bent... Dat er gewoon niets is wat jou als vrouw kan helpen, dat je niet een veilige plek kunt zoeken op zo'n station. Kijk, die praatpaal van Arriva; als je daarop drukt... Ik heb het nog nooit hoeven doen, gelukkig, maar ik denk dat als je daarop drukt je verbonden wordt met de centrale in Friesland. Ja, wat heb je daaraan als vrouw? Niet zoveel, toch? Als persoon die zich onveilig voelt. Het maakt niet eens uit of je vrouw of man bent. Als persoon die zich onveilig voelt; wat heb je nou aan zo'n praatpaal? Ik denk dat je veel meer dingen kunt

doen om het gevoel van veiligheid te verbeteren. Een ander voorbeeld is: wij verplaatsen bushaltes van het centrum van het dorp naar de randen van het dorp. Ja, daar sta je dan wel langs de provinciale weg in je eentje. Dat voelt gewoon voor sommige vrouwen niet veilig. Uit het onderzoek van Pointer blijkt dat dat dus best wel veel vrouwen zijn. Ik denk dat we daar onderzoek naar moeten doen, zodat we ook aan die vrouwen kunnen vragen: 'Wat heb je nou nodig om zo'n station voor jou veiliger te laten voelen?'

De voorzitter: Tot slot, de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik concludeer dat mevrouw Berghorst het ware probleem waarschijnlijk niet wil benoemen. U hebt het over Pointer. Heeft Pointer dan niet onderzocht waar het probleem ligt? Anders lopen we natuurlijk dubbel te onderzoeken.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Pointer heeft aan al die vrouwen gevraagd: 'Waarom is het voor jou een probleem.' Die vrouwen geven aan 'de stationsomgeving', mijnheer Megens.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik wil aan mevrouw Berghorst vragen: bent u het met me eens dat gezien de vragen van mannelijke collega's het juist heel erg nodig is om hier meer onderzoek naar te doen, meer bekendheid aan te geven, omdat schijnbaar de mannelijke beleving heel erg ver af staat van de vrouwelijke beleving?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst. [applaus] Alstublieft, alstublieft. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou ja, mevrouw Jetten, u haalt mij de woorden uit de mond. Ik wilde dat eigenlijk zo meteen gaan zeggen in mijn bijdrage, dat alle interrupties zojuist bewezen hebben dat dit onderzoek dringend nodig is. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, je zou verwachten dat mevrouw Jetten voor mij het gras voor de voeten had weggemaaid, maar dat is niet zo. Het is gewoon ook bekend dat het vrouwenhart op een heel andere manier reageert dan een mannenhart. Dus in die zin zijn wij het er als BBB echt wel mee eens dat er specifiek oog en oor voor moet zijn. Niet daargelaten dat wij ook vinden dat in het onderzoek die veiligheidsbeleving; dat daar toch ook mannen in moeten worden meegenomen. Waarom? Omdat het niet alleen om onzedelijke situaties zou kunnen gaan, maar ook gewoon snoeihard om agressieve situaties. Daar kan je als vrouw last van hebben, maar ook als man. We zouden er toch echt op willen hameren om toch ook, al is het om de balans te krijgen en het verschil te kunnen duiden... Dat maakt ook duidelijk wat er dan vervolgens met de onderzoeksresultaten kan gebeuren. Daarnaast hecht de BBB er ongelooflijk aan dat vooral de OV-situatie op het platteland wordt meegenomen, want juist daar spelen zich heel vervelende situaties af. Door de gemeenschap zelf wordt het allemaal opgelost en gedeeld. Daar komen ze niet mee naar buiten. Dus in die zin is het erg belangrijk dat het platteland wordt meegenomen in het onderzoek. Mijn vraag; ik vond al dat ik lang de tijd kreeg. Mijn vraag is: in hoeverre zijn wij als Provincie capabel en in staat, los van financiële aspecten, om ook daadwerkelijk handen en voeten te geven aan die mogelijke oplossingen, de problemen en de mogelijke oplossingen daarvan, omdat het eigendom van OV nogal verspreid is over verschillende partijen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat is één van de complicerende factoren. Daarom is het juist ook denk ik belangrijk dat wij vanuit de Provincie dit onderzoek nu initiëren. Je kunt in je opdracht aan de concessiehouder bijvoorbeeld rondom het jaarplan Sociale Veiligheid kijken: joh, als we het onderzoek gedaan hebben en je legt de resultaten naast dat jaarplan Sociale Veiligheid, zien we dan dat we misschien dingen anders moeten doen om vrouwen zich veiliger te laten voelen? Als je kijkt naar de herinrichting van een stationsomgeving kan je als Provincie met gemeenten in gesprek: ja, we zien nu ... Als het gaat over de herinrichting van stations; we zijn geen eigenaar, maar we bemoeien ons er natuurlijk wel mee. In die bemoeienis zouden we daar ook rekening kunnen houden met de aspecten die vrouwen zich veiliger laten voelen. Het zou... Bijvoorbeeld rondom de aanleg of de verbouwing van Station Beek, een goed voorbeeld, daar hadden we dat kunnen doen als we deze gegevens eerder hadden gehad.

De voorzitter: Een korte vervolgvraag, mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel voor het antwoord. Ik hoor toch veel in het antwoord 'die grotere stationsomgevingen', waar inderdaad dat eigendom verdeeld is over meerdere partijen. Ik hecht er toch echt aan om naast die grotere stationsomgevingen, waar vooral een infrastructureel aspect geldt, toch ook gewoon die bushalte ergens in Grubbenvorst aan de rotonde mee te nemen, want daar gebeurt ook een heleboel wat onveilig is.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat ben ik helemaal met u eens, mevrouw Schoolmeesters. Ook daar moet naar gekeken worden. Ik denk dat dat... We hebben natuurlijk relatief veel van dat soort haltes en we hebben beleid waarin die bushalte van het dorpshart naar de provinciale weg verplaatst wordt. Juist daarom; dat maakt Limburg een andere provincie dan andere provincies. Juist daarom is het ook belangrijk dat we daar extra oog voor hebben. Dus ik denk dat wij het heel erg met elkaar eens zijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Nou, de eed of de belofte hoef ik niet meer af te leggen, denk ik. Dat is gebeurd.

De voorzitter: Volgens mij heeft u dat al een keer gedaan.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik begrijp uw oproep. Maar als we het in de breedte bekijken hebben we natuurlijk een aantal barrières nog bij het openbaar vervoer. Eén van de barrières is de toegankelijkheid voor ouders. Ik bedoel daarmee oudere personen. Je ziet dus in feite dat het openbaar vervoer steeds meer eigenlijk werkt met chips, met pasjes en dergelijke. Maar een heel grote categorie personen in onze samenleving kan daar niet mee omgaan. Zou het niet een goed voorstel zijn om het onderwerp dat u aansnijdt breder te betrekken en te delen, dat je zou kunnen zeggen: eigenlijk elk station moet voorzien zijn van een persoon die ergens zit en ook toezicht houdt. Dan maak je het ook weer meer toegankelijk voor mensen die geen pas hebben, ouderen in onze samenleving, die eventueel contant kunnen betalen. Hoe staat u tegenover dit voorstel?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Als we daarover zouden gaan, dan zou ik dat een heel goed idee vinden, mijnheer Franssen. Ik heb in deze zaal namelijk een tijdje terug ook een motie ingediend over het verdwijnen van het servicepersoneel van de NS op alle stations, behalve Station Maastricht. Dus ik ben het heel erg met u eens. Ik denk dat dat een idee is wat we misschien in Den Haag eens moeten insteken, want uiteindelijk kunnen zij dat voor ons regelen in de Tweede Kamer via de NS. Wij kunnen dat niet zo goed. Ja, hoogstens

via Arriva, maar dan zou ik eigenlijk willen zeggen: goh, Gedeputeerde, wat vindt u van dit idee? Ik vind het een goed idee, maar ik vraag me af of het ook haalbaar is, mijnheer Franssen. Kijk, ik ben het met u eens dat we iets moeten doen aan de toegankelijkheid van het OV in algemene zin. Ouderen zijn daarin ook echt een groep waar je aandacht voor moet hebben. Ik zou zeggen: als we met elkaar een motie kunnen maken over de toegankelijkheid van de ticketing van Arriva, dan gaan we dat toch doen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, fijn om te vernemen dat we op dat punt eigenlijk hetzelfde gedachtegoed hebben en dat we eigenlijk voor elke Limburger proberen aan de lat te staan. Laten we dan misschien samen een oproep doen en aan de Deputé vragen of hij een appeltje voor ons kan matsen in Den Haag, zou ik bijna zeggen. Dan horen we wel de terugkoppeling. Als u het daarmee eens bent, dan vind ik het prettig om even deze interruptie geplaatst te hebben.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, wij hebben de motie mee ingediend en we ondersteunen ook de oproep tot het onderzoek, maar daar kleeft toch altijd ook weer – het is bijna prijzenswaardig hoe mevrouw Berghorst het brengt – de maakbaarheid van de samenleving aan. Je kunt natuurlijk de stationsomgeving veiliger maken, maar iedereen snapt dat je dan een verschuiving krijgt. Daders gaan dan naar plekken die we niet hebben aangepakt. We kunnen op ieder station een medewerker neerzetten. Dan gaan ze naar de eerste bushalte waar niemand staat. Dus ‘ja’ tegen het onderzoek, maar kijk ook naar maatregelen die daaruit komen, oplossingen die er komen. We moeten onze inwoners juist weerbaar maken. Daarmee wil ik niet zeggen dat vrouwen of mannen of andere genders zich dan maar moeten aanpassen in hun gedrag, maar het is denk ik een utopie om te denken dat wij de omgeving dermate maakbaar kunnen inrichten dat op ieder moment iedere plek voor iedereen veilig is. Mensen moeten weerbaar zijn en ze moeten gewoon ook hun gezond verstand gebruiken: op welke plek je vindt dat je moet kunnen lopen. Dat kun je dan wel vinden, maar dan loop je toch het risico dat je dan wel overvallen, aangerand of wat dan ook wordt. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, laat ik vooropstellen dat ik uw steun voor deze motie zeer waardeer, mijnheer Nijskens, maar in dit geval ben ik het wel een heel klein beetje met u oneens. Kijk, als je als jong meisje... Toen ik 18 was en ging studeren, toen zei mijn moeder tegen mij: ‘Aleida, als jij nou van het station naar huis loopt, houd dan altijd je sleutelbos bij de hand, want er kan je wat overkomen, zoals mij dat ook overkomen is.’ Het feit dat moeders hun dochters bij het uit huis gaan moeten uitleggen hoe ze zichzelf moeten verweren, is iets waar we massaal boos over moeten worden. Ik nodig u uit en al mijn collega's uit om dadelijk als we stemmen over deze motie een stemverklaring te geven waarin je uitspreekt dat je het afschuwelijk vindt dat vrouwen zich op deze manier nog iedere keer weer moeten aanpassen aan een samenleving op punten waar ze zich eigenlijk niet voor zouden moeten aanpassen.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik ben het eens met wat mevrouw Berghorst zegt, maar de werkelijkheid is anders. Als je dan met oogkleppen op eventueel met een sleutelbos in je hand toch het risico opzoekt; wees verstandig. Nee. Nee. Ja, ik meen het hoor. Ik bedoel het goed, hè? Ik bedoel het goed. Ik zal de laatste zijn die zegt dat je zelf schuldig bent, maar je hebt een eigen verantwoordelijkheid. Wij laten ook geen kinderen langs een autoweg spelen en zeggen: het kind is vrij om te bewegen hoe hij wil. Bij vrijheid hoort ook verantwoordelijkheid en ook de capaciteit om die verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Ik ben het met u eens dat het niet nodig zou moeten zijn, maar ik ben ook van mening dat het wel nodig is. Wat je kunt voorkomen, moet je voorkomen. Ook wij kregen als kind meegegeven: niet die sleutelbos. Wij hadden niet eens een slot op de achterdeur toen wij naar de lagere school gingen. Maar wel: als iemand je iets doet, schop hem tegen de schenen. Dat was ook een advies dat wij kregen: laat je de kaas niet van de boterham

eten. Ik ben heel benieuwd naar het onderzoek. Ik hoop dat het heel breed wordt ingezet, maar ook dat de maatregelen die eruit komen werkbaar zijn en dat we niet hier voor de Bühne zeggen: wij komen op voor ... Wij strijden tegen die onveiligheid en voor een beter veiligheidsgevoel, maar verder gebeurt er niks. Het moet tussen de oren komen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, het moet tussen de oren komen, maar vooral ook bij de mannen die deze vrouwen lastigvallen. Ja. Niet bij de vrouwen die keer op keer op keer hun leven maar weer moeten aanpassen en zich anders moeten gedragen, omdat er mannen in deze samenleving rondlopen die denken dat ze de vrijheid kunnen pakken om een vrouw na te fluitten, uit te schelden en aan te randen of te verkrachten. Volgens mij is dat het issue hier. Ik ben het heel erg met u eens dat we met deze motie dat probleem niet gaan oplossen. Dat is een utopie. Maar als wij toch met vrij eenvoudige maatregelen al is het maar 1% van deze gevallen kunnen voorkomen, dan moeten we dat toch niet nalaten? Dat is de intentie van deze motie.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, wij zaten net even uit te wisselen wat vrouwen doen naast die sleutel. Een AirTag. Dat ik mijn zusje altijd app: 'App je even als je veilig thuis bent?' Al die dingen. Ik wil toch even aan mevrouw Berghorst vragen, naar aanleiding van wat er net gebeurde: deelt u met ons de opvatting dat het OV ook voor vrouwen 's avonds laat toegankelijk zou moeten zijn?

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja!

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, bent u het dan met mij eens dat u een geweldige motie heeft ingediend?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja. Goed, ik zal het dictum... Ik heb hem formeel niet ingediend, hè? Ik moet het dictum nog voorlezen. Zal ik dat dan nu maar gaan doen?

De voorzitter: Dat lijkt me een goed idee.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, hè? 'Verzoeken het College om in navolging van Provincie Zuid-Holland samen met vervoerders, gemeenten en andere relevante partners onderzoek te laten doen naar de veiligheidsbeleving in het Limburgse OV en op Limburgse stations onder reizigers en mensen die nu niet met het OV reizen / Daarbij in het bijzonder aandacht te hebben voor de veiligheidsbeleving van vrouwen, te inventariseren welke onveilige hotspots er zijn en op te halen welke maatregelen vrouwen nodig hebben om zich veiliger te voelen in het OV en op stations / Uitkomsten van dit onderzoek te bespreken met Provinciale Staten via de Commissie Leefomgeving.' Voorzitter, ik ga me herpakken van deze lange reeks principiële interrupties. Ja. Hè? Het mag duidelijk zijn: de PvdA maakt zich zorgen over de toenemende verschraving van belangrijke publieke voorzieningen, zoals het OV, maar dat geldt natuurlijk ook voor de ziekenhuiszorg, zoals u weet. Het frustriert ons dat we in een regio met ruim 300.000 inwoners en een grote opgave als het gaat om gezondheidsachterstanden en armoede moeten toekijken hoe het ziekenhuis wordt uitgekleeft. Het signaal naar de samenleving is totaal verkeerd en ik maak mij ook echt zorgen over de effecten die dit gaat hebben op de gezondheid van onze inwoners. Gelukkig staan wij niet alleen in onze zorg. De Tweede Kamer heeft aangekondigd een onderzoek te gaan doen naar de afslanking van het Zuyderland Ziekenhuis in Heerlen. Dat is goed nieuws. De PvdA vraagt dit College om de regio te blijven steunen in deze kwestie en ook dit onderzoek van de Tweede Kamer te steunen. Recent trok personeel van het Zuyderland nog bij

ons aan de bel over de OV-bereikbaarheid van het ziekenhuis in Geleen vanuit de gemeenten in de Parkstad. Wat gaat de Provincie doen om deze basisvoorziening ook in de avonden en in het weekend met het OV goed bereikbaar te houden voor de inwoners van de Parkstad? Even een voorbeeldje. Als je in Bleijerheide op de bus stapt, dan duurt het een uur en drie kwartier voordat je in Geleen bij het ziekenhuis bent. Ik kan mij voorstellen dat dat niet ideaal is als je ergens... Je gaat niet voor niks naar het ziekenhuis. Ik kan me voorstellen dat dat niet een ideale reistijd is. Ik hoop dat we met elkaar ernaar kunnen streven dat we voor de Parkstad in ieder geval zorgen dat de OV-reistijden een beetje afnemen. Dan: veel complimenten hebben wij gekregen over het Jan Smeets Fonds. Popmuziek is een cultuurvorm die voor iedereen toegankelijk is en het is daarom ook echt een goede zaak dat de Provincie Limburg dit fonds ondersteunt en zo jonge muzikanten op weg helpt. Dat doen we ook bij sport, voorzitter, maar sporten gaat niet vanzelf. Daar zijn ook goede sportvoorzieningen voor nodig. Die staan in Limburg steeds vaker onder druk. Mijn vraag aan het College is: op welke wijze kunnen wij de sportvoorzieningen, de gemeenten en de sportverenigingen, daarin ondersteunen? Ik begrijp dat, met name als het gaat om beheer en onderhoud van bijvoorbeeld een voetbalclub, een voetbalterrein, daar een Rijksregeling voor was. Die wordt afgeschaft, waardoor heel veel verenigingen nu in de problemen dreigen te komen. Dan tot slot wonen en natuur. We zien dat er goed wordt doorgepakt op wonen. Wij verheugen ons met recht op de uitvoering van de plannen rondom de grote stations. Complimenten daarvoor. Ook een heel mooi moment om misschien iets in die stationsomgeving te doen, maar dat is een suggestie van onze kant. Over de realisatie van het natuurnetwerk maakt de PvdA zich zorgen. Niet omdat wij denken dat dit College dat niet wil doen, maar omdat we zien dat de budgetten nu al onder druk staan er ook nog een korting van 10% op de SPUK's komt in 2026. Wij zijn heel erg benieuwd hoe het College naar deze ontwikkeling kijkt en hoe het College anticipeert daarop, want het realiseren van het natuurnetwerk is voor ons belangrijk. Tot slot, de PvdA wil graag inzicht in de impact van de korting van 10% op deze middelen. Nou hebben we natuurlijk meer SPUK's dan alleen de SPUK's bij natuur. Daarom vragen wij het College om een overzicht te maken van alle SPUK's, met daarin een beschrijving van de impact van deze korting. Wat gaan we nou niet meer doen als deze korting op ons afkomt? Dat is eigenlijk de vraag. Voorzitter, ik heb nog drie seconden. Het is fantastisch getimed. Bedankt en tot de volgende ...

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan mijnheer Megens namens de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Een week geleden stond mijn leven even op zijn kop, maar vandaag sta ik hier om het geluid van de PVV te laten horen. Ik heb gekeken naar wat onze vorige fractievoorzitter hier heeft gezegd bij de behandeling van de Voorjaarsnota. Hij had het over prachtige plaatjes in de stukken. Ik heb ze dit keer niet gezien. Het lezen van dit alles was behoorlijk saai. Het was veel tekst. Veel tekst werd zelfs drie keer herhaald. Dat zegt genoeg over de leesbaarheid van de stukken in de Provincie. We zijn kritisch over de uitgaven en het beleid dat hier in Limburg wordt gevoerd. De PVV zal zich nu hard maken voor verstandige uitgaven en eerlijk beleid. We willen duidelijkheid over te maken plannen en de impact op de Limburgse burgers. Dit stuk geeft totaal geen duidelijkheid, maar ademt dan ook een sfeer van grotendeels in ontwikkeling zijnde indicatoren, dus afwachten. Wij vragen ons af: wanneer zijn deze indicatoren allemaal klaar? De PVV heeft eerder al een motie ingediend om de opcenten te verhogen. Dat plan kreeg toen geen meerderheid. Nu ziet het College het zelf als enige optie om inkomsten te genereren voor de Provincie Limburg. Dit betekent hogere lasten voor de hardwerkende autorijdende Limburger. Wat is de impact van de elektrificatie van deze voertuigen? Betekent dit nu ook dat we serieus moeten nadenken over hoe we dit gaan uitvoeren? Voorzitter, met het vastgestelde kader 'Perspectief voor het landelijk gebied' beoogt dit College onze boeren een toekomst te bieden en tegelijkertijd de Limburgse natuur te beschermen. Grote ambities, maar niet onderbouwd hoe we dit allemaal willen gaan bereiken. Het College geeft aan dat de agrarische sector zich nogmaals opnieuw moet uitvinden. Het streven naar een natuurinclusieve samenleving en bijvoorbeeld natuurinclusieve isolatie staat hierbij centraal. Maar wat betekent dit nu concreet? Ik verzoek het College om dit ons nader toe te lichten. Daarnaast wil de PVV

graag extra aandacht geven aan een verbetering van water- en bodemkwaliteit. Hiervoor staat een impuls van € 2 miljoen gereserveerd. Maar ik vraag me af: op welke specifieke doelen zijn onze maatregelen gebaseerd? Is er gemeten voordat we het opgesteld hebben? Gaat het om landelijke doelen, provinciale doelen of is het een combinatie daarvan? Kan het College hier uitleg over geven? Wateroverlast moet worden beperkt. Limburg moet voorbereid zijn op overstromingen, zoals in de zomer van 2021. Projecten zoals de Lob van Gennep, Ooijen-Wanssum en Arcen worden of zijn gerealiseerd, maar zijn ondertussen alle Limburgers beschermd tegen deze overstromingen en welke risico-indicatoren gebruiken we? Wellicht kan het College hier ook een antwoord op geven. Voorzitter, veel doelstellingen in deze Voorjaarsnota zijn gericht op 2027, zoals het verminderen van broeikasgassen, het terugdringen van ammoniak en het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor diverse natuurgebieden. De PVV is van mening dat we zorgvuldig moeten omgaan met het stellen van deze doelen. We pleiten niet voor versnelling, maar het stellen van haalbare en realistische doelstellingen en niet regeren over onze periode. Kan het College ons uitleggen welke specifieke doelstellingen in 2027 gehaald dienen te worden en welke nulmeting hiervoor is gebruikt? Dit inzicht is cruciaal om te bepalen of onze inspanningen realistisch en haalbaar zijn. Alleen zo kunnen we de voortgang naar de doelen objectief beoordelen. Voorzitter, het thema 'Samen leven en bestaanszekerheid' omvat tal van maatschappelijke uitdagingen. Denk hierbij aan armoedebestrijding, meer beweging, leefbare en veilige dorpen en gezonde voeding. Dit zijn doelen waar iedereen achter zou moeten kunnen staan. Het valt de PVV op dat het College als doel heeft om in 2027 dertig basisscholen aangesloten te hebben op de Gezonde Basisschool van de Toekomst. Het lijkt een goed doel, maar er zijn al dertig scholen aangesloten. Waarom stelt het College hier geen ambitieuzer doel? Het gaat immers om de gezondheid van onze kinderen. Dit roept de vraag op of de overige scholen niet actief bezig zijn met de gezondheid van onze kinderen. Of is het slechts een concept en een keurmerk? Hierop hoor ik ook graag een reactie van het College.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, een vraagje. D66 is enthousiast over De Gezonde Basisschool en het feit dat er daar bijvoorbeeld een gezonde lunch en fruit en dergelijke zijn. We hebben daar ook een voorstel voor gedaan. Maar is de heer Megens ervan op de hoogte dat eigenlijk het grootste risico voor deze scholen is dat het nieuwe kabinet en de nieuwe coalitie, waarvan de PVV de grootste partij is, eigenlijk alle financiering onder die maaltijden en onder het gezonde eten heeft weggetrokken?

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, ik kan hier het antwoord wat ik al vaker heb gegeven herhalen: wij zitten hier in de Provincie en wij bepalen hier wat we provinciaal hieraan willen bijdragen. Wat er landelijk gebeurt; daar zijn we van op de hoogte, maar provinciaal vinden we dit erg jammer.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, we gaan hopelijk in het najaar nog met elkaar spreken over hoe we dit voor zoveel mogelijk Limburgse scholen kunnen doen. Kan ik dan op de steun van de PVV rekenen als wij daar als Provincie geld voor uit gaan trekken?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Het zal eraan liggen hoe het eruitziet, maar als het er goed uitziet kunt u op onze steun rekenen.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik ben nog nooit zo blij geweest met een reactie.

De voorzitter: Kijk. Die heeft u binnen.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ja, we zullen ook een motie indienen om in elk geval gezondheid op de basisscholen ook verder te bevorderen met sport.

De voorzitter: Als u hem al bij zich heeft, zou u het dictum...

De heer Megens (PVV): Ik zal hem op het einde voorlezen.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Megens (PVV): Naast deze brede maatschappelijke kwesties heeft de PVV twee specifieke doelstellingen die wij toch willen benadrukken. De eerste is het streven naar meer bewust gekozen zwangerschappen. De vraag rijst of de Provincie Limburg gratis condooms gaat aanbieden, net zoals de Partij van de Arbeid in hun verkiezingscampagne in het verleden. Is dit het idee van het College, om zo de doelstelling te behalen of heeft het College een andere doelstelling voor ogen? De tweede: het blijkt dat veel Limburgers zich niet thuis voelen in hun eigen buurt. Kan het College uitleggen waardoor dit komt? Een mogelijke oorzaak is dat jongeren noodgedwongen lang bij hun ouders blijven wonen. Het gebrek aan beschikbare betaalbare woningen maakt dat dit probleem dringend moet worden aangepakt. Alleen zo zorgen we dat onze kinderen een plek hebben, waar ze zelfstandig kunnen wonen en zich thuis voelen. Voorzitter, een straatje erbij voor elk dorp in Limburg. Dit klinkt mooi, maar blijft volgens de PVV nog altijd een illusie. Naar wie gaan deze woningen? We weten allemaal dat wij als PVV geen voorrang willen verlenen aan statushouders. Ook nu vragen wij ons af: hoe staat het met de uitvoering van de Spreidingswet? We zien dat tal van gemeenten zich in bochten wringen uit angst voor sancties vanuit de Provincie als ze deze wet niet naleven. Hoe gaat het College hier nu mee om, nu er een andere wind waait in Den Haag? Als we het dan toch hebben over nieuwbouwwoningen: de PVV leest in de stukken dat we een indicator hebben die zegt dat we alle nieuwe woningen gaan aansluiten op ons leidingwater. Eerlijk gezegd wisten wij niet dat er ook een congestieprobleem was op het waternetwerk in Limburg. Kan het College ons hier meer uitleg over geven? Wat is precies de bedoeling van deze indicator? Voorzitter, om alle benodigde werkzaamheden uit te voeren hebben we de nodige vakmensen nodig. Onze zorg ligt hierbij vooral bij het schrappen van de paragraaf over industrie en vakmanschap. Wat is hiervoor de reden? De financiën hevelen we over naar verduurzaming en circulaire economie. Hebben we die vakmensen en de maakindustrie dan in 2025 niet meer zoveel nodig volgens het College? Wellicht kan het College dit verder toelichten. Het College streeft ernaar om het Limburgse bedrijfsleven te versterken voor een duurzame circulaire economie, maar zoals de PVV al eerder aangaf maken wij ons zorgen over de vele verduurzamingsmaatregelen die genomen worden. Wat gaat het College concreet doen om de huidige bedrijven in onze Provincie te houden? Met de behoorlijke infrastructurele impuls bij VDL is het ook nog niet gelukt. Misschien is daarom de volgende vraag nog belangrijker: hoe gaan we nieuwe bedrijven aantrekken? Dan kom ik bij ons vliegveld, MAA. Er staat een bedrag gereserveerd voor het Omgevingsfonds. Het eerste deel is uitbetaald in 2024, maar het tweede deel wordt doorgeschoven naar 2028. Wat betreft de PVV zou dit niet zo moeten zijn. Waarom stellen we dit bedrag niet gewoon op afroep beschikbaar? Hierover zullen we dan ook een motie indienen. Voorzitter, het lijkt wel alsof het College steeds hetzelfde riedeltje afspeelt. De oorlog in Oekraïne is de schuldige. Daarom is er beperkt Russisch gas. Wanneer stoppen we nu eens met die kulargumenten? Al voor de oorlog in Oekraïne schoten de energieprijzen de lucht in. Dat hadden we te danken naar het fanatieke streven naar meer duurzame energieopwekking. De situatie is schrijnend. Limburgers weten niet meer hoe ze de energierekening moeten betalen. Energiearmoede heeft dramatische gevolgen aangenomen. Wat doet het College? Helemaal niets, ondanks dat er hier een motie is aangenomen om beleid te maken dat de energiearmoede zou moeten voorkomen. Wij hebben dit specifieke beleid nog niet gezien. Het College heeft grootse plannen. Ze willen ook een eigen energiemaatschappij

oprichten. Dat klinkt prachtig, maar wat gaat die maatschappij eigenlijk doen? We tasten in het duister. Daarom mijn vraag aan het College: wanneer komt er meer duidelijkheid? De PVV leest namelijk dat de energiemaatschappij in de toekomst niet alleen toetser, ondersteuner, procesmanager of subsidiënt wordt, maar ook nog eens financier. Wat is er dan overgebleven van de belofte van het vorige College? Dan de zonneladder. Ik heb het al vaak aangegeven, dat de huidige werkwijze niet werkt. Gemeenten leggen deze naast zich neer of negeren hem. Op welke wijze controleert het College of de gemeenten daadwerkelijk die motiveringsplicht toepassen? Hoe vaak heeft het College al in moeten grijpen? We zien graag dat het College ons twee keer per jaar informeert over de projecten die onder deze zonneladder vallen. Voorzitter, ik sluit af met twee puntjes. De PVV vraagt zich nog steeds af: hoeveel ambtenaren zijn er nu daadwerkelijk in dienst? Volgens het College is dit geheim en valt dit onder bedrijfsvoering. Zitten we nog steeds op de 900 ambtenaren, die op de website vermeld staan? Daarnaast ziet de PVV dat er jaarlijks € 1,5 miljoen wordt uitgetrokken voor organisatie, ontwikkeling plan en om onder andere het samenwerken te versterken. Wij zien vooral lege kantoren. Efficiënt samenwerken, ook tussen afdelingen, gaat toch beter als mensen op kantoor zijn? Dit is volgens ons dan ook de eerste stap die gezet zou moeten worden. Is het College het daarmee eens? Vanochtend ben ik door omstandigheden met de trein gekomen. Wat een ellende. Eerst de bus die te laat komt, dan de trein die als gevolg daarvan voor je neus wegrijdt. Nou, ik heb oprecht respect voor mensen die dit dagelijks doen. Wij maken ons echter wel zorgen. Maakt de werkgroep OV straks echt het OV beter? Welke plannen heeft het College nog in de kast liggen om hierop terug te komen? Dan zal ik even de moties voorlezen. Motie 'Omgevingsfonds MAA': 'Roepen het College van Gedeputeerde Staten op de tweede tranche van € 1,75 miljoen, die is overgeboekt naar 2028, op afroep beschikbaar te stellen op het moment dat het bestuur van het Omgevingsfonds Maastricht Aachen Airport dit noodzakelijk acht voor de taken gesteld in het fonds. En gaan over tot de orde van de dag.' Dan... We hadden het over het statiegeld gehad. Daar komt natuurlijk het stukje circulair bij kijken. 'Roepen het College van Gedeputeerde Staten op in het gouvernement aparte bakken neer te zetten ter inzameling van blokjes en flesjes / Het ingezamelde statiegeld te doneren aan het Armoedefonds / Deze motie te delen met alle Limburgse overheden en daarbij de oproep te doen om hetzelfde beleid te voeren. En gaan over tot de orde van de dag.' Dan hadden we nog de gezamenlijke sportworkshops op scholen en sporttakplatforms. 'Roepen het College van Gedeputeerde Staten op een netwerkbijeenkomst te organiseren voor sporttakplatforms / De sporttakplatforms het plan om gezamenlijke sportworkshops te geven op scholen voor te laten leggen tijdens de netwerkbijeenkomst / Dit mogelijk te doen bij de voorlichting over een nieuwe subsidieregeling voor de sporttakplatforms / Indien dit extra kosten met zich meebrengt dit te financieren vanuit de subsidieregeling voor de sporttakplatforms of uit de middelen beschikbaar voor sportevenementen. En gaan over tot de orde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Megens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de SP-fractie.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik zal snel beginnen, want de klok loopt al. 'We laten ons kind in Nederland opgroeien, want daar is het gewoon veel beter gesteld met gezondheidszorg, onderwijs en volkshuisvesting.' Dat zeiden mijn ouders in 1983 tegen elkaar. Zie waar we nu staan met onze samenleving. Ik moet voor mijn ouders met chronische ziekte en na 41 jaar trouwe huurder te zijn bij de woningcorporatie smeken om begrip om hun woning te renoveren, in plaats van hen te laten verhuizen weg uit hun vertrouwde buurt. Hun verhaal staat helaas niet op zichzelf. Limburgers zonder een woning om thuis te noemen. Limburgse kinderen zonder genoeg gezonde voeding om op te groeien. Limburgers zonder zorg die zij zo hard nodig hebben. We zetten stappen om daar verandering in te brengen, maar we zijn er nog lang niet. Het coalitieakkoord en de acht vastgestelde kaders zijn een stap op weg naar een nieuw Limburg. Binnenkort gaat blijkbare de Haagse zon weer schijnbaar voor alle Nederlanders. We zien vooruitgang in deze Voorjaarsnota en er staan ook een heel aantal indicatoren in, maar kunnen wij als PS een toezegging krijgen om het gesprek over ontbrekende indicatoren nogmaals te gaan voeren? Dat is de eerste vraag. De verzwakking die veertig jaar nieuw liberalisme heeft gebracht is het betonrot van deze samenleving en met een nieuw kabinet dat op diezelfde koers door dreigt te varen en bezuinigt op de meest fundamentele en menswaardige elementen. Dat is een gevaar. De afbraak van onze bestaanszekerheid vraagt dat het

toekomstige kabinet van PVV, NSC, VVD en BBB niet nog meer bezuinigt op onze zorg of regionale ziekenhuizen schrapt, zoals het ziekenhuis in de regio Parkstad, of de huren van onze huizen laat stijgen en de lonen van de werkende klasse befrist. Het maakt het werk van Provinciale Staten er niet gemakkelijker op, collega's. Als SP zullen we hoopvolle alternatieven blijven aandragen. Deze tijd vraagt niet om terug te kijken naar wat ooit was en daar krampachtig aan vast te houden, maar om lef en visie voor een toekomst die weer van en voor mensen werkt in plaats van voor het grootkapitaal en multimiljonairs. Kijkend naar Den Haag wordt het tijd dat 'Elke regio telt' ook echt gaat gelden voor Limburg, zodat onze inwoners eindelijk krijgt wat hun toekomt. Eerst sloten de mijnen zonder alternatief en nu moet alternatief Nedcar het onderspit delven. Zuyderland wordt uitgekleeft en nu lezen we in de krant dat ook de Delta Rhine Corridor, en dus onze kans op verduurzaming, langer op zich laat wachten. Keer op keer trekken wij aan het kortste eind. Limburg moet eindelijk eens uit het verdomhoekje van Den Haag komen. Wij hoeven om samenwerking met het nieuwe kabinet te krijgen als Limburg geen Calimero-gedrag te vertonen en we zijn ook geen tweede Brainport. Wij bouwen aan een samenleving die gaat van economisch wingewest naar maatschappelijk winstgewest. Want waarom een toekomst optuigen die uiterst rendabel is in de zin van veel euro's, als ouderen eenzaam wegwijnen, kinderen met sociaaleconomische problemen opgroeien en er in je buurt geen bomen meer staan om met dit weer een goed gesprek met je buurtgenoten te kunnen hebben? Volgens de SP moeten we eigenlijk bij elke beslissing de vraag stellen wat het maatschappelijk rendement is. De komende jaren zullen we dan ook hard blijven werken aan het ombuigen van sociale achterstanden naar voorsprongen, het werken aan een groene industriepolitiek en een duurzaamheidstransitie die haalbaar en betaalbaar is, juist voor iedereen. Daarbij vindt de SP het van belang dat we structureel investeren in wijken en buurten, daar waar het het hardst nodig is om bestaanszekerheid niet alleen een woord te laten zijn met legio loze beloftes, maar mensen echt meer zekerheid te geven op werk, een fatsoenlijk thuis, een fijne leefomgeving en goede gezondheid met zorg dicht bij haar inwoners, want het kan gewoon. We nodigen iedereen uit om met ons op werkbezoek te gaan naar het eerste zorgbuurthuis van Nederland in Oss. Dan de groene maakindustrie, als de verzilverde kant van onze politiek, waarmee we onze regio echt kunnen onderscheiden van andere. Een sterke arbeidsmarkt creëren met grote bedrijven en onze mkb'ers, bijvoorbeeld door via de Rijksoverheid en Europese programma's te investeren in Chemelot, maar in ruil voor de zekerheid dat de bedrijven die daar gehuisvest zijn ook de komende decennia hier blijven, zodat wij de inwoners die naast Chemelot leven meer gezondheid kunnen bieden door te verduurzamen en de leefomgeving te verbeteren. De zorgkosten zouden met die economische versterking juist omlaag moeten kunnen, in plaats van hoger te zijn, zoals nu pijnlijk zichtbaar werd. Wij krijgen daar energie van, van die inzet. Maar die energie is niet vanzelfsprekend. Daarom moeten we de regie pakken om een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem te bouwen voor Limburgse inwoners en bedrijven, want daar waar de markt faalt, zal de overheid het moeten oplossen. Energie als betaalbare basisvoorziening, afkomstig van een provinciaal energiebedrijf. Dat past perfect in de opgave die wij met onze RES-regio's hebben voor een duurzame energietoekomst. Wij moeten als overheid en volksvertegenwoordigers niet alleen naar onze inwoners gaan om te luisteren, maar mensen moeten ook echt gehoord worden, want voor moeilijke keuzes die wij soms moeten nemen krijgen we alleen begrip als wij de Limburgers en hun zorgen ook echt begrijpen. Nieuw participatiebeleid en PS on Tour zijn een goede start, maar een rotsvast vertrouwen in de Limburgse politiek is er nog niet. Daar moeten we hard voor blijven werken. Maatschappelijke organisaties, bedrijven en huishoudens verwachten nogal wat van ons, en terecht, denkt de SP. Zonder met onze aanpak voorop te lopen en risico's te nemen komen we niet vooruit. Door voorop te lopen en het goede voorbeeld te geven kunnen we het verschil maken, ook voor mensen die bijvoorbeeld tegen wil en dank dakloos zijn geworden. De afgelopen jaren is het aantal daklozen meer dan vertienvoudigd. In een rijk land als Nederland zou dat niet moeten kunnen. Er zijn uiteraard al gemeenschappelijke regelingen om mensen aan het werk te helpen of om mensen al dan niet begeleid ergens te huisvesten, maar de combinatie van ellende die daklozen ervaren maakt dat zij daar tussen de wal en het schip vallen. Daarom dienen wij een motie in om als Provincie binnen onze bedrijfsvoering ons beleid te verruimen en een aanpak op te stellen om elk jaar minstens drie daklozen een loopbaantraject aan te bieden en tegelijkertijd aan een zelfstandige woning te helpen. Voor ons als Provincie een kleine moeite, maar voor die Limburgers een wereld van verschil, die hun

een tweede kans in onze samenleving geeft. De menselijke maat voorop dus en zorgen dat wij omzien naar elke Limburger.

De voorzitter: Er is een vraag over het vorige punt van mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij slaan even aan op de daklozen, de situatie daarvan. Die is inderdaad schrijnend. Maar we horen ook dat er een heleboel instanties zijn die zich daarover bekommeren en dat er toch nog steeds daklozen tussen de wal en het schip vallen. Hoe kan dat?

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dat is een goede vraag. We hebben blijkbaar... Dat is niet alleen op het vlak van daklozen zo, maar er zijn meerdere voorbeelden te noemen in de Nederlandse samenleving, waar een heleboel rekeningen niet op elkaar aansluiten, of waar organisaties wel heel hard hun best doen voor het ding waar ze voor zijn opgericht, maar er eigenlijk niet de optimale samenwerking is met anderen om een breder probleem of een overkoepelend probleem opgelost te krijgen. Daar kunnen we als Provincie denk ik een steuntje in de rug zijn door het gesprek aan te gaan, door daar een beleidsoplossing voor te verzinnen. We zijn daar niet de eerste... We zullen daar niet de eerste in zijn. De gemeente Utrecht doet dat bijvoorbeeld al of heeft dat al gedaan succesvol. Door dat voorbeeld te geven inspireren we misschien andere overheden om dat ook te gaan doen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel. De motie is ongelooflijk sympathiek, maar onzes inziens zou de motie dan moeten oproepen om vooral aan te sturen op beleid, zodat die mensen niet meer tussen de wal en het schip vallen. We zien het nu een klein beetje als lapmiddel, dus we zullen hem niet steunen, maar wel met de mededeling dat wij een motie die zou oproepen tot ander beleid, meer gericht beleid om te zorgen dat die mensen niet tussen de wal en het schip vallen... Dat zou onze waardering meer kunnen krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Oké. Ja, dank u wel. Ik hoor de oproep. Het staat GS uiteraard vrij om mocht er een succesvolle aanpak zijn die breder uitgerold te krijgen. Daar ben ik ook alleen maar voorstander van.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ook wij vinden het idee... Nee, niet het idee. Ook wij vinden dat er serieus aandacht moet zijn in Limburg voor onze daklozen, maar de vraag is wel aan de SP: het is primair ook een opgave van gemeenten. Het zit ook gewoon in het gemeentelijke pakket. Wij weten ook dat gemeenten daar ook heel veel aan doen, samen met de organisaties, dat ze ook afspraken hebben met woningcorporaties over woningtoewijzing. Wij weten ook dat de Provincie generiek aan doelgroepenbeleid ook al het nodige doet. Wat is nou de aanleiding voor de SP om dan te zeggen: ja, als wij er dan ook elk jaar drie doen, dan gaan wij wel regelen met die partners dat die drie van ons allemaal voorrang krijgen bij woningtoewijzing en zo. Dat zijn dan die van de Provincie. Wat rechtvaardigt in uw ogen een aanpak van de Provincie voor drie daklozen, waarbij alle bestaande structuren worden gepasseerd?

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Mensen passeren is niet waar ik toe oproep. Ik roep juist op om meer samen te werken. Het grappige is: ja, gemeenten zijn daar primair uiteraard al mee bezig. Desondanks blijft het probleem bestaan. We hebben de afgelopen weken acht beleidskaders vastgesteld, waar we een heleboel zaken die gemeenten ook al oppakken... Waar we ook een provinciale aanpak voor verzinnen. Laat dit daar gewoon een aanvulling op zijn. Ik zie...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Maar waarom...

De voorzitter: Ogenblik, ogenblik, ogenblik. Maak uw zin even af.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, laat dit er dan een aanvulling op zijn. Als je ziet bij welke grote thema's, waar alle 31 gemeenten ook al mee bezig zijn, wij toch een vinger in de pap proberen te krijgen of waar we het zelfs als opdracht van het Rijk meekrijgen, dan lijkt het me sterk dat wij als Provincie dit kleine stukje niet kunnen waarmaken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Maar wat denkt de SP dan dat die drie van ons, om het maar zo te zeggen; waar die het verschil gaan maken. Hoe denkt u dan te voorkomen dat dit uitgelegd gaat worden als symboolpolitiek?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, het goede voorbeeld zie ik sowieso niet als symboolpolitiek. Sterker nog, ik denk dat wij volgende generaties moeten opvoeden met meer van dit soort goede voorbeelden. We hebben dat al eerder gedaan, ook na een motie van ons om zo min mogelijk voorverpakt voedsel meer te serveren in dit huis. Ik hoor mijnheer Megens net oproepen om al het statiegeld in te zamelen en aan een goed doel te schenken. Daar is dit er ook één van. Dus ik denk dat we ons nu niet moeten blindstaren op symboolpolitiek, maar juist elk klein goed voorbeeld dat we kunnen geven, dat we dat ook actief uitdragen naar buiten toe. Ja, het is gewoon wenselijk om de samenleving te versterken.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nee, laat het hier maar bij.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, want alleen doordat wij omzien naar elke Limburger maken we een hechte samenleving mogelijk, waarin mensen ook weer naar elkaar kunnen omkijken. Als volksvertegenwoordiger sta ik hier niet voor mezelf, maar met een stem in de wetenschap dat ik die van duizenden Limburgers zal zijn, ook de komende jaren. Hierbij zal ik blijven werken aan een hoopvolle toekomst, waarin ik, en anderen, mijn kinderen groot durf te brengen. Dank u wel, voorzitter. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik wilde een punt van orde maken, als dat mag.

De voorzitter: Zeker. Had ik het goed begrepen, mijnheer Wolters Gregório, dat u het dictum van de motie nog niet had voorgelezen? Als u dan toch terug wilt komen, geef ik eerst het woord aan mevrouw Jenneskens. Een punt van orde.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik kreeg net even een flashback naar de bestuurscrisis, toen we staande de vergadering een brief kregen van de OR, omdat er ambtenaren werden genoemd in het debat. Dat gebeurde net in de inbreng van de PVV ook. Het ging over lege kantoren, de manier waarop samengewerkt wordt. Wij als Statenleden mogen prima vragen naar de strategische personeelsopgave of dingen op hoofdlijnen, maar het uitspreken van een waardeoordeel over de kwaliteit die wordt geleverd in dit huis, dat lijkt me iets voor de directie en alle leidinggevenden die hier zitten. Dus ik wil daar even afstand van nemen en ik wil benadrukken en misschien ook aan u vragen om daar kritisch op te zijn, want dat hoort niet. Dat is niet onze rol. Vanuit mijn eigen positie zou ik willen zeggen: als er hier een kantoor leeg is, dan hoop ik dat het is omdat ze beleid maken samen met de Limburgers en ik heb daar alle vertrouwen in.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Ik heb geprobeerd zo kritisch mogelijk te luisteren naar wat er exact gezegd is. Ik heb op dat moment gemeend... U weet dat ik daar zeer scherp op ben en alleen maar meer dan waardering uitspreek voor wat er in het huis allemaal gebeurt. Maar over het kostenaspect van onze organisatie mag gesproken worden op het moment dat een Voorjaarsnota voorligt. Ik zal het nog terugluisteren. Mocht ergens een ander signaal over waardering zijn uitgesproken, dan neem ik daar zeker afstand van, maar ik meende hem niet gehoord te hebben. Ik kan het nog naluisteren. Ik meen de heer Megens ook te kennen als dat het ook zijn bedoeling niet is om waardeoordelen over deze organisatie te hebben. Ik ga het nog even na, de tekst, maar volgens mij is er consensus over dat er juist ongelooflijk veel waardering is. Dat spreken we ook elke vergadering hier op het einde uit. Ik zal er nog naar kijken, maar het is nooit verkeerd om dat nog eens een keer met een extra interruptie of een ordevoorstel te benadrukken, want wij vinden dat met zijn allen. De heer Wolters Gregório had een motie ingediend, waarvan nog niet het dictum was voorgelezen.

De heer Wolters Gregório (SP): Klopt, voorzitter. Gelukkig heb ik daar nog 2 minuut 34 voor, dus dat komt helemaal goed. 'Wij verzoeken het College van GS om vanaf 2025 via onze bedrijfsvoering een aanpak op te stellen om elk jaar minimaal drie daklozen een arbeidsplek te bieden en te helpen aan een zelfstandige woning met passende begeleiding, om zo een tweede kans in onze samenleving mogelijk te maken / Hiervoor samen te werken met partijen als Levanto, Moveo, Leger des Heils en onze woningcorporaties en gemeenten / PS hierover blijvend actief te informeren via de P&C-cyclus.' Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord, tweede poging, aan de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ook wij hadden niet direct gehoord wat mevrouw Jenneskens wel had gehoord, maar ik zal gewoon direct maar met een compliment beginnen. Dan gooi ik de tekst een beetje om. We zien in de infrastructuraanpak, dus bij onderhoudswerkzaamheden, dat het ontzettend goed verloopt. Het resultaat is goed. De projectplannen worden goed gehaald. Dan noem ik bijvoorbeeld het viaduct over de N278, maar ook het onderhoud van de N293, die toevallig voor mijn huis door loopt. Dus een compliment. Ik zie; een applausje richting de organisatie is denk ik wel op zijn plaats. Voorzitter, wat altijd mooi is bij behandeling van de Voorjaarsnota zijn de verschillen in ideologie die uitgesproken worden. Wij als VVD staan natuurlijk erom bekend dat wij graag problemen oplossen via een sterke economie. We zien nu ook de inzet van het College, die zich richt op een groene economie en groene groei. Daarom waren wij toch wel behoorlijk teleurgesteld om vanmorgen in de krant te moeten lezen dat de waterstofleiding binnen het groteleidingstraject weer uitstel krijgt tot 2032. Ja, dat leidt natuurlijk tot verschillende vragen. Wat betekent dat voor de bedrijfszekerheid van Chemelot. Dat de duurzaamheidsdoelen waarschijnlijk later pas gehaald worden, dat lijkt heel evident, maar heeft het ook andere gevolgen? Wordt er gewoon langer doorgegaan met aardgas of ander gas om aan waterstof te komen of zijn er echt risico's in de totale bedrijfsvoering? Voorzitter, we willen ook een compliment maken over onze inzet voor de Einstein Telescope. Ik wil nogmaals

oproepen: blijf die lobby richting het Rijk doorvoeren en probeer ook aan de Duitse kant van de grens medestanders te krijgen, want ja, Duitsland is toch een beetje een opgeknapt land, waarbij je van de ene overheidslaag heel mooi geluiden hoort, maar er wordt ook vaak gewezen naar een andere overheidslaag. Dat gebeurt hier trouwens ook. Wij doen dat natuurlijk zelf ook richting Rijk en richting Europa. Voorzitter, de afgelopen tijd hebben wij ons ook hard gemaakt voor toegankelijkheid en inclusie. Het is met name een punt van de heer Maillé op dit gebied. Wij zien dat de Provincie heel grote stappen heeft gezet op de digitale toegankelijkheid, maar er zijn nog veel meer stappen, veel breder... We zitten nog als fractie te denken hoe wij dit gaan voorstellen aan PS, of we dat via een initiatiefvoorstel doen of toch via een motie of anderszins, maar daar komen we dan later op terug. Wat wij ook waarnemen is dat er nog altijd een behoorlijke grensweerstand is. Het is niet vanzelfsprekend dat Duitsers of Belgen in Nederland werken of omgekeerd, dat Nederlanders in het buitenland werken. Wat we wel zien is dat mensen met een baan in Nederland verhuizen naar het buitenland. Dan zijn ze ineens grenswerkers. Op dit moment lopen er coalitieonderhandelingen in België, Vlaanderen, Wallonië, maar ook in het Duitse taalgebied en we hebben net een nieuw Europees parlement. Misschien is dat wel een uitgelezen moment om de problemen rond de grensweerstand een plek te geven en gezamenlijk naar oplossingen te zoeken en die ook aan te dragen op die gebieden. Wat wel goed gaat, zijn de opdrachten die uit het buitenland binnengehaald worden of die in het buitenland geplaatst worden, maar dat zijn dan vaak gewoon Nederlandse bedrijven, Nederlandse werknemers die een opdracht uitvoeren. Dat gaat wel goed. Als nou blijkt dat die grensweerstand dermate is dat het gewoon niet lukt, kunnen we natuurlijk ook gaan inzetten op dingen die wel lukken. Dan kom ik op een stukje in algemene zin... Er hebben al meerdere sprekers over gesproken, over de indicatoren. We vinden het natuurlijk ook wel jammer dat nog heel veel indicatoren in ontwikkeling staan. Er wordt verwezen naar het dataportaal. Maar op het dataportaal staan meer dan duizend indicatoren. Het is bijna een wirwar om daadwerkelijk te vinden wat je zoekt. Dus enerzijds de oproep: werk snel aan de invulling van de indicatoren die nu in de Voorjaarsnota zitten. Ik deel ook de oproep van één van de sprekers voor mij, die zie: 'Doe dat ook samen met ons.' En probeer van bijna de informatiebrij van het dataportaal... Om daar PS informatie uit te laten halen. Data, dat is een ding, maar informatie hebben we nodig. Dat sluit ook een beetje aan op de motie van LOKAAL-LIMBURG over voedselzekerheid. In het dataportaal zijn die gegevens te vinden. Het kost wel even tijd om ze te vinden. Het CBS heeft natuurlijk ook heel veel informatie, maar het valt niet mee om het heel eenvoudig eruit te halen. Dus lukt het om de data uit ons dataportaal te vertalen naar informatie? Dat is concreet de vraag. Ja, van dataportaal naar datagericht werken is natuurlijk dan ook een kleine stap. We hebben begrepen dat er al mensen voor zijn aangenomen, maar wat die nou precies gaan doen, dat is ons nog niet volledig duidelijk. Na onze gesprekken met collega's blijkt dat nog niet voor iedereen duidelijk. Wat, een vervolgvraag daarop, is dan de rol van onze universiteit en hogescholen daarbij, bij het werken met data en vooral natuurlijk het duiden van data, leidend tot informatie die voor ons én onafhankelijk is én waar wij iets mee kunnen. Ook daar graag een reflectie op. Dan als we even nog terugkijken, samenvattend, op die indicatoren: misschien is het een idee om een soort dashboardfunctie van onze indicatoren te formuleren. Dan denk ik even terug aan het coronadashboard, waar je bijna dagelijks kon zien wat de ontwikkelingen zijn. Nou zijn er natuurlijk heel veel indicatoren waarbij dat natuurlijk niet dagelijks hoeft voor de Provincie, maar als het bijgehouden wordt en als wij daar op een eenvoudige manier inzicht in krijgen, zouden wij dat wel heel erg toejuichen, zeker als het misschien gekoppeld kan worden aan ons financiële systeem, waar natuurlijk alle mutaties wel dagelijks worden bijgehouden. Voorzitter, dan nog een laatste... Daar heb ik eigenlijk best wel over getwijfeld, of ik het zou brengen bij de Voorjaarsnota of in het Presidium. Dat is: we spreken vaak over integriteit, maar we doen dat vaak eigenlijk in een soort van besloten sessies onderling. Maar er is natuurlijk ook een fenomeen dat mensen meldingen doen over collega's van ons, meldingen die ... Ja, je zou ze bijna kunnen typeren als een wraakmelding. Welke actie nemen wij daartoe, behalve dan goed onderzoek en eigenlijk de melder ongelijk geven? Het moet natuurlijk steviger neergezet worden. Niks is zo erg als een valse aangifte en nog erger natuurlijk is het als iemand onterecht beschuldigd wordt en eventueel een straf oploopt. Voorzitter, tot slot, dat is natuurlijk het risico als je de volgorde wijzigt. Wij zijn blij met de vertaling van de beleidskaders in de Voorjaarsnota. We vinden het ook fijn dat we al een financiële doorkijk hebben kunnen zien tot 1 mei. Wij willen u veel succes wensen voor het daadwerkelijk uitvoeren van de beleidskaders zoals ze er liggen. Wij hebben natuurlijk een heel goed

hart voor onze campussen en de doelen die we met onze campussen willen bereiken voor een sterkere economie, die dan weer leidt tot oplossingen, zoals enkele sprekers voor mij zeiden, die wel de problemen schetsen, maar niet direct de oplossingen aangeven. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan is het woord aan mevrouw Fischer van de fractie 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. We hebben hier ter bespreking de eerste Voorjaarsnota van dit nieuwe College. Het is een heel boekwerk geworden, met toch veel aanpassingen. Er is dus echt hard gewerkt. Veel waardering voor de ambtenaren. Laten we het College bedanken voor het zeer uitgebreide databombardement dat we als Staten hebben ontvangen. Bij het lezen van het strategisch perspectief kreeg je toch een goed gevoel. Het versterken van de financiële sturing kan zeker op steun van 50PLUS rekenen, zo ook de focus op de voortgang en de zorgvuldige omgang met menselijke en organisatorische capaciteit, het navolgen van de meetbaarheid van het beleid en natuurlijk het terugkijken. We kunnen bijna zeggen: we hadden het zelf kunnen bedenken. Maar dan beginnen we met het lezen van het financiële kader. Het was al duidelijk dat deze coalitie het woord 'potverteren' een nieuw leven heeft ingeblazen onder de noemer 'investeren voor de toekomst'. Maar het resultaat van deze Voorjaarsnota is dat we een begrotingsresultaat hebben in 2024 van € 20,4 miljoen naar € 17,4 miljoen. Dat is 15% minder. Voor de komende drie jaar komt er nog eens 28% bovenop. Is er nog wel sprake van goed rentmeesterschap en waar liggen grenzen voor het College. Graag een antwoord van GS. Nog droeviger worden we als we kennisnemen van de paragraaf 'Behoud van duurzaam structureel financieel evenwicht'. Er zijn geen structurele bezuinigingen ingeboekt. Dat is ook geen makkelijke opgave. Maar wat is er toch gebeurd met de formatie van het College? Zijn de keuzes tijdens het proces en later bij het ontwikkelen van de beleidskaders gewoon even vergeten of is het zo dat als we het College vragen waar de grens ligt; wordt dan in koor gezongen: 'Samen met Beppie Kraft: in d'n Hiemel, in d'n Hiemel.' Bij het bespreken van de Programmabegroting 2024 heeft 50PLUS gezegd dat we het ravijnjaar 2027 met rasse schreden zien naderen. Er staat in de Voorjaarsnota dat 'dit vraagt om politiek bestuurlijke afwegingen, die we met uw Staten willen doorlopen'. Ontstaat hierbij dan een soort extraparlamenteair College, waar ook keuzes gemaakt worden die afwijken van het coalitieakkoord? Mogen de Staten die pijnlijke beslissingen nemen die de coalitie niet durft te nemen of is het gewoon een teken dat de coalitiepartijen van dit zeer brede College nog veel verschil van mening kennen over de moeilijke maatregelen. 50PLUS is benieuwd naar het antwoord van GS. De paragraaf 'Keuzes maken' in de Voorjaarsnota is lastig. Daar kunnen we ons prima in vinden. Maar nogmaals, het is eigenlijk te triest voor woorden dat dit jaar, een jaar na het aantreden van het College, zo verwoord wordt. De conclusie is dat er weinig laaghangend fruit is als het om structurele bezuinigingen gaat. Dit is toch geen conclusie die vorig jaar niet bekend was bij de coalitieonderhandelingen? Of zijn de coalitiepartijen hierdoor verrast? Graag een antwoord van GS. Voorzitter, dan kom ik op het onderdeel GS-mandaat over specifieke uitkeringen van het Rijk. De inkt van alle rapporten over bestuurlijke integriteit is nog niet droog, of er wordt een voorstel gedaan om GS te mandateren voor bestedingen van specifieke uitkeringen. Er staat dat onnodig tijd verloren kan gaan. Kan het College aangeven in welke gevallen dit de afgelopen periode zo is geweest en waarin PS verantwoordelijk zijn geweest voor de vertraging van de bestedingen? Graag een antwoord van GS. Een College dat moeite heeft om zelf keuzes te maken vraagt nu aan PS om de keuze bij GS te laten liggen. 50PLUS vindt dat de democratische controle versterkt moet worden, ook op dit gebied. Als het nodig is zal de Statenfractie van 50PLUS beschikbaar zijn om de voortgang te bespoedigen. Zeker de uitgangspunten van het GS-mandaat als bovenaan pagina 20 omtrent het achteraf goedkeuren en het rechtmatig maken van uitgaven indien niet tijdig begrotingswijzigingen behandeld kunnen worden; dit betekent impliciet dat de controlerende taak van Provinciale Staten wordt uitgehold. We vinden het eigenlijk niet gepast dat dit voorstel aan PS wordt gedaan. Daarom ziet 50PLUS zich genoodzaakt om dit te amenderen. 50PLUS kan zich bijna niet voorstellen dat de leden van PS tegen dit amendement zijn, om te voorkomen dat hun eigen taak wordt uitgehold via een dergelijke algemene maatregel. Voorzitter, 50PLUS dient een amendement in. Het dictum luidt: 'Geen GS-mandaat besteding specifieke uitkeringen van het Rijk'. Het dictum van ons

amendement is opgetekend: 'In het voorstel van ontwerpbesluit G-24-003, Voorjaarsnota onder punt 4.3, 'Het College van Gedeputeerde Staten te mandateren tot besteding van specifieke uitkeringen van het Rijk' te schrappen.' Voorzitter, dan nog de beleidskaders. 50PLUS heeft zich echt verbaasd over op welke wijze de beleidskaders zijn vastgesteld. Eerst werd het voorgesteld aan de commissie, met drie sonderende vragen. Het vasthouden aan het beantwoorden van die drie vragen was overduidelijk moeilijk voor de commissieleden. Er werd inhoudelijk op het beleidskader ingegaan, waarna er een tweede inhoudelijke aangepaste versie kwam, die nogmaals in de commissie werd voorgelegd met toen nog een inhoudelijke discussie, die nog eens stilletjes werd overgedaan in de Statenvergadering. Het is een werkwijze waar nog eens goed bij moet worden stilgestaan. Het grote probleem bij al deze beleidskaders was het ontbreken van de indicatoren. Dat is keer op keer door 50PLUS aangehaald. De indicatoren zouden bij de Voorjaarsnota 2024 ingebracht worden. Maar 50PLUS moet nu constateren dat deze indicatoren voor een zeer groot deel niet zijn ingevuld. Als er goed geteld is, is 135 keer gesproken over 'in ontwikkeling' en 46 keer over 'te ontwikkelen'. Natuurlijk zal GS straks zeggen dat nog allerlei datasets moeten worden ontwikkeld. Dat zouden we ons in het individuele geval best nog kunnen voorstellen. Maar hier lijkt het 50PLUS toch dat men te vaak met de auto 's nachts in de woestijn aan het rijden is zonder dat we enige verlichting hebben. Zeer teleurstellend is dat voor 50PLUS. We hadden echt verwacht dat dit vele malen beter was gebeurd. Graag een antwoord van GS op dit punt. Dan: bij het bespreken van de beleidsplannen heeft 50PLUS kritiek gehad op de gebruikte methode. Nadat de Engelse termen zijn vervangen bleven we nog een beetje doormodderen. Dit noodzaakte 50PLUS om zelfs een alternatieve doelenboom op te stellen en deze aan het College aan te bieden. Helaas werd deze suggestie niet overgenomen en volhardt men in het huidige model. Als het College dit blijft doen, dan is dat een consistente fout. Als je iets consistent fout doet, moet je dan spreken over 'goed', is de vraag? Zo blijven de doelstellingen uiterst vaag geformuleerd en worden termen als meer, minder, verbeteren, versterkt, vergroot... Wederom moeten we, evenals bij de presentatie van het coalitieakkoord en de begroting, dit College deze spiegel voorhouden. De toezeggingen die beterschap beloven hebben nog niet voldoende resultaat gehad. Na deze doelstelling wordt al meteen overgesprongen naar de indicatoren, die voor het grootste deel nog ontwikkeld moeten gaan worden. Hier wordt een belangrijke stap overgeslagen, namelijk de doelen, waarbij gemeten kan worden in hoeverre we de doelstelling gaan halen. Om in termen van de doelenboom te spreken: we hebben een stam en we hebben blaadjes, maar de tussenliggende tak ontbreekt. Is het College bereid om meer inzicht te geven in de doelen die leiden tot het bereiken van de doelstellingen? Graag een antwoord. Ten aanzien van de indicatoren zijn er nog heel veel zaken te ontwikkelen. Kan het College aangeven op welke termijn deze indicatoren bekend zullen zijn en of er nulmetingen van de indicatoren zijn? Graag een antwoord. Tot slot, vooruitgang is niet altijd verbetering. Er is een mooie app voor de begroting en de Voorjaarsnota, maar een integraal overzicht van de cijfers hebben we nog niet kunnen ontdekken. Dit terwijl een puur cijfermatig overzicht op één A4'tje en voor degenen met een beetje slechtere ogen op één A3'tje past. Dat is ook de vorm van datagedreven werken. 50PLUS heeft zelf een cijfermatig overzicht gemaakt. Voorzitter, u merkt dat 50PLUS een kritische houding heeft en hieruit klinkt teleurstelling. Wellicht hadden we de verwachting toch te hoog gesteld en moeten we vaststellen dat het coalitieakkoord toch om te schreien is en het fundament heeft van een spoorlijn op een dassenburcht. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan is het woord aan mevrouw Schoolmeesters van de fractie BBB.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Beste aanwezigen en online volgers. Als iedereen meetelt, kun je op elkaar rekenen. Ik wil het vandaag hebben, naast de Voorjaarsnota, over menskracht. Dat is het geheel van menselijke energie die beschikbaar is om gezamenlijk resultaten te boeken. Als iedereen meetelt, kun je op elkaar rekenen. Dat geldt voor onze inwoners, maar zeker ook voor onze Gedeputeerden, die met hun ambtenaren aan het roer staan om elke Limburger mee te laten tellen. De Voorjaarsnota 2024 dan. Het biedt een mooi kader voor de komende jaren, dat goed aansluit bij de doelstellingen van de BBB. Door te focussen op financiële stabiliteit, leefbaarheid, cultuur en erfgoed, duurzame landbouw, natuur, infrastructuur, economische ontwikkelingen en menskracht kan Limburg werken aan een veerkrachtige en

mooie toekomst voor alle inwoners. Dat gezegd hebbende zijn er natuurlijk wel wat puntjes op de i te zetten. Te beginnen met de Visie 2050. We lezen over scenariostudies, politieke keuzes, onderzoeken en datasets. Kortom, een gedegen traject ligt voor ons. Dat snappen wij. Het is ook niet niks, een toekomstvisie voor 25 jaar later maken. BBB Limburg vraagt zich dan wel af hoe wij als Staten, als volksvertegenwoordigers, hierbij worden betrokken. Is dat via een afvinklijstje, via een vastgelegd informatiepad of worden we daadwerkelijk en vooral ook tijdig meegenomen in de keuzes die voorliggen? Graag een reactie van de Gedeputeerde. Dan lezen we ook over de lobbyagenda met als top 3 de verduurzaming van Chemelot, realisatie van de Einstein Telescoop en de productie voor de Defensie-industrie. Je zou zeggen: van alles wat in dit prioriteitslijstje, dat al met flink wat tamtam in Den Haag is gepresenteerd. Mooi voor Limburg, maar is deze lobbylijst ook mooi voor onze inwoners? Waarom lezen we in deze lijst niets terug over de brede welvaart in Limburg, over de kaalslag op ons platteland, over onze gezondheidsuitdagingen? Alhoewel economie en werkgelegenheid de motoren van onze samenleving zijn, mag het niet alleen de smeerolie zijn voor onze toekomst. Dan denken wij eerder aan ons – ik gooi hem er eens even in – bruto Limburgs geluk. Hoe wonen, werken en leven wij dadelijk samen in onze chique provincie? Waar komen we vandaan en wat hebben we nodig om te komen waar we willen zijn? De beleidskaders geven hierin al een mooie duw in de goede richting en het zou ook mooi zijn als dit ook uitgangspunten zijn van het Visiedocument 2050. Gelijkheid, gezondheid en geluk. Hoe kijkt de Gedeputeerde hiernaar? Over onze omgeving gesproken. Ik had het er net al over: de kaalslag op ons Limburgse platteland. Is het zo erg? Ja, het is zo erg. Met name in Noord-Limburg stoppen zoveel agrarische bedrijven dat het sociaaleconomisch en het maatschappelijk weefsel in het hart wordt aangetast, met gehavende gemeenschappen tot gevolg. Nog los van alle menselijke rouw die ermee gepaard gaat, zijn het hele dorpen waarvan de leefbaarheid nog maar een schim lijkt te worden van wat ooit zo vanzelfsprekend was. De ziel trekt eruit. Zelfs de gewortelde inwoners met hun waardevolle dorpswaarden en -normen krijgen de menskracht niet meer opgebracht om er nog wat van te maken. Ik weet niet of dat de bedoeling is van de transitie van de landbouw. Er moet tegenwoordig veel in transitie: van landbouw tot energie en van onderwijs tot zorg. Omdat blijkbaar iedereen verandering wil, maar niemand veranderd wil worden, laat staan getransformeerd, lijken het vooralsnog de mensen aan de kant die het hardst roepen welke transities anderen allemaal hebben te ondergaan. En welnu, er is geen tijd te verliezen. Alsof het niet om menskracht gaat, maar om de transitie als rigide doel. Wij van de BBB weten ook wel dat de tijd ons uitdaagt om het iedere dag beter te doen, maar we weten ook dat het containerbegrip 'transitie' nou niet meteen de voorspeller van draagkracht is.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik hoor mevrouw Schoolmeesters een heel aantal dingen zeggen waar ik me heel goed in kan vinden. Wat ik lastig vind is dat u doet... Wat de BBB vertelt vandaag is dat niemand veranderd wil worden. Die urgentie voel ik ook. Tegelijkertijd, als je niet... Er is een punt waarop je zelf nog regie hebt over een verandering. Dat is als je vooruit stapt. Anders word je veranderd. Deelt de BBB dan niet de opvatting van D66 dat het juist nu zaak is om zelf die regie te pakken om te voorkomen dat we straks veranderd worden?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dat is een mooie vraag en ook helemaal in de lijn van ons verhaal. Wie neemt dan de regie over wie en wie zegt dat het nu moet gebeuren? Het gaat ons om het dwingende karakter van een transitie die door een ander wordt aangezwengeld, omdat het morgen te laat is.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, maar wat nou als het morgen daadwerkelijk te laat is, als er een gerechtelijke uitspraak komt of wat dan ook. Als je vandaag de kans hebt om in ieder geval een stap te zetten... Ik snap dat die in sommige gevallen heel pijnlijk, ingewikkeld et cetera is, maar stel dat er nu

middelen zijn, stel dat er een perspectief is, stel dat er plaats gemaakt kan worden, waarom zou het alternatief – wachten tot de transitie noodgedwongen afgedwongen wordt – dan beter zijn volgens de BBB?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, een transitie is een gegeven op zich, maar een transitie op ‘stel dat’-factoren, zoals u er zonet een aantal opsomde, is natuurlijk niet het beste perspectief voor onze inwoners.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, is de opvatting van de BBB dan dat het beter is om af te wachten totdat gerechtelijk wordt afgedwongen dat er wat moet gebeuren, in plaats van nu zelf de regie te pakken, een stap vooruit te zetten en te kijken hoever we komen, zoals Limburgers zelf heel goed kunnen?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, zolang dat samengaat kunnen we daar wel voor zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik ga het nog wat aanscherpen, mevrouw Jenneskens, via de voorzitter. Om eerlijk te zijn, wij als BBB kunnen het woord ‘transitie’ niet meer horen. En dan vervolg ik... Vandaar dat wij bewust kiezen voor het woord ‘beweging’. Daarin werk je van onderop met de mensen die het betreft naar een situatie waar zoveel mogelijk mensen beter van worden. Dat gaat het snelst met het beste resultaat tot gevolg, spijt achteraf wordt tot een minimum beperkt en velen doen mee, omdat ze kansen zien en ook kunnen benutten. Het inzetten van menskracht dus als centraal vertrekpunt voor beweging. ‘Perspectief’ wordt dat genoemd. Dan ben je zelf de verandering die jij graag ziet in de wereld. Hoe kijkt het College hiernaar? Kan het College ons beloven zorgvuldig om te gaan met het woord ‘transitie’? Het niet meer gebruiken is ook een keuze. Ik sprak net over brede welvaart en voegde daar eigenhandig het bruto Limburgs geluk aan toe. Waar hebben we het dan over? In basis betekent het dat we het niet alleen over geld hebben. Het houdt ook in dat, om te kunnen bepalen hoe Limburg ervoor staat, we rekening houden met een bredere waaier aan aspecten. We blijven uiteraard kijken naar de economische situatie, maar andere factoren, zoals de samenleving, saamhorigheid, zelfredzaamheid, natuur, armoede, gezondheid en cultuur zijn net zo belangrijk. Naast het geld dus ook geluk, gezondheid en gelijkheid. Maar hoe weet je nou wat de Limburger gelukkig maakt, wat deze nodig heeft om zich gezonder te voelen, hoe deze gelijkheid ervaart en hoe je dat vervolgens realiseert? Burgercommunicatie en -participatie kan daarin een heel wezenlijke rol vervullen. Zoek de Limburgers op. We hadden het er al eerder over. Maak hen deelgenoot van de plannen en luister onbevooroordeeld. Neem hun zorgen serieus en als ze kopje onder dreigen te gaan, dan vang je ze op. De provinciale contactfunctionaris, die in de steigers staat, kan hierin een goede rol vervullen en zelfs een signaalfunctie hebben. Burgerinspraak mag niet een afvinkonderdeel zijn van een to-dolijstje. Of het nu gaat om windturbines in je achtertuin, een COA in je straat, een elektriciteitshuisje voor je oprit, het straatje erbij of zelfs een complete nieuwe woonwijk: betrek de burgers er op tijd bij. Neem hem serieus en ben vooral eerlijk over wat er wel en niet kan, over wat er moet en mogelijk is. De kracht van duidelijkheid, in combinatie met verbindende communicatie en het contact met de inwoners, betaalt zich dubbel en dwars terug. Beleid maken en uitvoeren is en blijft mensenwerk. Met de provinciale contactfunctionaris – en laten we er snel een hipere naam voor verzinnen – maken we al een mooie start, want als je alsnog klem komt te zitten tussen goed geoliede, maar vaak logge instanties, dan moet je bij deze contactfunctionaris terecht kunnen. Graag horen wij van de Gedeputeerde hoe burgercommunicatie en -participatie zich verhouden tot elkaar en de contactfunctionaris. Terug naar het platteland. Leefbaarheid loopt als een rode draad door alle beleidskaders, met als uitkomst de financiële borging ervan in de Voorjaarsnota. Ondanks dit heuglijke feit, moet ons toch iets van het hart. We spreken over

bestaanszekerheid, over de Sociale Agenda, over leefbare dorpen en steden en toch bekruipt ons soms het ongemakkelijke gevoel dat de centrale focus vooral en zeker ook ongewild op de grote stedelijke gebieden ligt. Ook en misschien wel juist in de dorpen is armoede of eenzaamheid steeds meer regel dan uitzondering. Veiligheid op straat, voorzieningen in de sportclub, de ontmoetingsruimte, de harmonie, het verenigingsleven: werkelijk alles staat onder druk. Hoe kan de Gedeputeerde ervoor zorgen dat het niet weer de goed georganiseerde organisaties zijn die met een breed netwerk als eerste aanspraak maken op gelden, met een mooi rapport, een goed verhaal en correct ingevulde aanvragen. Zij zijn het die vaak ... Het zijn vaak dezelfde organisaties die effectief een beroep doen op potjes, fondsen en budgetten, maar dat is dus niet 'elke Limburger telt'. Hoe zorgt het College ervoor dat ook kleine, minder goed vertakte organisaties, zoals bijvoorbeeld dorpsraden of lokale initiatieven, actief betrokken worden bij onze mooie plannen? Zij zorgen vaak voor het omdenkeffect, hoe het ook anders kan en beter zou kunnen. Onze uitdaging zit wat ons betreft vooral in het faciliteren en het ondersteunen, het begeleiden. Kortom, ons opstellen als een dienstbaar en servicegericht Provinciebestuur. Hoe worden die kleinere organisaties geholpen wanneer een, vaak goedbetaalde, bestuurder ontbreekt? Hoe worden zij gehoord wanneer een gelikt communicatieplan nog steeds op hun wensenlijst staat? Hoe kunnen zij meetellen als ze dag en nacht druk zijn met bijvoorbeeld landbewerking, mantelzorg of ambulante diensten, die een 24/7-toewijding vragen? Hoe kunnen ook zij bijdragen, met hun menskracht en goede ideeën, aan het verwezenlijken van onze mooie plannen? Graag een reactie.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben een beetje laat met mijn interruptie. Ik hoorde mevrouw Schoolmeesters net heel veel praten over de druk op het platteland. Wij erkennen die, maar juist die druk op leefbaarheid in de grote steden is misschien nog wel erger. Wat ik mij afvraag: hoe kunnen we nou die verbinding tussen stad en platteland en het begrip over en weer versterken? Hoe kunnen we daarop inzetten? Dus niet alleen vanuit uw bijdrage praten over het platteland en anderen over steden, maar juist die verbinding maken.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): De brug. Woorden uit mijn hart. Ik denk dat dat ook wel een reden is waarom de BBB is opgericht, om juist die verbinding weer tot stand te brengen. Dat begint met het platteland in ieder geval mee te benoemen in de reeks van uitdagingen die voor ons staan. Als we dan daarin de combinatie kunnen maken met het stedelijk gebied, dan hopen wij dat we kunnen werken aan een samensterkeffect, want we hebben elkaar nodig. Het is niet én én... Het is niet óf óf, het moet én én zijn. In die versterking, $1 + 1 = 3$; daar staan wij als BBB voor. Het begint met de zorgen ook van het platteland te benoemen.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, nee, dank u wel. Ik ben blij met het antwoord. Ik hoorde alleen die zorgen. Nogmaals, wij delen die zorgen, maar juist die verbinding... De problemen, echt waar, in steden zijn veel erger. Fijn dat die verbinding er komt.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dat 'veel erger' is natuurlijk een subjectieve invulling. Oké, dat is dan misschien objectief meetbaar, maar we hadden het net over mensenwerk, ervaringen en gevoelens van onveiligheid, hè? Daar hebben we het ook over gehad. Niet alles is rigide meetbaar. Vaak zijn het ook zachte factoren die meetellen in een beleving.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Goed. Ik had het erover dat ze op het platteland druk zijn met mantelzorg, met voedselvoorziening, ambulante diensten, maar waar ze ook heel erg druk mee zijn is met het in bedwang houden van het Jacobskruid, kortweg JKK. Deze plant begint als een lieflijk ogend rozetje, schiet door met schattige rucola-achtige blaadjes om vervolgens op paarskleurige stengels vele hectares bermen, weides en natuurgebieden geel in te kleuren. Een mooi beeld en ook goed voor de biodiversiteit. En toch is het een probleemplant. Als JKK op de wei staat, dan zullen graasdieren, zoals paarden en koeien, eromheen eten. Maar in gedroogde vorm, bijvoorbeeld in hooi, wordt het kruid niet meer herkend, maar de giftige eigenschappen blijven wel intact. Dat maakt deze inheemse plant met eigenschap tot woekeren tot een zorgplant. Voor het intomen van JKK is menskracht nodig, om gezamenlijk ervoor te zorgen dat dit kruid zich niet verspreid over percelen waar dieren grazen dan wel waar wordt gehooid. Dat kan in veel gevallen met goede onderlinge afspraken, maar soms is een concrete actie nodig om beheer en preventie te borgen, zodat erger voorkomen wordt. Daarom dienen wij een motie in om een plan te maken waarin duidelijk wordt hoe deze inheemse probleemplant, het JKK, gezamenlijk bestreden kan worden, als bescherming van onze graasdieren, maar ook voor de waarde van onze kruidenrijke graslanden, in verse en gedroogde vorm. Het dictum wil ik dan nu voorlezen, als er geen vraag komt.

De voorzitter: Nee, leest u eerst even het dictum voor.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja? Oké. De motienaam is 'Onkruid op tijd gewied, zaait zich niet'. Hoe waar is dat? 'We verzoeken het College van GS om 1, een plan van aanpak op te stellen voor bestrijding van het Jacobskruid. 2, te onderzoeken welke andere plantensoorten dusdanige schade veroorzaken dat deze beheerd moeten worden – te denken valt aan akkerdistels, speerdistels, bermkruid – waar er nog geen beleid voor is of waarbij niet kan worden aangesloten op bestaand beleid en dit meen te nemen in bovenstaand plan. 3, de terreinbeheerders en agrariërs samen te betrekken bij dit opstellen van dit plan. 4, bij PS terug te komen in Q3 met bovengenoemd plan en een Statenvoorstel om dit plan te verankeren in de Omgevingsverordening.' Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Daar ben ik weer. Ik heb uw motie gelezen. Ik denk dat het eerst en vooral belangrijk is om te onderzoeken hoeveel dieren door St. Jacobskruid aangetast worden en ook... Daar weten we heel weinig van. Wat ik begrepen heb kan dat alleen uit sectie vastgesteld worden. Daarnaast ook voor de mens. Er staat dat het ook een gevaar voor de mens is. Dat heb ik echt opgezocht. Dat is nul. Daar zijn geen gevallen van bekend. Juist St. Jacobskruid is een enorm belangrijke nectar. Daarom vraag ik mij af of dit nu echt van belang is, dat we ook moeten kijken naar de kosten en de baten. Ik heb zitten nadenken: ja, wat kan dan wel? Ik zou zeggen inderdaad dat onderzoek naar dat St. Jacobskruid. Klopt dat inderdaad, wat u zegt? Volgens mij is informatievoorziening heel erg belangrijk. En u vraagt bij uw overlegstructuur... Daar zou ik nadrukkelijk ook veeartsen bij willen betrekken. Bent u het met mij eens? Ik moet een vraag stellen.

De voorzitter: Precies. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, nou, om op die veearts terug te komen: ja, natuurlijk, daar begint het mee. Dat zijn ook degenen die ons waarschuwen voor het kruid. Het sap, het witte sap, van de levende plant verspreidt zich via de poriën van onze huid, van mensen, maar ook via het speeksel van het dier, via de ingewanden. Dat brengt ernstige leverschade toe. Nu is het zo: bij leverschade kan je acuut leverfalen hebben, maar het is ook wel heel vaak zo dat het zich opbouwt. Dus elke gifstof die in de lever niet kan worden afgebroken en giftige effecten heeft, leidt uiteindelijk tot leverproblematiek, leverschade. Wanneer koeien en paarden overlijden is het niet in eerste instantie regel om daar sectie op te verrichten, maar heel

vaak kan een dierenarts wel bepalen, zeker als hij een wei ziet vol van Jacobskruiskruid, dat dat mogelijk wel één van de oorzaken zou kunnen zijn. Terug eventjes naar uw opmerking over de biodiversiteit. Het is een waardeplant. Daar zijn we het absoluut mee eens. Ons gaat het er ook niet om om het St. Jacobskruid uit te roeien, let wel, want het heeft een heel belangrijke functie voor die biodiversiteit. Waar het ons wel om gaat is dat de percelen... Het is een woekerplant. Ik zie het zelf bij mij in de wei. Het begint met drie van die schattige stengels. Het jaar daarop zijn het er dertig. Het zijn er vandaag 3000. Volgend jaar kan ik ze al niet meer tellen. Er lopen ook twee paarden in de wei. Het maakt onrustig. Je slaapt er slecht van. De paarden grazen eromheen. Maar zodra het in gedroogde vorm is, herkennen ze het niet meer en kan het gif zijn werk doen. Als wij worden gesommeerd om het kruiskruid uit onze wei te halen, krijgen we echt de stringente opdracht daarbij mee om ons goed te beschermen, handschoenen aan te doen. Dan denk ik: ja, die handschoenen hoeven niet aan bij een klaproos plukken. Daarbij is het zo dat wanneer het kruiskruid woekert en het kan op een aangrenzend perceel komen, waar er kruidenrijk grasland is en waar graasdieren, zoals koeien en paarden grazen; daar gaat het ons vooral om, om daar een plan voor te maken. Niet voor het bestrijden van al het kruiskruid. Nee, dat zou absurd zijn.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, oké. Ik snap dit antwoord. Ik hoor ook dat u inderdaad ook dat onderzoek wil. Daar ben ik blij mee. Ik hoor u ook zeggen wat Jacobskruid kan doen. Ook daar ben ik blij om. Maar ik wil u er ook op attenderen dat juist chemische bestrijdingsmiddelen hetzelfde effect hebben. Dat sijpelt door in onze grond, in ons water, in onze lichamen, in dieren. Dat is minstens net zo erg. Daar bent u, gek genoeg, nog wel een voorstander van. U heeft net gezegd wat dat kan doen met de lever, dat het opbouwt, dat het cumulatief is. Dus ik zou willen dat u daar ook heel erg bezorgd over bent en dit wil verbieden of zo snel mogelijk wil veranderen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, evenals een dierenarts bij het Jacobskruiskruid wordt betrokken, zou ik ook zeggen: we gaan de medici ook betrekken bij dit onderwerp.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dat vind ik mooi. Dan zie ik het verbod op glyfosaat met belangstelling tegemoet.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik wil een beetje aansluiten bij de vorige spreker, maar er is best al wel wat... Er is volgens mij meer onderzoek over dit kruid dan dat u nu doet voorkomen, onder andere dat er een manier is om ervan af te blijven. Dat is misschien niet zo heel fijn, maar dat betekent dat je niet moet maaien met een klepelmaaier geloof ik en dat je moet zorgen dat het goed dicht is, je grond, want dan komen ze er niet. Als je het laat staan, dan verdwijnen ze op een gegeven moment weer. Dus er zijn al allerlei maatregelen bekend over wat je moet doen. Toch wilt u dat de Provincie met een plan van aanpak komt. Waarom heeft u niet genoeg aan die informatie?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, het gaat niet zozeer om de informatie, maar het gaat om het effect van de aanbevelingen die worden gedaan. Inderdaad, het steken van het kruiskruid is een heel belangrijke manier om het te kunnen beteugelen, maar de praktijk hierin is erg weerbarstig. Je kan het eruit trekken wat je wilt, een rozetje kun je niet echt herkennen. Voordat je het weet is het een plant. Je krijgt hem vanwege de woekereigenschap niet beteugeld. Als de informatie die ons helpt... Steek het eruit. Je hebt een drietand.

Die wordt nu ook uitverkocht bij alle webshops. Handschoenen gebruiken om het eruit te trekken. Het is niet meer in de hand te houden. Als het wel in de hand was gehouden, had u van ons deze motie niet gekregen.

De voorzitter: Mevrouw Boven. Mag ik u allen er wel op attenderen dat we bij de Voorjaarsnota zijn. Het is nu ongelooflijk technisch, gedetailleerd. Ik snap de importantie en ik snap uw belangstelling, maar wellicht kunt u het op hoofdlijnen houden, zoals eigenlijk ook bij een Voorjaarsnota hoort. Aan u het woord, mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik lees blijkbaar andere stukken dan de spreker. Ja. Nou, ik heb ook wel wat moeite met dat er in een motie dingen worden gezegd die, als je informatie erover opzoekt, niet correct zijn, zoals dat het Jacobskruid giftig is voor de mens. Dat is zo. Er zijn meer planten die giftig zijn. Ook in je tuin moet je met handschoenen werken, want er zijn meer planten die giftig zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, als je een Voorjaarsnota maakt die driedubbeldik is met heel veel heel gedetailleerde prestatie-indicatoren moet je op zich in een debat niet verrast zijn dat je ook gedetailleerde vragen krijgt bij een interruptie.

De voorzitter: Ik laat u volgens mij met zijn allen best ver gaan daarin. Ik doe mij best om dat aan te voelen.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Goed. Mijn vraag aan de BBB is: u vraagt om een plan. Ik zou mij zo kunnen voorstellen dat uit dit plan ook gaat komen dat dit voor heel veel extra werk gaat zorgen. Mijn vraag is: betekent dat dan ook dat de natuurbeherende organisaties ook meer budgetten gaan krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Nou, dat zou voor de natuurbeherende organisaties een fantastische uitkomst van het plan zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Voordat ik afrond wil ik nog graag een BBB-droom met jullie delen: het bij wet vastleggen van een basisoniveau van leefbaarheid in buurt en dorp. Denk aan ontmoetingsplekken, decentrale zorg, minimale bereikbaarheid en goed internet. Ook zouden inwoners het recht moeten krijgen om het behoud van voorzieningen op hun eigen manier vorm te geven. Nu lopen ze vaak aan tegen regelgeving of het commerciële belang van professionele partijen. Bij die droom hoort bovendien ook de wens om inwoners van dorpen een stem te geven bij de vele opgaven waar het landelijk gebied voor staat. Als bewoners betrokken worden oordelen ze vaak positiever over de kwaliteit van hun leefomgeving. Menskracht in optima forma. Hoe zou ons College hierin een stimulerende rol richting het Rijk kunnen spelen? Het zou een welkome aanvulling zijn op het lobbylijstje.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dan wil ik aan mevrouw Schoolmeesters vragen of de BBB die droom enkel voor het platteland en het dorp heeft, of dat het stedelijke gebied daarin mee mag delen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik had het over buurt en dorp.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wat een positieve droom van u. Ik wil gaarne met u meedromen, maar zegt u dan niet indirect: we moeten ook de regelgeving minimaliseren, zodat we wel gezamenlijk die droom zouden kunnen vervullen?

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Dat is absoluut één van de droomwensen die daar nog op aangevuld kunnen worden, ja.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dan zou ik het op prijs stellen als we het signaal zeker naar Den Haag voortzetten. Hopelijk worden de dromen dan straks geen bedrog, maar werkelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Tot slot, voorzitter. Beschaving zit niet vanzelfsprekend in een driedelig pak. Gevaar kan zomaar schuilen in een onschuldig ogend bosje gele bloemen. Burgerparticipatie is meer dan een werkwoord alleen. Een begroting is niet hetzelfde als slagkracht. Bij alles is het menskracht die laat doen wat het belooft en belooft wat het laat doen. Menskracht, die wij terugzien in het College, een College dat in staat is om van deze Voorjaarsnota een voorwaartsnota te maken. Als BBB Limburg wensen we jullie veel cumulatieve menskracht en de wijsheid om steeds weer de juiste keuzes te maken voor elke Limburger, want als iedereen meetelt, kun je op elkaar rekenen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schoolmeesters. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, het is nu zo ongeveer een jaar geleden dat de nieuwe coalitie een feit werd, met een nieuw College – ze zitten daar nog een, beetje nieuw – en een nieuw coalitieakkoord, nog een beetje nieuw. Sindsdien is al heel veel werk verzet om dat coalitieakkoord ook te laten landen in ons provinciale beleid en in onze regelingen, via de acht beleidskaders die de Staten recent hebben vastgesteld. Al met al zijn wij als CDA heel tevreden met het resultaat tot nu toe. We hebben er ook alle vertrouwen in dat het met de uitvoering van onze ambities ook wel goedkomt. Voorzitter, leefbare steden, wijken en dorpen – het kwam net al aan de orde – zijn een belangrijke rode draad in ons coalitieakkoord. Leefbaar in de zin dat mensen er graag willen wonen en werken, er hun kinderen willen grootbrengen en vooral samen met anderen een gemeenschap willen zijn. Een gemeenschap die het principe van sociale verbondenheid als basis heeft, waarin mensen er voor elkaar zijn, waarin niet inkomen, kleur of afkomst telt, maar wat eenieder bijdraagt aan die gemeenschap als geheel. Als kok in een huiskamer, trainer in het jeugdvoetbal, organisator van het kindervakantiewerk, bestuurslid van de buurtvereniging, chauffeur voor ouderen, klaar-over, overblijfmoeder, muzikant in de fanfare of gewoon burens die er voor elkaar zijn en elkaar helpen. Dat sociale weefsel, zoals we dat noemen, het begrip kwam net ook al langs, was altijd heel sterk in Limburg, maar staat hier ook al langere tijd onder druk. Door ontwikkelingen waarop we niet zoveel invloed hebben, maar ook door ontwikkelingen waar wij wel invloed op hebben en waar we ook iets aan kunnen doen. Dat gaan we de komende periode gelukkig ook doen. We zijn heel blij met de openstelling in september van het Leefbaarheidsfonds voor aanvragen vanuit die lokale gemeenschappen zelf, waarbij er ook ruimte is om waar nodig en gewenst te matchen met het geld uit onze Sociale Agenda, waarbij wij er dan ook van uitgaan dat ook die voor initiatieven van onderop worden ingezet en niet allerlei doelen van bovenaf gaan opleggen.

Voorzitter, als schot voor de boeg: indien deze bijdragen aan de leefbaarheid inderdaad een succes zijn, dan mag er wat ons betreft nog wel wat geld bij. Ook zijn we blij met de mogelijkheden die er komen om passend bij de behoefte van die gemeenschappen woningen toe te voegen, het straatje erbij, in welke vorm dan ook, zodat mensen, jong en oud, kunnen blijven wonen of er kunnen komen wonen, als ze dat willen. Overigens bereiken ons signalen dat onze pot voor de startersleningen al uitgeput is voor dit jaar, omdat het zo'n succes is, en aanvragers nu moeten wachten tot ergens de tweede helft van dit jaar, voordat PS weer nieuw budget heeft toegekend. Je zult dan maar een voorlopige koopovereenkomst voor je droomhuis hebben gesloten. Weg droomhuis. Over een half jaar is het volgende droomhuis alweer een paar procent duurder. Kan het College nu uitbreiding van de financiering regelen, zodat de regeling kan doorlopen en de Staten daartoe wellicht later het besluit laten formaliseren? Voorzitter, last but not least zijn we ook blij met de toezegging van het College om, uiteraard binnen de grenzen die er zijn, te kijken naar verbetering van de bereikbaarheid van wijken en dorpen per OV. Alleen met een goed OV kun je je voorzieningenniveau op een hoger schaalniveau organiseren dan het niveau van de individuele wijken en dorpen, als die bereikbaarheid gegarandeerd is. Maar voorzitter, dat zijn allemaal mooie maatregelen voor de korte termijn. Waar we ons wel zorgen over maken is de leefbaarheid van met name het landelijk gebied op langere termijn. We weten allemaal, ik gebruik het woord toch, dat de transitie van de landbouw eraan staat te komen en dat veel agrariërs zullen stoppen. Begrijpelijkerwijs ligt onze focus nu zwaar op regelingen daarvoor en het geldt dat het kabinet daar wel of niet voor gaat uittrekken, maar niet voor niets hebben we in het coalitieakkoord expliciet ook ingezet op de blijvers, de vaak jonge boeren die in ons Limburg de agrarische sector van de toekomst gaan vormgeven. Hoe gaan wij hen helpen? Wat we eerlijk gezegd wel missen in al die beleidskaders is een soort breder perspectief op het landelijk gebied van de toekomst in al zijn facetten. Als de huidige situatie A is, wat is dan B in bijvoorbeeld 2040 of C in 2050? Welke economie zorgt er in scenario B en C voor verdienkracht in het landelijk gebied? Hoe positioneert in die scenario's onze toeristische sector zich daar dan in? Wat is er dan gebeurd met de aanblik en inrichting van ons landschap? En vooral: hoe zorgen we ervoor dat er ook dan nog sterke sociale gemeenschappen bestaan, met voldoende woningen en een goede bereikbaarheid? Met alle complimenten voor het kader 'Perspectief voor het landelijk gebied'; dat beschrijft geen scenario's voor de toekomst en geeft geen stip op de horizon. Als we over anderhalf jaar de POVI gaan vaststellen en we hebben voor ons landelijk gebied niet die stip op die horizon bepaald en geconcretiseerd, is het risico reëel aanwezig dat we ruimtelijke keuzes gaan maken, die een vitaal landelijk gebied met een vitale gemeenschap op voorhand onder druk zetten. Voorzitter, dit jaar is het vijftig jaar geleden dat de laatste mijn sloot. Recent was onze fractie te gast bij het Nationaal Programma Heerlen-Noord, waar de relatie tussen die mijnsluitingen en de huidige situatie in delen van Parkstad pregnant aan de orde kwam. Met name het feit dat die economische transitie leidde tot het uit elkaar vallen van hechte sociale gemeenschappen maakte onze zorgen over de sociale effecten van de landbouwtransitie alleen maar groter. Mijn collega Waajen maakte in een commissiebehandeling al eerder een vergelijk met het proces van de mijnsluitingen. De vraag blijft bij ons hoe wij, met de leerpunten daarvan in het achterhoofd, voorkomen dat het sociale weefsel in ons landelijke gebied het onderspit gaat delven in deze economische transitie. Is het College bereid die stip op de horizon voor ons landelijk gebied nader uit te werken, als een richtsnoer voor de vertaling naar de POVI? Voorzitter, wij delen de focus die het College wil leggen op een toekomstbestendige economie. Voor ons is dat een essentiële randvoorwaarde voor onder andere een vitaal landelijk gebied. Voor alle opgaven die we hebben – we blijven het herhalen – moet het geld eerst nog maar eens verdiend worden. In relatie tot de landbouw op langere termijn hoort in een toekomstbeeld zeker ook het behoud van onze innovatiekracht thuis, waar Nederland om bekend staat. Als we dat aan de voorkant niet expliciet benoemen en verankeren, is de kans groot dat onze opvolgers over dertig jaar constateren dat die in de transitie verloren is gegaan. Voorzitter, dan een meer praktisch punt. U vraagt in uw beslispunten mandaat voor de besteding van de SPUK-middelen – ik zag er ook een paar moties over langskomen – met als argument dat het slechts uitvoering van Rijksregelingen betreft. Echter, in het hoofdlijnenakkoord is aangekondigd dat de SPUK-middelen gedecentraliseerd zullen worden naar gemeenten en Provincies, met een korting uiteraard. Niet uit te sluiten is dat bij zo'n decentralisatie er ook meer beleidsruimte naar de ontvangende partijen gaat, want men wil immers verlaging van de bureaucratische last. Als dat gebeurt, voorzitter, dan geldt dat mandaat niet meer of in elk geval dat argument voor dat mandaat niet meer. Wij

willen daar nu mee akkoord gaan, maar wij vragen het College wel om als het regeerakkoord er ligt, of een verdere uitwerking daarvan, ons actief op de hoogte te houden en waar aan de orde ook zelf gewoon een voorstel voor aanpassing van het mandaat aan ons voor te leggen, want het gaat zoals ook in de motie staat om heel veel geld. Voorzitter, dan nog een laatste puntje. De vorige Staten hebben in hun laatste vergadering voor de verkiezingen besloten het moment van bezinning voor aanvang van elke Statenvergadering af te schaffen. Wij vinden dat in deze tijden van polarisatie ook in de politiek als CDA heel erg jammer, omdat zo'n moment ons ten overstaan van de Limburgers de gelegenheid biedt om stil te staan bij onze gemeenschappelijke waarden, verantwoordelijkheid en opdracht. Wij dienen daarom een motie in om zo'n moment van bezinning opnieuw in te voeren. Ik lees even het dictum voor. Hij is ook al rondgedeeld. 'Provinciale Staten spreken uit – het is er één van ons, dus geen oproep aan het College – vanaf de eerste vergadering van Provinciale Staten na de zomer het starten met een gemeenschappelijk moment van bezinning bij elke Statenvergadering opnieuw in te voeren en het Presidium opdracht te geven om daarvoor een korte tekst te formuleren die recht doet aan alle geloofd- en levensovertuigingen.' Voorzitter, wij wensen het College, de organisatie en vooral ook onszelf heel veel succes met de realisatie van deze ambities.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, even een vraag aan de indiener over de motie: zou het CDA er ook mee kunnen leven als het moment van bezinning een niet-religieus karakter heeft, bijvoorbeeld het voordragen van een gedicht of iets in die geest? Ja, ik vond eigenlijk altijd onze opening wat ouderwets. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Daar hebben we helemaal geen probleem mee. Als wij graag een gebed hadden gehad, hadden wij u dat wel voorgelegd. We zeggen ook niet voor niks: gewoon recht doen aan iedereen. Het is aan het Presidium om daar een tekst voor te maken. Voor ons is vooral het momentum van belang, dat wij samen even stilstaan bij waar wij voor staan. De vorm waarin dat tot uiting gaat komen is wat ons betreft open.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, het Nederland van morgen wordt vandaag gebouwd in de regio. Chips en de technologie van de toekomst maakten van Veldhoven een begrip en Brainport een regio en merk. Groene groei verbindt Arnhem met Nijmegen. Met de allerkleinste nanodeeltjes hoopt Twente straks groot op de kaart te komen staan. En Limburg? Wat wil onze provincie eigenlijk worden als ze later groot is? 'Elke regio telt' is ook één van de uitgangspunten van deze coalitie, maar we lezen vooral dat we de uitdagingen van Limburg onder de aandacht moeten brengen elders. Maar 'Elke regio telt' is helemaal geen aanleiding voor medelijden of een verhaal over solidariteit, althans, wat D66 betreft. Het is een oproep om juist vanuit onze regio de kansen te zien en te grijpen, om te kiezen, zodat je zelf gekozen wordt. De vraag van D66 bij deze Voorjaarsnota is dan: wat kiest Limburg? Een echt antwoord op die vraag zien wij nog niet. We zijn meer dan een jaar onderweg, maar ook nog veel aan het wachten, op een nieuw kabinet, op Europa. Op een vertraagde Maaslijn ook. Nondeju. We boekten meer dan € 100 miljoen terug met de jaarstukken en toch wijzen we op de verantwoordelijkheden van anderen, op onze eigen rol en zuiverheid, op begrotingsdiscipline. We herhalen en herhalen hoe elke Limburger dan nu telt, alsof dat eerder niet zo was. We stellen tegelijkertijd beleid vast, waarbij de ene blijver op meer steun mag rekenen dan de andere. Voorzitter, elke regio die wil blijven tellen kiest en het wordt tijd dat Limburg dat ook durft te doen, want anders wordt er voor ons gekozen, door de gigantische aantrekkingskracht van die andere regio's om ons heen, die wel durven kiezen. Voor D66 is de vraag van vandaag: welk Limburg willen wij eigenlijk zijn? Zijn wij het Limburg van Nobelprijswinnaars onder de rook van de Einstein Telescope of zijn we liever een provincie van slachthuizen en distributiecentra? Zijn wij de provincie waar elke Limburger groot kan worden

of accepteren we dat het juist hier een beetje meer uitmaakt waar je wieg staat? Investeren wij juist nu in brede welvaart, omdat ons vestigingsklimaat het enige is wat we wel keihard op willen warmen of wachten we nog even af tot Eindhoven, Nijmegen en de Euregio onze arbeidsmarkt echt helemaal leeg hebben getrokken. Durven wij te dromen met onze ogen open of kijken we vooral naar gemeentelijk beleid en regeldruk? Willen wij de Provincie zijn die haar hand ophoudt in Den Haag, omdat het allemaal zo erg en anders is hier of zijn wij een Limburg dat haar vinger opsteekt en zegt: kom maar op, wij willen wel iets en wij regelen dat. Als het gaat over de ambitie van deze periode is de vraag van D66: restaureren wij een paar kruisen en kapellen of bouwen we samen aan de kathedralen van de toekomst? Wat D66 betreft is het antwoord simpel: dat laatste. Voorzitter, laat ik beginnen met een paar goede ontwikkelingen, een paar toekomstige kathedralen. De grote plannen in dit kader. Het grootschalig bouwen langs intercitystations. Chemelot verduurzamen, ondanks die Delta Rhine Corridor. Keihard nodig. College, we zien van dat soort plannen er graag gewoon nog een heleboel meer. Als Limburg als regio groot wil blijven, kunnen we niet klein denken. We moeten kiezen, in onze ruimte en in onze menskracht. En we moeten dromen, over hoe we juist onze regio zo aantrekkelijk mogelijk maken en houden voor talent. Voorzitter, ik kijk even mevrouw Schoolmeesters aan, dit is een tijdperk van transformatie. Als er één manier is waarop de Provincie dat kan doen, dan is dat door regie te nemen in de ruimte. Niet alleen afwachten op plannen van onderop. Ideeën hebben, eerste stappen zetten, durven, risico's nemen. Heeft uw College hier zelf ook concrete ideeën voor, bijvoorbeeld waar het gaat om de herstructurering van onze bedrijventerreinen voor de circulaire economie? Voor het vernatten van kwetsbare natuur? Voor het aantrekken van toekomstbestendige bedrijvigheid? D66 heeft die ideeën wel, voorzitter. Eentje daarvan dienen we vandaag vast in, bij wonen. Hoe graag we ook grote toekomstplannen zien, we kunnen misschien ook iets kleiner beginnen, bijvoorbeeld in onze kernen en binnensteden in de kernwinkelgebieden. We roepen het College op om te onderzoeken of we deze periode nog iets kunnen doen om de transformatie van leegstaande bovenverdiepingen van winkels naar wonen te versnellen. Voorzitter, ik... Oh, wacht, ik doe eerst even het dictum. Dan moet ik naar beneden en dan weer naar boven. Dat is lastig. 'Verzoeken Gedeputeerde Staten om in kaart te laten brengen of transformatie van delen van panden in kernwinkelgebieden naar wonen in Limburg kansrijk is en kan bijdragen aan de woningbouwopgave en zo ja, waar en voor wie, en wat de grootste belemmeringen voor deze transformatie zijn en welke actoren deze kunnen oplossen / Provinciale Staten hierover voor de begroting te informeren.' Dan zoek ik nu mijn lopende tekst weer op. Voorzitter, ik sluit me verder aan bij de overige sprekers en het ongemak bij indicatoren. Hoe goed het ook is als indicatoren op groen staan, wat zegt dat dan eigenlijk? Het College schrijft in de beantwoording dat Provinciale Staten deze periode een debat moeten gaan voeren op basis van feiten en cijfers. D66 wil dat graag, maar de vraag is dan: wanneer liggen die er en hoe actueel zijn die dan? Voorzitter, laat ik simpel zijn: voor D66 ligt bij natuurherstel de absolute prioriteit. Het College verlaagt de lasten voor de uitvoering van natuur, biodiversiteit en faunaprojecten in deze Voorjaarsnota echter met € 1,16 miljoen. We zien dat op een aantal punten. Onze vraag is naar een reflectie van het College: hoe bent u van plan met minder middelen de grote opgave die we hier hebben te behalen? We zien nog geen verschil in het gerealiseerde areaal natuurnetwerk en agrarisch natuur- en landschapsbeheer tussen 2023 en 2024. Klopt dat? Gaat u iets doen om dit op te krikken? En dan op dit punt: volgende week staat dan toch eindelijk dat nieuwe kabinet op het bordes. De zon gaat weer schijnen, beloofde Wilders in maart. Ik weet niet hoe het met u zit, maar ik had tot begin deze week het gevoel in een eeuwig durende januari te zitten. Onze vraag aan het College is: gaat de zon nu ook weer echt schijnen in Limburg? Zijn we er klaar voor om met grote plannen de vragen van onze tijd te gaan beantwoorden? We zijn juist daarom misschien wat huiverig voor die mandatering van die middelen van de SPUK. Ik sluit me aan bij mevrouw Depondt op dit punt. We hebben voor ons gevoel nu nog te weinig scherpte in doelen om dat zomaar te doen. Zitten die dan in de uitwerking van het LPLG, waar we einde zomer over gaan besluiten? Voorzitter, dan water. De waterkwaliteit krijgt als indicator goed, terwijl een paar zinnen verderop gesteld wordt dat we de Kaderrichtlijn Water niet gaan halen. Wat gaat er dan goed en hoe moeten we dit dan lezen? Graag een reflectie. Een van de oplossingen waar D66 het liefst vandaag nog mee zou beginnen is het hydrologisch herstel van bijvoorbeeld De Peel. Hoe concreet zijn dit soort plannen nu al of moeten die wachten op gebiedsdialogen, LPLG, NOVEX en alle andere structuren die er daar zijn? Kunnen we hier versnelling in aanbrengen? Voorzitter, water is misschien wel zo'n nieuwe kathedraal om te bouwen. Als we

weten wat we moeten doen, het water hier letterlijk drie jaar geleden door de straten stroomde, dan zien wij graag een paar nieuwe Ooijen-Wanssums. Laten we beginnen te bouwen, voorzitter. Wat geen natuurverschijnselen zijn, zijn politieke keuzes en toch worden ze bij energie vaak zo gepresenteerd. Dat uw coalitie heeft besloten om op bepaalde punten terughoudend te zijn is geen gegeven. Daar kan je van afwijken als de noodzaak ertoe is. Onze vraag aan het College is: als het doel blijft om in 2030 2,5 terrawattuur aan grootschalige opwek te realiseren, zijn we daar dan deze periode ook al hard naar op weg? Ik hoor graag van het College waar we staan en wat we het komende jaar van u mogen verwachten. Een andere vraag is: is het energiebedrijf een middel of een doel? Dan ga ik snel door naar mobiliteit, of nou ja, snel. Wat Limburg over twee dagen in ieder geval is, is een provincie met een drielandentrein die rijdt. Daar zouden we allemaal best een beetje trots op mogen zijn. D66 is dat in ieder geval wel. Ook hier de vraag naar indicatoren en wanneer die komen. Dan de tram. Het Rijk maakt ons arm, want de € 36,7 miljoen van de tram moet terug. Wordt er al gekeken naar andere knelpunten in het grensoverstijgende OV waar dit geld waardevol geïnvesteerd kan worden? De verdubbeling van enkelspoor tussen Landgraaf en Herzogenrath bijvoorbeeld, waar ProRail het overbelast heeft verklaard. En hoe gaat het met de uitbreiding van de nachttrein naar Aken of Luik? Voorzitter, you can't be what you can't see. Het is geen inbreng van D66 als ik niet iets over onderwijs zeg. Hoe zorgen wij ervoor dat onze volgende generatie hier ook kan en wil blijven en werken? Onze concrete vraag aan het College is: welke initiatieven lopen er nu om ook het primair en voortgezet onderwijs in contact en aanraking te brengen met onze Brightlands Campussen en aantrekkelijke opleidingen en werkgelegenheid in onze omgeving? D66 zou willen dat er in Limburg geen kind met honger op school zit. Wij ontvingen daarover een notitie, waar we graag later met de commissie over willen spreken. We zien tegelijkertijd dat het nieuwe kabinet of eigenlijk de nieuwe coalitie de middelen daarvoor al deels heeft weggetrokken. Voor D66 is het de vraag dan: wat doen wij dan? Het antwoord hoeft niet zo ingewikkeld te zijn. Als je een begroting als de onze hebt, zou je wat ons betreft niet hoeven te accepteren dat al die werknemers van de toekomst, topsporters van de toekomst en Nobelprijswinnaars met honger naar school gaan. Ook dat is een keuze. Laten we die het komende jaar maken. Voorzitter, politiek gaat over de toekomst en niet over vandaag. De laatste maanden kreeg ik af en toe de indruk dat kritiek in het debat eigenlijk niet meer zo gewenst was, dat roffelen niet goed was of heel veel interrupties. Wie dat van Democraten 66 verwacht, zal ik met alle plezier teleurstellen en ik hoop eigenlijk dat al mijn collega's dat met mij doen, want kritisch zijn, dat is waar Provinciale Staten voor zijn besteld. Nooit op de mens, wel op de inhoud. Want juist als Provinciale Staten moeten we onze menskracht gebruiken om plannen beter te maken, omdat de allermooiste provincie van Nederland die immense betrokkenheid verdient. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, de Voorjaarsnota. Het traditionele moment van bezinning voordat het reces begint is aan de orde. Een langer debat, waarin uitgebreider de tijd kan worden genomen voor langere uiteenzettingen doordat voor in elk geval onze fractie de spreektijd verdubbelt. Deze uitgebreide uiteenzettingen zijn dan ook een welkome afwisseling van de normale tijd, waarin het draait om snel een punt maken. Het is namelijk de broodnodige verademing voor de democratie. Onlangs zijn we namelijk nog verblijd met het feit dat een ambtsgenoot, wellicht naar aanleiding van ons betoog en de bijbehorende motie iets meer dan een jaar geleden, overtuigd is geraakt van het nut, het plezier en misschien wel zelfs de noodzakelijkheid van basisschoolleerlingen spelenderwijs introduceren in de denksport. Dat, voorzitter, is toch eigenlijk waar we het allemaal voor doen, om stukje bij beetje door middel van een goede dialoog en wellicht wat tijd elkaar te overtuigen dat we het beste voor hebben met onze provincie. Of in de woorden van Bobby Fischer: die ene dag leest men zijn opponentenles en de volgende dag krijgt men de les gelezen. Buiten het stilstaan bij dit mooie moment uit de voorbije jaren, gebruik ik deze Voorjaarsnota graag om twee zaken nog iets gedetailleerder uiteen te zetten dan normaal mogelijk is. Hiervan is er eentje gebaseerd op de actualiteit, die ons enigszins verontrust, en eentje op een motie die wij al eens eerder hebben ingediend. Welnu, beste Staten en best College, ik begrijp maar al te goed dat u wellicht met smart aan het wachten bent op een vurig en doorgrondend betoog dat duidelijk uitlegt wat de

Maas voor onze provincie betekent, een betoog dat haarfijn uitlegt dat het gebruik van de Maas zorgt voor meer begrip en daarmee ook voor meer zorg voor die rivier, dat de betrokkenheid van onze burgers bij dit gouvernement combineren met recreatie rondom de wateren van dit gouvernement een soort multipliereffect is waar u het allemaal heel vaak over heeft. Maar helaas, het onderwerp waar ik op doelde is een stukje taaier dan de steiger, maar daarmee niet per se onbelangrijker. Het betreft motie 2890, als ik het goed heb, die is ingediend in 2022 en aangenomen met een meerderheid, vervolgens bij de bespreking van het nieuwe coalitieakkoord, waar mijn collega zojuist al aan refereerde, morgen exact één jaar geleden trouwens toen we dat bespraken... Motie 2986 met eenzelfde strekking werd toen verworpen. Beide moties verzochten het College om de MRB te bevriezen. Aangezien het College in de Voorjaarsnota spreekt van terugblikken en vooruitkijken zal ik dit probleem schetsen in haar volledige context. Wellicht dat er dan nog eens iemand op andere gedachten wordt gebracht bij het College of bij mijn collega's in de zaal. Deze context begint bij een perverse paradox, die inherent is aan de manier waarop wij ons bestel hebben ingericht of hoe het zich ontwikkeld heeft door de tijd heen. Recentelijk heeft het fenomeen van onderbesteding zich voorgedaan bij onze Provincie, zoals te lezen in onze jaarstukken en tevens aangehaald door enkelen in de zaal bij de behandeling daarvan. Daarnaast worden onze Staten in deze nota gevraagd <onverstaanbaar> te mandateren deze middelen te besteden in de komende tijd. Daarbij is een veelvoorkomende denkfout dat onderbesteding, oftewel het geld dat is opgehaald niet uitgeven om verschillende redenen, een verkeerd signaal afgeeft. De angst bestaat immers dat de Provincie in de ogen van het Rijk ook met minder geld uit de voeten kan. Het interessante is dat deze vorm van beredeneren zo ongeveer bij elke publieke organisatie te vinden valt. Bij de overheidsorganen werkt het haar weg omhoog van gemeenten en Provincie die het Rijk aankijken voor meer geld, waarbij het Rijk Brussel op haar beurt weer gaat vragen om kortingen of subsidies voor een bepaalde sector. Maar ook bij veel semi-overheidsorganisaties is de denkwijze hetzelfde: als het geld niet op komt, worden we volgend jaar wellicht gekort op ons budget. Het probleem is echter niet geheel onbekend en voor sommigen van jullie zal de term 'The Tragedy of the Commons' wellicht bekend voorkomen. Een vrij eenvoudige theorie van Garrett Hardin uit de jaren '60 van de vorige eeuw, trouwens een vrij links georiënteerde wetenschapper. Het principe is eenvoudig. Als de groep groot genoeg is, kunnen de individuen maar moeilijk maat houden en zijn we uiteindelijk met zijn allen er slechter aan toe, doordat we allemaal nemen wat we zelf vinden wat ons toekomt. De gelijkenis met de situatie die ons momenteel treft zijn onweerlegbaar talloos. De remedie is echter vrij eenvoudig, maar daarmee niet gemakkelijk. Maat houden. De vrijheid hebben om onze eigen bestedingsvrijheid in te perken. Zelfbeheersing. Wij vragen daarom nogmaals in een toezegging van de Gedeputeerde om bij het wegwerken van de onderbesteding allereerst gebruik te maken van de mogelijkheid om de MRB te bevriezen. Dit huis kan zich immers niet permitteren dat we geld ophalen bij onze hardwerkende burger in de vorm van belasting, om vervolgens eens met zijn allen te gaan brainstormen hoe we dat geld in godsnaam allemaal moeten gaan besteden. Dat tweede punt... Dan het tweede punt, tevens expliciet vermeld in de eerste pagina's van de Voorjaarsnota: het banenverlies bij VDL Nedcar. Een dossier dat al jaren een hoofdpijndossier vormt voor deze Provincie. Dan is er weer wel werk, dan is het weer verdwenen. Nu waarschuwen wij al vaker dat hulp in welke vorm dan ook aan een bedrijf dat zo onderhevig is aan conjunctuur een onverstandig idee is. Al helemaal om een bos alvast te kappen voor de uitbreiding die er niet komt. So be it, want gedane zaken nemen geen keer. In sommige debatten heb je achteraf liever geen gelijk. Het betrof hier namelijk niet alleen het evalueren, maar ook het vooruitkijken. De laatste tijd bereiken ons berichten vanuit meerdere hoeken: de proefballonnetjes c.q. wens om de mogelijkheden te onderzoeken om de faciliteiten in Born te gebruiken voor productie voor Defensie. Opiniemakers, Kamerleden en andere relevante individuen in het publieke discours laten regelmatig doorschemeren dat dit eventueel een optie is. Nu kunnen wij een aantal dooddoeners van de Gedeputeerde al raden en omwille van tijdbesparing en verzanden van het debat doe ik ze alvast zelf en zal ik de vraag heel helder poneren. Ja, we begrijpen dat het hier gaat om een commercieel bedrijf en dat wij daar in principe niks over te zeggen hebben. Ja, we begrijpen ook dat Defensie zelf contracten aangaat en dat de Provincie daar ook in principe niet over gaat. Ja, we begrijpen dat zulke keuzes een lang proces behelzen en dat verschillende partijen daarbij betrokken zijn. Echter leert de ervaring dat dergelijke zaken al snel in een stroomversnelling terechtkomen en het antwoord dan plots kan veranderen in: 'Ja, nu kunnen we er niks meer over zeggen.' Dus de vraag aan het College luidt als volgt: welke zeggenschap heeft de

Provincie in een dergelijke bestemming van de faciliteiten, meegenomen dat 1, de Provincie een deel van de infra voor haar rekening wilde nemen, 2, de Provincie belast is met de veiligheid en 3, de wenselijkheid van dergelijke wisselvallige werkgelegenheid na de mijnen en de autoproductie op zijn minst niet optimaal is? Als laatste een kleine vraag aan het College over een tweede expliciet vermelde zinsnede uit haar Voorjaarsnota, die mij wel interesseerde, want hij stond daar helemaal op zichzelf zonder nadere toelichting. Daar stond: 'Betaalbare boodschappen zijn al lang geen vanzelfsprekendheid meer.' Ik ben zeer benieuwd naar de visie van het College over hoe dat kan. Mocht u ... Dat is vraag 2. Mocht u allen onverhoopt blijven zitten met een gevoel van onbehagen en ongemak bij het gebrek aan moties over nijpende zaken onzerzijds, kan ik u wellicht nog troosten met het feit dat we voornemens zijn deze bij de komende begroting aan u allen voor te leggen, zodat u deze overwegingen van vandaag en de uiteenzetting van vandaag nog even rustig kunt laten inwerken, want de ervaring heeft geleerd: dat werkt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik vrees dat ik hier niet tegenop kan. Voorzitter, een aantal opmerkingen vooraf. Dit is geen Voorjaarsnota. Dit is een gewijzigde begroting gebaseerd op de beleidskaders, die net zijn vastgesteld. Feitelijk is dit daarom een begrotingswijziging. Dus waar praten we hier over? Een begrotingswijziging of een nieuwe begroting? Wat gaan we nu in november doen? Weer een keer dezelfde begroting vaststellen? In alle beleidskaders die zijn aangenomen is er een belofte gedaan van een op data gebaseerde set van indicatoren die voortschrijdend zijn voor het doel, maar die ook de basis vormen voor de controle bij de jaarrekening. De constatering moet me van het hart dat de inzet vol goede bedoelingen zit, maar dat het overgrote deel van de belofte KPI's en datasets ontbreekt. Het College noemt het 'in ontwikkeling'. Daarmee is sturing op voorhand en controle achteraf voor PS vrijwel onmogelijk. Daar komt nog bij dat deze operatie veel capaciteit van het ambtelijk apparaat vraagt. Het is een majeure investering in de ambtelijke capaciteit. Hoelang moet de ontwikkeltijd nog duren en betekent dat dat met die nieuwe datasets en KPI's opstellen andere werkzaamheden blijven liggen? Hierop graag een reactie. Ik maak een sprongetje naar de Voorjaarsnota, het strategisch perspectief en specifiek naar het behoud van een duurzaam structureel financieel evenwicht. Daar worden vijf elementen genoemd die GS actief wil onderzoeken. GroenLinks is het niet eens met de keuzes en denkrichtingen voor mogelijke bezuinigingen. Met name het temporiseren van natuurbeheer en herstel zou wat GroenLinks betreft uitgesloten moeten worden als denkrichting. Daarbij verwijs ik bijvoorbeeld, dat is maar één van de dingen, naar de nieuwe rapportage van het RIVM, die constateert dat veel van onze natuur in Nederland diep in het rood staat. Ik herinner u aan de Kaderrichtlijn Water, met de kritische datum van 2027 in zicht. Daarover later meer.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, we horen weer 'de natuur diep in het rood'. Dat is natuurlijk wat niemand wil, wat niemand wil horen. Dat is ook echt iets waar we ons met elkaar snoeihard voor moeten inzetten, om dat te voorkomen. Als ik kijk naar de natuur en hoe die wordt bewerkt, beheerd, verzorgd, gekoesterd door alle natuurorganisaties; ze doen ongelooflijk goed werk en ze krijgen gelukkig ook een heleboel geld. Waarom is het dan zo dat al die energie, al dat geld, al die mankracht, al die menskracht die daarmee gepaard gaat steeds niet dat gewenste effect kan sorteren?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat is zo, omdat we aan de ene kant we de natuur beheren, beschermen en herstellen en aan de andere kant maken we hem stuk en kapot. Daar gaan we maar mee door. Die andere kant, helaas, is veel sterker. Ik wil ... Mevrouw Schoolmeesters, u had het net bijvoorbeeld ... U noemde brede welvaart. Als je ziet bij alle Limburgers wat heel sterk naar boven komt bij brede welvaart is dat het genieten van de natuur, hoe belangrijk de gezondheid van Limburgers is voor

natuur. Wat we aan de ene kant proberen goed te maken, maken we aan de andere kant stuk. Daar gaat het helaas veel harder, dus dat is één van de redenen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dat stuk maken, ik neem dan aan dat u doelt op? Wie maakt het stuk?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik zou bijna willen zeggen: wie niet? Ik bedoel: luchtvervuiling, helaas ook stikstofneerslag, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, het verkeer. Wij offeren keer op keer natuur op voor economische motieven. Ik herinner u aan een Sterrebos, wat we gingen kappen, waar wij als GroenLinks en Partij voor de Dieren als enige tegen hebben gestemd. Jullie later, toch? Jullie ook? Oké. Ik zie nog iemand. Sorry, Forum voor Democratie. Daar wordt dan ... Dus keer op keer op keer moet natuur wijken voor andere dingen. Op lange termijn is dit funest voor ons allemaal.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dat is een prachtig antwoord. Ik denk dat als ik deze vraag twee jaar geleden had gesteld; dan was het vooral stikstof als grote boosdoener. Het doet me deugd om in ieder geval te horen dat er veel meer drukfactoren dan alleen stikstof aan de lat staan om die natuur samen te kunnen verbeteren, uitstoot van uitlaatgassen, vliegtuigen die vliegen, droogte, hydrologie et cetera. Dus het doet me deugd – het is geen vraag, maar ik wil eventjes daar mijn waardering voor uitspreken – dat het nu veel breder is dan alleen stikstof.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel. Ik kan u verzekeren: juist die verbreding hebben wij altijd, van het begin af aan, meegenomen. Het is én én én én. Het is cumulatief.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vond het een leuk item wat u aanhaalt, zeker de natuur en de stikstof. Wij zien de plannen hier van het College en de beleidskaders, wat we nog met natuur willen doen, de verbetering en dergelijke. Maar één ding snap ik niet. Wij zitten hier in Zuid-Limburg. We hebben hier het drielandenpunt. Als ik op het drielandenpunt sta, kijk ik naar Nederland en heb ik een stikstofprobleem, maar kijk ik naar die twee anderen landen; die hebben dat niet. Hoe verklaart u dat dan?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nou, België heeft ook een heel, heel, heel groot stikstofprobleem, vergelijkbaar met Nederland. In Duitsland is het zo: dat is vele, vele, vele malen groter dan Nederland, dan Limburg en daar zijn de natuurgebieden veel meer aaneengesloten. Dat is het grote verschil: veel meer ruimte en dus een lager stikstofprobleem.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Maar als ik dan op diezelfde plek blijf staan en ik kijk om me heen, dan zie ik in Duitsland heel veel bos, dan zie ik in België heel veel bos en ik zie ook in Nederland heel

veel bos. Als ik dan omhoogkijk, dan zie ik diezelfde vliegtuigen ook over Duitsland vliegen en over België en over Nederland. Als ik dan de arealen bekijken, wat u aangeeft... Ik heb ze onderzocht, wat er in Duitsland aan natuur is. Dan is dat vele malen meer zelfs dan in Nederland. Dus ik snap dan uw uiting niet. Kunt u mij uitleggen waar het verschil zit?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik geloof dat ik dat echt net geprobeerd heb. De grootte van Duitsland en de aaneengesloten natuurgebieden in Duitsland, die maken het grote verschil. Nederland is een veel versnipperder land. We hebben veel woningen. We hebben extreem veel... 50% of zo van ons landgebruik gaat naar de agrarische sector. Dus er blijft maar een veel kleiner gedeelte over voor natuur. Dat is één van de redenen.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Als u de sectoren erbij haalt, dan is het zelfs zo dat in Duitsland het net andersom is dan in Nederland, hè, als je dat voorbeeld aangeeft. Ik kan dat antwoord helaas niet staven, niet begrijpen en ik zal ook tegenspreken wat u zegt. Maar het is verbazingwekkend als je de getallen naast elkaar legt... Dat verbaast mij als LOKAAL-LIMBURG. Als ik als Limburger op dat drielandenpunt sta, dan hoop ik dat de natuur overal hetzelfde is, maar u haalt iets aan wat schijnbaar toch het probleem blijft in Nederland en in omringende landen eigenlijk niet zo aanwezig is. Dat is mij toch nog steeds onduidelijk, hoe u bij dat standpunt blijft staan.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, volgens mij begon ik in mijn bijdrage helemaal niet over stikstof. Dat was een vraag van mevrouw Schoolmeesters. Maar ik zal het nog één keer zeggen: echt, België heeft hetzelfde zo niet een erger probleem met stikstof. Dat ligt aan de grootte van een land of eigenlijk aan de kleinheid van een land. Het ligt aan het grondgebruik, hoe we dat inrichten. In Nederland hebben we natuurlijk een enorm intensieve veehouderij. We hebben enorm veel beesten. En dat met een kleinere oppervlakte. Dan heb je een veel en veel groter probleem. Ik ben blij dat u bos ziet op dat drielandenpunt. Daar ben ik heel blij mee. Maar wat we niet zien is de toestand van dat bos, hoe slecht dat is, hoe ongezond dat is en hoe het op rood staat. Dat ziet u niet. U ziet het groen. U ziet het groen van de bramen en van de brandnetels. Dan denkt u: ik ben gerustgesteld, het is groen. Maar de werkelijkheid is ernstig.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dan moet ik even terug. Ja. Ik was nog bij de keuze van de bezuinigingen eventueel. Dan heb ik ook iets over SPUK's. Ook kun je je afvragen in hoeverre je SPUK's kan en mag inzetten ten behoeve van je reguliere begroting, waarbij zelfs in de tekst gesuggereerd wordt dat het ten koste kan gaan van je wettelijke taak. Dat is één van de gevraagde beslispunten bij dit Statenvoorstel. Daar zijn we tegen. PS is budgethouder. GroenLinks wil de ontwikkeling voor zijn en het mandaat bij PS houden. Dat hebben wij... Ik wil dat amendement nog steeds indienen. Het dictum is precies hetzelfde als het amendement van 50PLUS, dus we moeten denk ik even in de pauze kijken hoe we dat in elkaar schuiven, want het is een beetje idioot om twee voorstellen met hetzelfde dictum in te dienen. Moet ik het voorlezen?

De voorzitter: Nou, u kunt ook gewoon zeggen dat u daar samen in de tweede termijn op terugkomt.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja? Dan doen we dat. Ja. Ja. Even denken. Ik ga weer terug naar het onderzoeken van bezuinigingen. Ik blijf daar maar bij. We gaan ook kijken naar cruciale voorzieningen voor

burgers. We gaan cultuur onderzoeken, maatschappelijke organisaties. Voorzitter, dan komen items als de gezondheid van de Limburgers, Een Gezonde Start of bijvoorbeeld bibliotheken nog meer onder druk te staan. Dan zijn we verbaasd dat het leesniveau van kinderen alsmaar achteruitgaat. Verderop gaan we zelfs de noodrem benoemen en wederom worden daar natuurbeheer- en natuurherstelmiddelen geoperd, om deze niet langer te oormerken in de begroting. Dat is dus je wettelijke taak loslaten. Ik snap dat je dingen moet onderzoeken, maar wat ik niet snap is: waarom doe je dat niet gemeenschappelijk? Waarom niet samen met PS en waarom juist deze? Ik heb nog even naar het verkiezingsprogramma van GroenLinks gekeken, van vorig jaar. Daarbij hadden we natuurlijk ook: hoe gaan wij dingen betalen? We snappen dat je dingen moet onderzoeken. Het zal u niet verbazen dat wij daarbij de sluiting van MAA als een suggestie hebben. Dat scheelt ons jaarlijks vele miljoenen. Het inzetten van huidige begrotingsoverschotten. Ophoging opcenten, dat onderzoekt u ook. Daar zijn we wel voor. Minder vroeg vroem, meer fietsen. Minder afval. Het herprioriteren van bestaande uitgaven. Dus we doen hier een aantal suggesties om mee te nemen. Nogmaals, we zijn echt tegen die denkrichtingen. Voorzitter ... Oh, ik wil daar eigenlijk een reactie op: waarom kunnen we dat niet samendoen? We maken ons echt zorgen over die denkrichtingen. Eigenlijk zou mijn bijdrage hiermee voldoende zijn, want in feite zijn de acht beleidskaders vastgesteld en zijn de financiële vertalingen in de gewijzigde begroting opgenomen. Desalniettemin heb ik toch nog een aantal opmerkingen. Eentje is misschien een beetje flauw, maar het College stelt dat de taakstelling op koers ligt Nog 27% te gaan. Ja, die € 34 miljoen die zijn gerealiseerd zijn volgens ons incidenteel en dit bestaat feitelijk uit meevallers en onderbesteding. Dus technisch gezien klopt de melding, maar om het nou als een succes te claimen; je kunt hier eerder spreken van mazzel. Dan ga ik naar water. Bij water zien we dat de kwaliteit naar beneden gaat sinds 2022 en dat de overige indicatoren uit beleidsplannen niet beschikbaar zijn en de controlefunctie moeilijk uitvoerbaar is. Wel zien we hier dat al meer dan de helft van het budget is gereserveerd voor water, maar we zien geen stevige aanpak om de kwaliteit van het water voor 2027 op 100% te krijgen. Wat gaan we doen? Welke garantie is er dat ons oppervlakte- en bodemwater voldoen in 2027? De Kaderrichtlijn Water. Daar is hij weer. Het lijkt erop dat het College zich er nu al bij heeft neergelegd dat deze doelstelling als niet-haalbaar beschouwd wordt. We maken ons tegelijkertijd ook zorgen, want de helft van het budget is al besteed de komende jaren. Wat blijft er dan over voor bodem? Bij bodem staat zeer weinig aan indicatoren. Het is tot nu toe beperkt tot een mager actieplan. Kortom, hier veel zorgen vanuit onze kant. Dat terwijl het College roept dat water en bodem leidend zijn voor de aanpak van het landelijk gebied. Dan ga ik naar de Programmareserve LPLG. Deze wordt gewijzigd in een Programmareserve Landbouw. We snappen de structuurwijziging om landbouw toe te voegen aan economie. Het is natuurlijk één van de dragende sectoren. Dan lijkt het ogenschijnlijk een semantische kwestie om de naam van de Programmareserve LPLG te wijzigen in Programmareserve Landbouw, maar voor de zuiverheid vind ik oprecht dat je deze twee zaken uit elkaar moet houden. Het lijkt nu, zoals het er nu staat, dat het een inperking is van de inzetmogelijkheden van deze programmareserve: alleen landbouwdoelen komen dan nog in aanmerking. LPLG is uiteraard veel breder dan alleen maar de ontwikkeling van landbouw. Het is een samenhangend geheel van landschap, water, bodem en economische en sociale activiteiten. Daarom mijn vraag: zit er in het beleidskader 'Landelijk gebied' geld voor natuurontwikkeling, LPLG, water en bodem. Zo ja, hoeveel? Het lijkt alsof de hele aandacht voor natuur nu uit het kader valt door het her te bestemmen voor landbouw. Bij 'Nieuwe energie en leefmilieu', ik moet even tempo maken, gaan we aan de slag met een Energievisie 2050. Gezien het grote belang van een nieuwe energievisie stelt GroenLinks voor om in dit kader een burgerberaad of burgerforum te raadplegen en ons hier niet te beperken tot de usual suspects voor het opstellen van een visie. Met een burgerberaad of burgerforum vergroten we ook het draagvlak voor die visie. Het kan helpen nieuwe groepen burgers bij de besluitvorming te betrekken. De democratische legitimering van besluiten kan het versterken en het kan de afstand tussen inwoners en beleidsmakers verkleinen. Daarvoor dienen wij een motie in. Ik zal het dictum van de motie voorlezen: 'Roepen het College op om bij het opstellen van de energievisie een burgerberaad of burgerforum te organiseren.' Voorzitter, enkele beleidskaders stralen een complete...

De voorzitter: Ik heb nog een tweede streepje bij het dictum staan.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Oh, excuus. Ik krijg hem nu. Ja, die is net toegevoegd. Even kijken. Oh god. Oh ja, 'En over de voortgang hiervan, voorafgaand aan de vaststelling van de visie, te rapporteren middels mededelingen portefeuillehouder, waarin minimaal het plan van aanpak, kosten, belemmeringen en aandachtspunten aan bod komen.' Dank u wel, voorzitter, voor de attendering. Ik had nog de eerste versie. Ja. Ja, voorzitter, ik was bij: enkele beleidskaders stralen een complete uitvoeringsarmoede uit. Niets dan leegte. 'Samen leven en bestaanszekerheid.' Op een paar kleine projectjes na. Bij 'Energie en leefmilieu' zien we alleen procesmiddelen. 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg' en 'Midden in de samenleving': een leegte. Eindconclusie: als financiële vertaling van de beleidskaders stelt de Voorjaarsnota zwaar teleur. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, nu de zomervakantie voor ons ligt, de zon schijnt en de regen even is opgehouden, zouden we het bijna vergeten. Het regende afgelopen jaar niet alleen water, maar ook klimaatrecords. Zo was het wereldwijd het warmste jaar ooit gemeten. Nederland had zelfs een dubbel record. Sinds het begin van de 20^e eeuw was het nog nooit zo warm en viel er nog nooit zoveel regen. Het Europese klimaatbureau Copernicus rapporteerde onlangs dat in het afgelopen jaar miljoenen Europeanen getroffen zijn door extreme weersomstandigheden. Het weer was naast extreem ook gevaarlijk. Er vielen doden door stormen, door overstromingen en door bosbranden. Ook de vele langdurige hittegolven hebben veel slachtoffers geëist. In de afgelopen twintig jaar is het aantal mensen dat mede door de hitte is omgekomen met zo'n 30% toegenomen. De totale kosten van weer- en klimaatgerelateerde verliezen worden geschat op € 13,4 miljard, waarvan 81% werd veroorzaakt door overstromingen. Aangezien we onverminderd door blijven gaan met het uitstoten van CO₂ en andere broeikasgassen, zullen we er rekening mee moeten houden dat het ook de komende jaren klimaatrecords blijft regenen en dat de klimaatgerelateerde verliezen ieder jaar blijven toenemen. Voor de duidelijkheid: de kosten van klimaatacties lijken hoog, maar de kosten van niets doen zijn veel hoger. Laten we niet vergeten dat de gevolgen van klimaatverandering niet alleen ondervonden worden door anderen ver weg, maar ook door ons in Limburg. Denk maar eens aan de verwoestende overstromingen die Limburg in de zomer van 2021 hebben getroffen en de steeds extremere hittegolven die onze landbouw en biodiversiteit bedreigen. Deze gebeurtenissen zijn een wake-upcall. Het is duidelijk dat we dringend en daadkrachtig moeten handelen. Een half jaar geleden, bij de behandeling van de begroting, heb ik in dit huis ook al gesproken over het klimaat en de leefbaarheid van de aarde, over economische en politieke belangen en een consument die gedurende decennia is voorgehouden dat welvaart gelijk staat aan zoveel mogelijk kunnen en mogen consumeren. Ook over het College, dat de economie belangrijker lijkt te vinden dan de planetaire grenzen. Ondanks het feit dat we in de beleidskaders weer veel mooie woorden hebben kunnen lezen over hoe we het straks allemaal anders gaan doen, blijft het oorverdovend stil als we naar de bijbehorende acties kijken. De kaders en nu ook de Voorjaarsnota geven prioriteit aan al die dingen die leiden tot meer energie- en grondstofgebruik en het produceren van nog meer afval. Meer vliegen, meer verkeer, meer distributiecentra, meer bedrijven. Normalerweise staat in de Voorjaarsnota een update van de begroting, zeg maar een overzicht van hoe het gaat met de inkomsten en uitgaven van de Provincie. Daarnaast geeft het College alvast een vooruitblik op de plannen van volgend jaar. Op basis van deze verwachtingen is de Voorjaarsnota 2024 maar een mager document. Het lijkt erop dat er na de accordering van de beleidskaders weinig meer is gebeurd. Nou ja, met uitzondering van het uitwisselen van dossiers en de bijbehorende budgetten tussen de kaders. Bij het bespreken van de beleidskaders is in de commissie en Staten veelvuldig gewezen op het gebrek aan concrete doelen, omdat de kaders niet veel verder komen dan 'meer', 'minder' en 'beter'. Het College heeft daarop toegezegd dat deze doelen verder zouden worden uitgewerkt in de Voorjaarsnota en dat voor de doelen voortgangsindicatoren zullen worden opgesteld. Hoewel er inderdaad indicatoren worden vermeld, ben ik maar niet gaan tellen hoe vaak de indicator gevolgd wordt door de opmerking 'in ontwikkeling'. Tijdens de bespreking vorige week van de jaarstukken viel het op dat er veel miljoenen euro's van vorig jaar zijn overgebleven, geoormerkt geld dat de Provincie niet uit heeft kunnen geven. Analyses van de financiële

cijfers in de Voorjaarsnota laten een vergelijkbaar beeld zien. Ondanks alle voornemens van het College lijken er maar weinig concrete acties te worden ondernomen, omdat er ook maar weinig geld uitgegeven wordt. Is het College misschien tijd aan het rekken in afwachting van een nieuw kabinet en een andere wind uit Den Haag? Zorgwekkend is de opmerking in de Voorjaarsnota dat bij mogelijkheden voor bezuinigen natuurbeheer en natuurherstel genoemd worden. Een bizarre keuze, omdat de natuur in Limburg er slecht voor staat als gevolg van jarenlange te hoge stikstofneerslag, in combinatie met verdroging. Zowel in landelijk gebied als geheel, als het Nationaal Natuurnetwerk, als binnen Natura-2000-gebieden staat de biodiversiteit onder grote druk. Kwetsbare zeldzame vegetaties, ecosystemen en daarvan afhankelijke fauna worden ernstig bedreigd. Een voortdurende uitholling van de biodiversiteit, die kan uitgroeien tot een bedreiging voor ons eigen voortbestaan. Denk maar aan de kreet: 'Geen bijen, geen voedsel.' Bezuinigen op natuurbeheer en natuurherstel is voor Horizon dan ook geen optie, al is het maar omdat dit wettelijke taken zijn, waarvoor de Provincie geoormerkt geld krijgt van de overheid. Eveneens zorgelijk is het gebrek aan actie op het thema waterkwaliteit. De vervuiling van onze rivieren, beken en grondwater moet worden aangepakt. Dit is niet alleen belangrijk omdat wetgeving dat vereist, maar ook voor de natuur en de dieren die afhankelijk zijn van schoon water en voor de volksgezondheid. Denk maar eens aan de steeds ingrijpendere maatregelen die de waterschappen moeten ondernemen om veilig drinkwater te kunnen leveren. Horizon vraagt daarom om strengere handhaving van milieuregels en meer middelen voor het opsporen en bestrijden van vervuiling. Daarnaast moeten we de boeren ondersteunen bij het verminderen van het gebruik van schadelijke pesticiden en kunstmest. Zelfs over een speerpunt van het College, het bevorderen van de circulaire economie, is in de Voorjaarsnota weinig concreets te vinden, alleen de doelstelling dat in 2027 de Limburgse economie een grotere mate van circulariteit heeft bereikt. Wat is die dan? De landelijke doelstelling is 50% hergebruik van materialen in 2050. Hoeveel zijn we daar in Limburg op dit moment mee gevorderd en wat wordt haalbaar geacht voor 2027? Kan de Gedeputeerde dit toelichten? Hoe gaan we uit de fase van het onderzoeken van circulariteit komen en bedrijven gericht stimuleren om circulaire businessmodellen te omarmen? Bijvoorbeeld door financiële prikkels en subsidies voor initiatieven die recycling en hergebruik van materialen bevorderen. En moeten we als Provincie niet het goede voorbeeld geven door circulair aan te besteden en projecten te ondersteunen die gericht zijn op afvalreductie en materiaalhergebruik, ook als dat iets meer kost? Ik denk even aan de plastic fietspaden waar we het een tijdje geleden over gehad hebben, die nogal duur uitvielen, waar nog op teruggekomen zou worden. Ik noemde al eerder even volksgezondheid. Horizon ziet een sterke relatie tussen een gezonde leefomgeving en de gezondheid van mensen. Het verminderen van luchtvervuiling, bevorderen van groen in de leefomgeving en het stimuleren van een plantaardig voedingspatroon draagt allemaal bij aan een betere gezondheid. De Voorjaarsnota zou hierop moeten inspelen door beleid te ontwikkelen dat gezondheid en milieu in samenhang beschouwt. Voorzitter, om af te ronden: de uitdagingen waar Limburg voor staat zijn groot. Het College kijkt ernaar en zegt aan het werk te gaan, maar is voorlopig nog bezig met het nadenken over meetbare criteria. Het kan best interessant zijn, maar het moet geen excuus worden om in de planfase te blijven hangen. Ik roep daarom op tot actie, zo snel mogelijk, met een sterke focus op klimaatbestendigheid, biodiversiteit en circulariteit. Alleen door nu daadkrachtig en visionair te handelen kunnen we een leefbare toekomst voor mens en dier in Limburg garanderen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan de heer Schyns namens JA21.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik zie mensen langzaam een beetje indommelen. Ik ben het laatste obstakel tot de lunch. Ik heb niet zo'n prachtige mooie stem als Horizon, maar ik ga u nog een paar minuutjes ophouden. Ja, voorzitter, vandaag, zoals iedereen weet, bespreken wij de Voorjaarsnota, een duidelijk leesbare digitale nota en makkelijk te begrijpen. Dank daarvoor aan de organisatie, de mensen die dit mogelijk hebben gemaakt. De nota is een belangrijke stap in het uitvoeren van recent vastgestelde beleidskaders. Als JA21 zijn wij heel benieuwd naar de uitvoering van deze beleidskaders. De vragen die JA21 heeft ingediend zijn voor nu voldoende en naar tevredenheid beantwoord. Rest ons nog één voor JA21 belangrijke vraag: bij het beleidskader 'Nieuwe energie en leefmilieu' wordt de ambitie uitgesproken om in

2024 te onderzoeken of en met wie een aanvraag wordt gedaan voor de nationale programma-aanpak SMR. Zou de Gedeputeerde dat nader willen duiden? Wat wordt bedoeld met 'of' en wat wordt bedoeld met 'wie'? Wij zullen in ieder geval een motie indienen om het College scherp te houden op het gebied van kernenergie, want dat is onze ogen absoluut noodzakelijk om de netcongestie op te lossen en de energietransitie te versnellen. Met uw goedkeuring lees ik het dictum voor. 'Provinciale Staten met ingang van Q3 2024 in een halfjaarlijkse samenvatting te informeren over de voortgang in het traject omtrent kernenergie in de vorm van SMR's in Limburg. JA21, VVD, Forum voor Democratie en PVV.'

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik was heel even benieuwd: wij zijn heel erg op zoek naar alles wat de netcongestie oplost. Hoe dragen SMR's bij aan het oplossen van de netcongestie?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Laat ik het zo stellen: ik denk dat misschien nog een belangrijkere vraag is: wat is het belangrijkste voor alle Limburgers? Mijns inziens is dat betrouwbare, betaalbare energie, net zoals we schoon en betrouwbaar drinkwater hebben, dat ook betaalbaar is. Op een aantal fronten vinden wij dat we de basisprincipes voor onze Limburgers gewoon op orde moeten hebben, überhaupt in Nederland, maar goed, we staan hier voor Limburg. Zodoende, laat ik het even breder trekken, vind ik de SMR een essentieel onderdeel in onze gezonde energiemix.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, een prima betoog, maar dat is eigenlijk geen antwoord op mijn vraag. Het probleem met de netcongestie is namelijk dat we heel hoge pieken en dalen hebben en dat we het niet verdeeld krijgen. Dat is voor elke vorm van energie – windenergie, zon op land of wat dan ook – een groot probleem. Mijn vraag is eigenlijk: u stelt net dat de SMR's bijdragen aan het oplossen van de netcongestie. Deelt JA21 de opvatting van D66 dat SMR's een toevoeging kunnen zijn aan ons energiesysteem, maar tegelijkertijd vooral ook een probleem als het gaat om de netcongestie, dat we dat eerst moeten oplossen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, sorry. Kunt u dat laatste nog een keer herhalen? Mag dat, voorzitter?

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Voorzitter, dat we eerst de netcongestie ... Dat de SMR's op dit moment nog geen oplossing zijn. Sterker nog, dat ze de netcongestie kunnen vergroten. Dus dat we vooral eerst aan de slag moeten met de netcongestie en dat we ondertussen alle onderzoeken naar de SMR's, die wij ook steunen, kunnen doen.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik ben het 100% eens met mijn collega dat we onderzoeken naar de SMR's moeten blijven doen. Ik zie ook toch wel dat de SMR's een noodzakelijk onderdeel zijn om de netcongestie op te lossen en de energietransitie ook te versnellen. Dat is mijn antwoord.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, mijn vraag is dan: hoe?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Daar zal ik in detail op terugkomen per mail. Ik vind het eigenlijk... Ik voel dat wij het hier niet eens over raken, maar ik ben wel heel erg blij dat mevrouw Jenneskens het steunt dat we onderzoek moeten doen naar SMR's. Ik vind het ervan getuigen dat alle flanken in deze zaal toch inzien dat het een heel belangrijk onderdeel is, omdat wij toch voor alle Limburgers betaalbare, goedkope en betrouwbare energie willen hebben. Ik wist dat deze kwam. Ik wist dit. Daar gaat de lunch, ja.

De voorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, ik hoor u net zeggen dat u graag betaalbare energie wilde hebben voor alle Limburgers. Dat is een zeer interessante opmerking. Als je namelijk terug gaat kijken in de ontwikkelingen van de afgelopen twintig jaar, dan zie je dat wij zonnestroom en windstroom eigenlijk steeds goedkoper kunnen maken, eigenlijk tot niveaus die we ons twintig jaar geleden bijna niet voor konden stellen. Een kilowattuur zonnepaneel is geloof ik 4 cent of zoiets, 4 eurocent. Terwijl we tegelijkertijd zien dat iedere kerncentrale die op dit moment wereldwijd gebouwd wordt; de oorspronkelijke begroting wordt vaak een factor 4 of 5 overschreden. Er wordt alleen maar gebouwd als er enorme overheidssubsidies bij gaan per kilowattuur. Dan houd je dus kilowattuurprijzen over die, ik zou bijna zeggen, astronomisch hoog zijn. Hoe meer kilowatturen wij dus via een SMR of een kerncentrale gaan maken, hoe duurder de energie wordt die wij dus met zijn allen gaan aankopen. Hoe gaat u dan toch ervoor zorgen dat de gemiddelde Limburger straks goedkope energie gaat krijgen, als die dus niet gebruik gaat maken van zonnepanelen, windmolens en dat soort dingen?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik kan opmaken dat mijn collega een aantal aannames doet over een multiplier van de kosten van kerncentrales. Ja, ik deel die opvatting niet. Ik denk wel degelijk dat betaalbaarheid van energie in een energiemix met kerncentrales toeneemt, dus de prijs verlaagt voor de Limburgers, maar ook de betrouwbaarheid. Ik begrijp dat een kerncentrale in een mix behoort, maar als de wind niet waait en de zon niet schijnt, dan kan ik niet beloven dat mijn oma er warmpjes bij zit in de winter. Dat kan ik wel beloven bij een kerncentrale. Die belofte moet ik ook aan mijn lieve oma maken.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, één van de acties waar men op het moment mee bezig is in Europa, is een Europees energienetwerk maken, omdat de kans dat in heel Europa nergens de wind waait en nergens de zon schijnt, met uitzondering van midden in de nacht, niet zo heel erg groot is en men steeds meer tot de conclusie komt – dat zeggen de grote energiebedrijven eigenlijk zelf ook wel – dat wij die kerncentrales helemaal niet nodig hebben. We hebben op de korte termijn voor de komende paar jaar een energieverdeelprobleem, maar als je na – even uit mijn hoofd – 2028 komt, dan lossen een hele hoop van die problemen zichzelf op. Maar om daar even een vraag voor te maken: ik begreep net dat u een aantal dingen niet helemaal ziet of duidelijk heeft. U bood net mijn collega aan om schriftelijk terug te komen. Misschien moet ik hetzelfde aan u aanbieden, dat ik even een paar van deze zaken op een overzichtelijk A4'tje voor u gereedmaak. Dan kunt u dat een keer in uw mailbox verwachten. Nou moet ik... Bent u daar blij mee? Om er toch nog even een vraag van te maken.

De voorzitter: U heeft er nog een mooie vraag aan toegevoegd.

De heer Schyns (JA21): Ik ben intens blij met hulp, altijd. Als het beknopt kan, summier, is dat nog beter inderdaad. Even terugkomend op uw initiële opmerking: ik wil daar toch wel even op ingaan. Ik zie het eigenlijk als iets moois dat u stelt dat bij een Europees energienetwerk er altijd wel ergens de zon schijnt. Dan kunnen we meteen al die zonnepaneelvelden uit Nederland verplaatsen naar Spanje. Dat zou voor mij een heel positieve invloed zijn. Daar schijnt de zon. Dan hebben wij in Nederland wat minder lelijke dingen in onze mooie natuur staan. Dus ja, misschien zien wij daar wel dezelfde oplossingen voor. Maar alle tips zijn welkom. Als het maar gegronde data zijn, kunnen wij daarmee aan de slag.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik kan er ook niks aan doen. U heeft het nu weer over zonnepanelen in de natuur. Dan moet ik toch even naar mijnheer Megens met zijn zonneladder. Volgens mij hebben wij in Nederland afgesproken dat we op allerlei plekken zonnepanelen neerleggen, maar niet in de natuur. Heeft u de Zonnewijzer ook gelezen?

De heer Schyns (JA21): Dan zijn we het daar ook over eens. Dan zijn we het daar ook over eens. Het komt allemaal goed.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Schyns (JA21): Ja, ik had mijn dictum voorgelezen, voorzitter. Ik was eigenlijk klaar. Maar als er nog mensen vragen hebben, dan zijn die van harte welkom om de lunch te verstoren.

De voorzitter: Nou, dit is bijna uitlokking. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ik wil de vaart natuurlijk niet uit het verhaal halen, maar ik heb toch even een vraag. Er wordt gesproken over netcongestie, dus ruimte op het energienet. Ik vraag me ook eventjes af: voor alle groen opgewekte energie, zon op land en windturbines op zee of op land, heb je ook ruimte nodig, niet alleen ruimte om het te plaatsen, om beton in de grond te storten om zo'n turbine op te zetten. Je hebt ook ruimte daaromheen nodig, omdat die wieken draaien, toestanden, et cetera. Dus je hebt niet alleen een ruimteprobleem ten aanzien van energieopslag en doorvoer, maar ook een ruimteprobleem in de fysieke ruimte. Hoe ziet JA21 dat?

De heer Schyns (JA21): Ja, ik denk dat mevrouw Schoolmeesters dit perfect omschreven heeft. Dat is zeker een groot probleem. Ook daarmee kun je eigenlijk zien dat een kerncentrale die op één plek staat heel veel van dat soort ruimtelijke problemen, bij windmolens in dat geval, wegneemt. Dus ja, ik ben het er eigenlijk helemaal mee eens. Maar laat ik wel even terugkomen op het belangrijkste onderwerp van dit verhaal. We gaan het nu over de hele energiemix hebben – dat vind ik heel leuk – maar uiteindelijk is het zo dat wij het College eigenlijk willen verzoeken om duidelijkheid te bieden over het beleidskader en ons te informeren over de SMR's en over alle andere energiemixen kunnen wij misschien op een ander moment nader praten.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Dat gaan we zeker doen, want wij zijn als BBB ongelooflijk voor die mix, juist bij het ontbreken van zon en het ontbreken van wind, het in beslag nemen van ruimte. Dus die energiemix, daar zijn wij een groot voorstander van.

De voorzitter: Dank u wel en dank u wel, mijnheer Schyns. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik ga de vergadering schorsen, zodat het College zich kan voorbereiden, maar dat u ook kunt gaan lunchen. Ik schors de vergadering tot 14.00 uur.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Voordat ik het woord zal geven aan de heer Satijn, die namens het College zal beantwoorden, nog even een ander punt. Ik heb daarstraks bij een interruptie van mevrouw Jenneskens nu even gezegd: ik wil nog even de band goed terughoren. Omdat het bij mij even niet over was gekomen zoals het bij u was overgekomen. Nou, wat moet je dan doen? Dan luister je de band nog een keer terug, en dan weet je precies wat er gezegd is. Daarop kan ik het volgende zeggen. Dat de feitelijke vragen ten aanzien van besteding van financiën en de feitelijke omvang van een ambtelijke organisatie uiteraard gewoon gevraagd kan worden, en daar ook gewoon de antwoorden op gegeven kunnen en moeten worden. De opmerking over lege kamers in het huis en de aanwezigheid van ambtenaren gedurende de week, die ook gezegd werd – en ik hoor dat ook breder terug – dat kan suggestief overkomen. En uit uw reactie merk ik wel dat het uw bedoeling niet was. Fijn om te merken dat u dat ook bevestigt. Maar het kan wel zo overkomen. En dat kan kwetsend zijn, en dat bedoelt hier niemand in de zaal. Dus mijn oproep aan elkaar, zeker na het luisteren: ben daar scherper op. We hebben de mensen ongelooflijk hard nodig. Ze werken zich het snot voor ogen om het voor ons allemaal zo goed mogelijk te doen, om iedereen hier in huis zo goed mogelijk te bedienen. En elke keer waarderen we dat op het einde van de vergadering wederom. En dat is niet zomaar, want dat menen we ook met zijn allen. Dus ben er met elkaar scherper op dat bijzinnen die niet hoeven en verkeerd kunnen overkomen, dat we die gewoon laten. Dat gezegd hebbende doe ik dat alvast nog een keer op voorhand aan de hele organisatie: ongelooflijk veel dank voor de enorme inzet, ook weer bij zo'n debat als vandaag. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn, die namens het College zal ingaan op alle vragen en moties en amendementen.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, dank u wel. We hebben in de eerste termijn bij uw Staten veel zaken, suggesties gehoord die uw Staten het College meegeven, en ook wel voor een deel toedichten, al dan niet met passie. Laat ik wel beginnen voorzitter, voordat ik op de beantwoording inga, de twee nieuwe Burgercommissieleden van de Partij van de Arbeid hartelijk te feliciteren met hun benoeming vandaag. Ik zie ze niet zitten. Dus mevrouw Berghorst heeft ze al aan het werk gezet, vrees ik. Daar waar het gaat om de indicatoren: we hebben een week geleden in deze zaal met elkaar gesproken over de jaarrekening, voorzitter. Ook een breed, en gelukkig ook heel inhoudelijk debat. Maar voor een deel ook over de systematiek, de indicatoren. Dat herhaalde zich voor een deel ook vandaag. En dat zou ook niet heel bijzonder zijn als je bekijkt: we hebben natuurlijk een week geleden met elkaar feitelijk naar eenzelfde onderdeel van de P&C-cyclus gekeken. Maar ik wil er wel het een en ander over zeggen. Want iedere vorm van reflectie van uw Staten komt bij ons aan, laat ik dat voorop stellen. En we willen uw Staten zo goed mogelijk bedienen daar waar het gaat om de informatieverschaffing. Dat geldt zowel in de teksten als in de cijfers als in de visuele vorm via het dashboard. Ik heb daarin ook de vorige keer toegezegd – en feitelijk was dat een herhaling van een toezegging die heeft plaatsgevonden in de commissie rondom het technisch bespreken van de P&C-cyclus – dat het belangrijk is dat we elkaar daar goed vast blijven houden. Ik heb daar ook afgelopen week een brief over gestuurd naar uw Staten. En daar staat ook nogmaals de uitnodiging om dat echt met elkaar te bespreken. En dan kunnen we alle suggesties zoals ze hier zijn gedaan – of dat nu gaat over extra indicatoren, welke indicatoren zijn al dan niet dienend in dit soort discussies – nog een keer goed met elkaar bespreken. Het is mij en het College een lief ding waard om die discussie niet iedere keer met elkaar te voeren. En niet dat we dat heel vervelend vinden, want ik vind het heel fijn als we van uw Staten te horen krijgen wat er beter kan of anders kan, maar uiteindelijk moet het gaan over de politieke duiding van hetgeen wat we hier doen. En dan zou ik het liefste zo weinig mogelijk tijd kwijt willen zijn aan de techniek. Die techniek wordt wel steeds beter. En dat is natuurlijk met dank aan het feit dat we het erover hebben. Dus in die zin kijk ik uit naar de eerstvolgende gesprekken die we het daar met uw Staten over kunnen hebben. Goed, dat gezegd hebbende, de vragen van uw Staten op de eerste Voorjaarsnota. En ook wetende dat de cycli zeker nu redelijk kort op elkaar zitten. Dat wilde ik nog zeggen. We hebben natuurlijk niet zo heel lang geleden de beleidskaders vastgesteld, jaarstukken. Nu Voorjaarsnota. Wat ik in ieder geval ook wil bespreken met uw Staten op enig moment, is: op welk moment gaan we dat met elkaar doen, gaan kijken naar de begroting en de Najaarsnota, die in de tweede helft van

dit jaar op de agenda staat. Die zitten redelijk dicht op elkaar. En daar zou ik ook eens met uw Staten over willen praten: wat is nu dienstig daarin. Want feitelijk zijn de Voor- en de Najaarsnota natuurlijk voortgangsrapportages op de begroting zoals we die met elkaar behandelen. En beide stukken staan ook redelijk kort op elkaar geagendeerd. Dat was ik nog vergeten te zeggen. Dus we moeten het hebben over de inhoud, de indicatoren en de planning van de P&C-cyclus.

Goed, de beantwoording. Uw Staten trapt af via LOKAAL-LIMBURG. Daar werd een vraag gesteld over de voortgang van het Provinciaal aanspreekpunt. We streven er echt naar om al die diverse regelingen van het Leefbaarheidsfonds na de zomer open te stellen. En op dat moment moet er ook een loket of aanspreekpunt beschikbaar zijn. En daar waar het gaat om bewonersinitiatieven: ik vind het heel belangrijk om te kijken of we maatschappelijke organisaties daarbij kunnen betrekken. En op die manier ook de inwoners zo goed mogelijk kunnen helpen, maar ook dicht bij die inwoners kunnen zijn. Dus dat is zeker een insteek van het College. U stelt ook een vraag: wat doen wij er concreet aan om de wachtlijsten bij de Voedselbanken te verkorten. Ik denk dat we het er met z'n allen over eens zijn in deze zaal dat Voedselbanken echt overbodig zouden moeten zijn. Maar we dragen er wel nog aan bij, ook via het te ontwikkelen actieplan armoede en bij de gebiedsgerichte aanpak in wijken waar de nood het hoogst is. En zolang dat nodig is en blijft, zullen we dat ook gaan doen. We laten niemand wat ons betreft in de kou staan, voorzitter. U had nog een vraag over de Brightlands campussen: welke specifieke maatregelen worden getroffen om die brede regionale doelen, of feitelijk de maatschappelijke opgaven die er zijn in onze provincie, aan elkaar te verbinden? U noemde daar ook een aantal voorbeelden bij. We hebben natuurlijk in het Beleidskader, en daar komt 'ie weer, een uitgebreide Doelenboom opgenomen waar we in ieder geval die samenhang tussen die belangen en tussen die geldelijke inzet inzichtelijk maken. Dat zijn alle initiatieven die wij nemen, die andere partijen nemen, en ook de instrumenten die in het Beleidskader zijn opgenomen. En wij hebben ook in 2022 bij het destijds genomen besluit in deze Staten om de campussen, ook een aantal maatregelen genomen. Feitelijk heeft u die voorgesteld, en die voeren wij uit, om die verbinding echt concreet te maken. En u noemt het voorbeeld van die Einstein Telescope. Dat is natuurlijk een heel goed voorbeeld waar die campussen in de volle breedte bij betrokken zijn. Maar niet alleen de campussen, maar ook allerlei initiatieven die op de campussen gevestigd zijn, inclusief het bedrijfsleven. En daar zien we echt een heel grote spin-off ontstaan. Dit als voorbeeld, en er zijn er nog een aantal. U vroeg ook aan ons om met de GGD in gesprek te gaan omtrent de Limburgse taal. We gaan dat gesprek graag met hen aan, om te informeren wie welke rol hierin wettelijk heeft, waar die positie vandaan komt, en in hoeverre meebewegen mogelijk is. We moeten wel constateren dat daar mogelijk ook wat wetgeving in de weg zit. Maar we hebben hier natuurlijk heel vaak met elkaar gesproken. Er zijn ook een aantal moties hier door uw Staten aangenomen voorzitter, die ons daartoe oproepen. Dus we nemen dat ook ter hand, en we gaan dat gesprek met de GGD heel graag aan. Mevrouw Boven, ook dank voor uw bijdrage. U had het over verwachtingen. En per doelstelling beleidskaders kunnen zien welk kwantitatief doel gehaald is. Ik heb zojuist al iets gezegd over die indicatoren, hoe we dat goed inzichtelijk met elkaar kunnen maken. Ik denk dat we elkaar daar de komende weken en maanden nog even in kunnen helpen, als ik het zo mag zeggen. Ook wat u daarin precies van ons verwacht. De beleidskaders die zijn vastgesteld zijn zo goed en zo kwaad als het kan in deze voorliggende Voorjaarsnota meegenomen. En daarmee onderdeel geworden van de P&C-cyclus. En feitelijk is die hele P&C-cyclus, maar ik zojuist ook iets over heb gezegd, natuurlijk bedoeld om u mee te nemen niet alleen in die voortgang maar ook in de financiële consequenties die daaraan verbonden zijn. Dat dat nog verbeterd kan worden, daar kunnen we elkaar heel snel in vinden. En daar is ook dat gesprek met u op gericht. Niet om daar voor eens en voor altijd een einde aan te maken voorzitter, maar wel om een grotere slag met elkaar te maken dan we nu mogelijk bij elkaar qua verwachtingen hadden waargemaakt. Dan een vraag over de indicator over het realiseren van de natuurontwikkeling. In de afspraken met het Rijk en het Natuurpact is het aantal hectaren te ontwikkelen en in te richten natuur echt een inspanningsverplichting. En het budget wat door uw Staten is vastgesteld is daarin bindend. Wel zien we dat er grote kostenstijgingen plaatsvinden, al dan niet door indexering maar ook door de verwerving, marktwerking en de inrichting. Die zouden dat doel wel eens onder druk kunnen zetten. En daarom zijn we op dit punt naast infra en OV op basis van een BMC rapport in gesprek met het Rijk. Dus wat ons betreft is dat geen eindpunt waar we met elkaar zijn uitgekomen, maar vinden we datgene wat u ook constateert, eigenlijk dat je mogelijk door externe factoren,

als ik het zo mag zeggen, wordt geconfronteerd met middelen die beperkt zijn of beperkend kunnen zijn in de opgave, gaan we daar het gesprek met het Rijk over aan. Want dat vinden we wel belangrijk, dat we uiteindelijk dat doel en feitelijk die realisatie met elkaar kunnen realiseren. Dus dat is een gesprek wat wij op dit moment met het Rijk voeren. U had ook een aantal missende indicatoren. Ik stel voor dat we dat dan ook bespreken in de commissie. Dan nemen we die ook gelijk met elkaar mee. Dan komen we bij de RUD Zuid-Limburg. Want daar maakt u terecht de opmerking. Daar zijn natuurlijk ook door de Zuidelijke Rekenkamer opmerkingen over gemaakt. Ook in het coalitieakkoord is daar iets over gezegd. En daar is die ambitie wel degelijk opgenomen om die robuustere uitvoering van die VTH taken aan te gaan. En de opdracht voor de RUD Zuid-Limburg is op dit moment in voorbereiding. En met die opdracht wordt invulling gegeven aan het meer robuust zijn van die RUD, geheel in lijn met de ZRK-aanbevelingen. Dus dat plan voor die RUD Zuid-Limburg, dat is nu in ontwikkeling. En er is ook meer begrotingsruimte voor nodig. Daar gaan wij dan weer niet over, maar dat zult u wel bij de begroting aantreffen in de voorstellen die we daarover doen. Dus in die zin wordt u een-op-een bediend. Maar zoals u volgens mij daarstraks ook al terecht stelde, ligt het budgetrecht natuurlijk bij de Staten en niet bij ons. Maar om die robuustheid te gaan creëren hebben we ook van u in ieder geval de geste nodig dat we dat ook financieel goed kunnen onderbouwen. Dan had u nog geconstateerd dat er een aantal bomen verdwenen, en op sommige plekken terugkomen, en of er garanties zijn dat bij iedere boom die gekapt wordt ook een nieuwe boom komt. Wij compenseren dat inderdaad. En soms lukt het ook niet in directe zin, vanwege puur ruimtegebrek. Dat heeft bijvoorbeeld te maken ... Waar je normaal een kruispunt hebt, en er moet een rotonde komen, heb je veel meer ruimte nodig. Dan zou je dus niet op die plek kunnen compenseren. Maar dan doen we dat wel elders. Dus in principe is het één voor één daarin.

De voorzitter: Een vraag daarover door mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. De vraag is dan niet helemaal goed overgekomen. In de Voorjaarsnota staat dat we 800 nieuwe bomen gaan planten. En de vraag was vooral: waar komt dat aantal vandaan? En heeft dat te maken met compensatie? Of is dat het verwachte aantal? Maar het staat er heel pontificaal: 800.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Als het bij mij goed in beeld is, is dat compensatie voor de plannen die er liggen. Dus dan is het gewoon één voor één, zoals ik al zei. Maar als het anders is, dan laat ik u dat nog even weten. Maar dat is wel het beeld wat ik erbij heb. Ja.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. De Limburgse wijkaanpak, daar was u wat kritisch op daar waar het gaat om het bedrag van € 450.000 voor de wijken als totaal. Dat beeld van die € 450.000 is niet helemaal juist als u het een-op-een heeft over de wijkaanpak. Want dit zijn echt de proceskosten. En dat gaat meer over de voorbereidingskosten voor verkenningen, bijeenkomsten en data-analyse. Dus die € 450.000 is niet het budget wat specifiek voor die wijkaanpak bedoeld is. In het Kader SLB staat dat € 15 miljoen is gereserveerd voor die krachtige gemeenschappen. En dat is ook in de programmareserve opgenomen. Dus de € 450.000 die u heeft gezien heeft u een beetje misleid. Dat zijn de proceskosten, maar niet het totale budget om die wijkaanpak te realiseren. Dan voorzitter, de Partij van de Arbeid, mevrouw Berghorst. Ja, ook daar een aantal vragen over die indicatoren. Die sla ik maar even over, want we hebben daar volgens mij voldoende over gewisseld. We proberen in ieder geval daar waar u zaken zegt te missen zo transparant mogelijk te zijn. En wel gaan we nog even goed kijken naar ook uw kritische opmerkingen over het Dataportaal, om te bezien of we daar niet wat veranderingen kunnen aanbrengen door niet alles massaal te projecteren, maar gewoon misschien te beginnen bij de beleidskaders en de P&C-cyclus als zodanig, en dat u dan zelf verder kunt verdiepen waar u zou moeten zijn. En niet alles in één beeld te

brengen, voorzitter. Dus dat gaan we zeker bekijken. En hopelijk kunnen we ook van de Partij van de Arbeid wat ondersteuning verwachten in de commissievergadering die we hebben over die indicatoren, als we het daar met elkaar over gaan hebben. En ik zie geruststellende klikjes aan die kant. Ik had ook niet anders verwacht. Dat geldt ook voor de kleurcodes. U zei: moeten we niet toch een kleur toevoegen, of een indicator? Ja, niet een indicator toevoegen. Een kleur van een indicator toevoegen. Ook dat nemen we daarin mee. Ik denk dat dat zeer dienstig kan zijn. Ik denk ook even terug aan de gesprekken die ik met mevrouw Boven heb gehad en de heer Sol, daar waar het ging om de jaarrekening. Dat je ook nog een keer een moment zou moeten kunnen hebben als het gaat om gelden die niet besteed konden worden vanuit reeds beschikte bedragen, die normaal op groen zouden kunnen staan. En wat is dan de reden waarom iets niet is doorgegaan of dat het geld teruggevloeid is. We hebben daar in die hele discussie die we destijds hebben gehad – een week geleden – ook aangegeven dat we wat strakker gaan kijken naar de mogelijkheden rondom die subsidiebeschikkingen, of we dat kunnen temporiseren. Dus dat gaan we ook meenemen. Dat wordt ondertussen al uitgezocht. Dus als wij een subsidie beschikken in dit huis waar normaal de indicator op groen gaat staan – want nogmaals, wij hebben voldaan aan onze taak door het geld te beschikken – dat we dan ook kunnen afdwingen, als ik het zo mag zeggen, dat dat in bepaalde termijnen gaat. En als de termijn niet wordt gehonoreerd, dat dan ook het geld niet wordt beschikt of wordt teruggevraagd. En dan kunnen we met elkaar denk ik wat beter volgen wat er gebeurt. Ik heb u wel voorspelt een week geleden, dan gaat ook de telefoon bij u rinkelen. Maar daar gaan we elkaar dan wel in vinden. Ja mevrouw Berghorst, u had vind ik wel een terechte opmerking daar waar het gaat om Statenbrede moties die gaan over een bepaald beleidsgebied. U noemde wat voorbeelden. Ik pak hem even wat algemener. Of dat dan toch niet meer onderdeel kan worden van de voortgangsinformatie die in welk P&C-document dan ook staat. Ik pak hem even breder. Ik denk dat ik dat heel erg met u eens ben, en dat we dat ook moeten gaan doen. Zeker voorzitter, als het gaat over beleid. Het gaat niet zozeer om de realisatie van bepaalde zaken, maar vooral over beleid. Als een motie bijna Statenbreed is aangenomen, dan is het echt een beleidswens van deze Staten en dan moet je dat ook laten terugkomen in de tekst. Dus daar zijn we het in die zin mee eens. En dat geldt dus ook voor het onderwerp ‘arbeidsmigratie’. En dat hebben we goed tot ons genomen. U had nog een vraag over het onderzoek, motie 3015. U weet, wij hebben de staatssecretaris gevraagd om ons te informeren over de mogelijkheden tot het uitvoeren van een gezondheidsonderzoek. Daar heeft de staatssecretaris positief op gereageerd. Dat is ook aan u gemeld. U heeft die mededeling ook kunnen zien. Maar het ministerie kon nog niks zeggen over de termijn, naar aanleiding van de drukte op dit moment bij het RIVM. De portefeuille heeft die noodzaak in ieder geval wel aangekaart bij het ministerie. Dus zodra er nieuws over is, dan laten we u dat weten. Dus die is niet uit het zicht, die is in behandeling. Maar heeft ook te maken met externe factoren, in dit geval bij het RIVM. We komen daarop terug zodra we meer weten. U had een opmerking over of het College zich bewust is van het signaal dat de uitvoeringskracht beperkt is om de Dal Vrij Limburg-pas uit te rollen. Ja, dat is een extra taak. We hebben op dit moment nog niet de middelen om de inhuur voor de gemeenten te betalen. Dat zet de uitvoering wel onder druk. Maar we blijven goed in gesprek. Dus we zijn echt in gesprek met de gemeenten om hun op het goede spoor te houden – dat is misschien wel een leuke woordspeling. Maar gemeenten moeten in dit geval ook hun steentje zelf bijdragen. En daar zitten we goed mee in gesprek met die gemeenten. Dan de ziekenhuiszorg. U zei: we moeten de regio blijven steunen om het onderzoek van de Tweede Kamer te volgen. Dat doen we ook, kan ik u hier zeggen. Maar het OV is natuurlijk een heel belangrijke maatschappelijke voorziening, juist om mensen van A naar B te krijgen, naar in dit geval mogelijk een ziekenhuis of een andere vorm van hulpverlening. Dat proberen we zo goed en zo kwaad als het kan. Het is nog niet mogelijk om op dit moment – en dat weet u ook – vanuit elke buurt of wijk een rechtstreekse verbinding naar het ziekenhuis in Geleen te maken. Maar we moeten het wel vanuit een breder OV-band bekijken. Zo heeft u dat ook bedoelt, denk ik. Het staat ons scherp op het netvlies, dat dat nodig is. Ook dat deze regio daar ook voldoende in gesteund moet worden. Maar we gaan het wel breder beschouwen vanuit publieke mobiliteit. Maar dat betekent wel, nogmaals, dat wij vanuit onze rol die discussie met Arriva blijven voeren. Ook de andere partijen die een rol kunnen spelen. Maar nogmaals, de dreigende situatie die zich in Parkstad voordoet vinden wij volstrekt onwenselijk. En daar blijven we samen met u voor strijden, ik kijk even naar de heer Wolters, om ervoor te zorgen dat dat tot een goed einde komt. In ieder geval een duidelijk

signaal komt ook mogelijk vanuit de Tweede Kamer naar aanleiding van hun onderzoek. Op welke wijze kunnen wij de sportverenigingen ondersteunen in het up-to-date houden van hun accommodaties. Ook van het beleidskader SLB is het doel om zoveel mogelijk Limburgers te laten sporten en bewegen. Dat doen we ook via allerlei sportactiviteiten en evenementen, via de subsidiëring. We zien in ieder geval een grote kans in het Leefbaarheidsfonds dat we daar mogelijk hulp kunnen bieden op het gebied van accommodatie. Volgens mij zijn ook de eerste contacten gelegd. Tenminste, ik zag de heer Theuns heel trots bij een voetbalclub op de foto staan. Dus volgens mij gaat dat helemaal goedkomen. Niet zijn eigen voetbalclub trouwens, een andere. Dus wat dat betreft gaat dat volgens mij goedkomen. SV Geuldal, was het volgens mij, hè? Ja, ik volg mijn collega's een beetje op social media. Maar we gaan ervan uit: het Leefbaarheidsfonds, dat is het antwoord, daar vooral op sturen. Natuurnetwerk realisatiekorting op SPUK's, ja dat is natuurlijk een heel interessante. Daar hadden we het in de controlecommissie ook al even over, dat die dreiging boven de markt hing van die 10% reductie. Dat geldt overigens niet alleen voor de SPUK Natuur. Dat is een plan wat men eigenlijk op alle SPUK's heeft, als ik het zo mag zeggen. Dat moet nog behandeld worden in de Tweede Kamer. We gaan dat nauwgezet volgen, en ook de nodige lobby op plegen daar waar dat kan. Of dat echt gaat gebeuren weten we niet. Maar ik heb ook in de controlecommissie toegezegd... Ja, het is geen politiek gremium, de controlecommissie. Dat realiseer ik me goed, voorzitter. Maar daar hebben we wel met elkaar afgesproken: zodra daar enige vorm van nieuws over komt gaan we u informeren en betrekken bij datgene wat we moeten doen. Dus we hebben daar ook nog niet op geanticipeerd, ik zou bijna zeggen, negatieve zin in de Voorjaarsnota. Maar zodra wij enig zicht krijgen op besluitvorming van de Tweede Kamer, dan gaan we daarover met u in gesprek, mocht dat zo zijn. Dat geldt dus ook voor de informatie over de impact. Dus op dit moment kunnen we dat nog niet goed in beeld brengen. Je zou er natuurlijk een soort van hypothetisch beeld bij kunnen schetsen, maar laten we ook even wachten precies op de stappen die de Tweede Kamer daarin gaat nemen. Maar nogmaals, we zitten op het vinkentouw, samen met u. Ook de heer Megens van de PVV, fijn dat u er weer bent, een aantal vragen over de indicatoren. Nogmaals, daar hebben we het al even kort over gehad. U had een vraag over de natuurinclusieve woningbouw: wat betekent dat concreet. Wat ons betreft, natuurinclusief bouwen betekent dat er ook aandacht is voor een natuurlijke groene omgeving waar mensen zich prettig voelen én kunnen bewegen, maar die ook verkoelend kan werken of water kan opvangen in tijden van klimaatverandering. Volgens mij is daar hoe je het ook wendt of keert wel sprake van. En tegelijkertijd kan een goede inrichting van het groen eraan bijdragen dat de aanwezigheid van beschermde diersoorten in de gebouwde omgeving op een acceptabel niveau komt. Beschermde diersoorten, dan denk ik zomaar spontaan aan de korenwolf. Aanvalsplan waterkwaliteit. Op welke specifieke doelen zijn de maatregelen gebaseerd? Landelijk, provinciaal, of een combinatie daarvan? Ja, het plan is gericht op het versnellen van maatregelen waarmee wordt bijgedragen aan het bereiken van de KRW doelen. Die doelen zijn deels door de EU en deels door het Rijk en deels door de Provincie gesteld. Dus een combinatie ván. Dus uw suggestie wat dat betreft is juist. En die maatregelen van het aanvalsplan, die zien in belangrijke mate op ecologische doelen in het KRW. En die krachtens diezelfde KRW en conform landelijke richtlijnen door PS zijn gesteld. Welke risico-indicatoren gebruiken bij waterveiligheid? Die indicator is ook nog in ontwikkeling, zou ik willen zeggen. Uitgangspunt is de normering tegen wateroverlast. En het Waterschap identificeert op basis van deze normering knelpunten in het regionale systeem. En via het programma Water in Balans worden die knelpunten ook aangepakt. En die indicator zal zich waarschijnlijk richten op het aantal opgeloste knelpunten. U zei nog: kan het College ons uitleggen welke specifieke doelstellingen in 2027 behaald worden, en welke nulmeting hiervoor gebruikt wordt? We zien, het bereiken van die KRW doelen als resultaatverplichting. En de daarvoor benodigde maatregelen moeten in 2027 zijn uitgevoerd. En in bijzondere gevallen kunnen uitzonderingsbepalingen in het KRW worden toegepast. Maar dat gaan we natuurlijk ook eerst met u bespreken. In die nulmeting gelden de gemeten waardes zoals die bij de start zijn bepaald. Dat wordt nog allemaal ingeregeld. U stelde een vraag over de 30 basisscholen van de toekomst. Waarom streeft u niet naar meer? Dat zijn er inderdaad 30, op dit moment. In het beleidskader SLB hebben we opgenomen dat er in 2027 45 gezonde basisscholen in Limburg zijn. En dat wordt best nogal een opgave, aangezien die regeling Schoolmaaltijden op dit moment op de tocht staat. Het zou heel goed kunnen zijn dat de regeling per 1 januari verdwijnt. Maar we zetten wel op een stevige lobby in om deze regeling in ieder geval te behouden bij het Rijk. En uiteindelijk ook

structureel te maken. Dus niet dat we dat moeten laten afhangen van eenmalige regelingen. En dat zit ook een beetje in die regeling. Als ook het Rijk die tijdelijk maakt, dan zie je dat juist vanwege die reden scholen wat terughoudend zijn om het te gaan doen, omdat ze weten dat het mogelijk op termijn ook gaat verdwijnen. Dus behoud van die regeling staat voorop in onze lobby, maar ook het structureel maken van die regeling vinden wij erg belangrijk. Straatje erbij. Wie gaan er naar deze woningen? We sturen binnen de afspraken van de Woondeal. Dus gemeenten gaan programmeren in hun gemeente. En twee derde betaalbare nieuwbouw en 30% sociale huur in de woningvoorraad per gemeente. En er wordt ook wel heel sterk gekeken: wat is de behoefte binnen een bepaalde regel. Want die hoeft niet overal hetzelfde te zijn. En dat is dus maatwerk. En dat gaan we met elkaar, dus met de gemeenten, verhandelen. U stelde ook de vraag: hoe zit het met de uitvoering van de Spreidingswet? De bestuurlijke overleggen blijven onverkort en van kracht. De heer Theuns samen met onze CdK, die zitten daar bovenop. Dus wat dat betreft is iedereen erop gebrand om al die zaken goed te regelen binnen de opgave die er nu ligt. Dus wat dat betreft is er een proces waar beide betrokken portefeuillehouders bovenop zitten. Dus wat dat betreft niets dan lof voor de inzet van beiden. Is er sprake van een congestieprobleem in het waternetwerk in Limburg? Nou ja, in de Voorjaarsnota is als eerste versie een indicator voor drinkwater opgenomen die betrekking heeft op de aan te sluiten woningen. Gelet op uw conclusie vinden wij dat die te weinig onderscheidend is. U zou die conclusie trekken zoals u die doet. Daar was het niet voor bedoeld. Dus we gaan op zoek naar een betere indicator. Dus dat heeft uw bijdrage in ieder geval toegevoegd hier vandaag, dat we daar naar gaan kijken. Want tot 2030 voorzitter, verwachten wij geen drinkwatertekorten in Limburg. Ik denk dat dat een geruststellende gedachte is. Mocht het nodig zijn om op de langere termijn te kijken naar de continuïteit van drinkwatervoorziening, dan gaan we daarover het gesprek aan. Maar op dit moment is daar geen reden toe. Wat is de reden, stelde u als vraag, van het niet actief streven naar vakmensen? Ja, dat thema op zich is helemaal niet geschrappt. Het heeft een prominente plek gekregen in het beleidskader Economie en heeft een plek gekregen in een hoofdstuk in Een gezonde arbeidsmarkt. En ook heeft het thema 'vakmanschap' een duidelijke plek bij circulaire economie. Waarom is dat? Want dat vroeger ook. Bij de verduurzamingsopgave zien we ook een heleboel bedrijven daaraan voldoen. Die willen er ook aan voldoen. Maar dat dat ook weer een ander opleidingsprofiel verwacht. En daarom vindt u hem daar ook terug. Dus het is niet zo dat we hem hebben weggezet. Hij is alleen anders benoemd, en op de komst ingericht. Want het gaat hier over toekomstige arbeidsplaatsen, voorzitter. En daar willen we zo goed als het kan aan voldoen. En daar maakt mevrouw Demollin zich iedere dag hard voor. Wat gaat het College precies doen om bedrijven in Limburg te houden? En hoe gaan we nieuwe bedrijven aantrekken? Daar hebben we ook afspraken over gemaakt, in het hoofdstukje Strategische acquisitie en de verankering van bedrijven. En dat doen we heel concreet via het LIOF en via de Brightlands campussen. En zelfs daar waar het kan rondom economische diplomatie, beurzen, handelsdagen, incentives en ook een actieve regierol richting gemeente, en soms ook met planologische sturing daar waar ons die rol toekomt als Provincie. Dus daar wordt vrij veel werk in verricht, mijnheer Megens. We hebben ook toegezegd dat we daarover vertrouwelijk rapporteren aan uw Staten. Dat zullen we ook doen. En dan kunt u kennismaken van een aantal van dit soort activiteiten die we op dit moment doen. En mocht dat tot succes leiden, dan gaan we u daar natuurlijk actief over informeren. Dat past bij onze rol en de afspraken die we in dit huis hebben. Dan had u de vraag: wat gaat de Provinciale Energiemaatschappij eigenlijk doen? De vraag was wat meer gericht op: wanneer horen we daar wat van, wat zijn de concrete plannen? Die worden op dit moment uitgewerkt. Op 6 september staat er een technische sessie in uw agenda, als het goed is, om uw Staten bij te praten. En op 29 november 2024, die is dus al gepland voorzitter, zal het eerste sonderende stuk worden besproken in de Statencommissie LEO. Op welke wijze controleert het College hoe de Zonneladder wordt toegepast? Gemeenten zijn conform de Omgevingswet verplicht hun plannen voor zonneparken aan te bieden voor advies en instemming aan ons College. Dus daar is een eerste check. En binnen dat spoor toetsen we of de zonneparken voldoen aan de Omgevingsverordening Limburg. Over ieder zonneparkplan voeren we het gesprek met de gemeente. Dus in die zin is er veel interactie met de gemeenten als zo'n zonnepark in de planning zit. En we schrijven op dit moment een zienswijze aan de gemeenten over ingediende projecten. Dus we reageren er ook op. Dus via die lijn zijn we daar in gesprek over met gemeenten. En zoals u dat zegt controleren we of die Zonneladder wordt toegepast. Daar waar het ging over uw vraag over de ambtenaren heeft onze voorzitter zojuist al iets

gezegd. U benadrukt eigenlijk het belang van de uitvoeringskracht. Daartoe hebben wij ook een voorstel gedaan. Dat treft u ook uitvoerig aan in het stuk. Toen het coalitieakkoord tot stand kwam heeft de CdK vanuit zijn toenmalige rol ook gezegd: hou goed in het oog dat daar waar het gaat om de ambities van dit College of van deze coalitie, dat uitvoering daarin enorm belangrijk is. En daar geven we ook vorm en inhoud aan via dat voorstel wat voorligt, voorzitter. Wat overigens op breed draagvlak kan rekenen in de organisatie. En ik denk dat dat ook belangrijk is om te zeggen, dat ook de organisatie – en de voorzitter zei dat al bij aanvang – enorm geëngageerd is om de ambities die in dit huis en in deze Statenzaal worden afgesproken met elkaar, ook loyaal uit te voeren. Waarvoor dank, ook namens het College. Welke plannen heeft het College nog in de kast liggen om het OV bereikbaar te maken? Daarvoor kunt u het coalitieakkoord raadplegen maar ook het beleidskader. Daar staan een heleboel ambities in waarin wij dat OV bereikbaar proberen te maken en te houden. U wordt er jaarlijks over geïnformeerd, ook de vervoersplannen van Arriva. Met de werkgroep OV of de commissie OV zijn we heel goed in gesprek. Wij vinden op zich ook de interactie die we hebben op het OV-thema heel prettig in deze Staten. Nogmaals, als u daar andere, betere suggesties heeft voor ons, dan horen we dat graag in die commissie. De SP vroeg: kunnen wij als PS een toezegging krijgen dat we het gesprek over ontbrekende indicatoren nog gaan voeren? Ja, feitelijk heeft u al een antwoord gehad via de brief. Ik zie u knikken. Dus daarin gaan we ook samen verder. De VVD: data uit het Dataportaal te vertalen naar informatie. Daar wordt ook aan gewerkt. Vandaag hebben wij de offerte getekend om een koppeling te maken tussen Dataportaal en de planning- en controlesoftware. Dus wat dat betreft zou dat meer met elkaar in verbinding moeten raken. En wij beogen bij de aanstaande najaars- en programmabegroting u de resultaten te laten zien. Althans, de eerste zichtbare resultaten te kunnen laten zien dat die koppeling tot stand is gekomen. Maar nogmaals, dat ontslaat ons niet dat gesprek te voeren in de controlecommissie over de indicatoren zelf. Dan: wat is de rol van onze universiteit en hogescholen bij het gebruik van data, en de onafhankelijkheid hiervan? Wij organiseren een thematische samenwerking met kennispartijen die daar het beste op zijn toegerust. Het CBS is een heel goed voorbeeld als een organisatie die daar heel goed toe is ingericht. Daar hebben we ook een samenwerkingsverband mee. En het verschilt wel per thema welke partij dat zou kunnen zijn. Dus we selecteren wel op geschiktheid, als ik het zo mag zeggen. We zoeken natuurlijk wel heel actief de samenwerking met de Limburgse kennispartijen. En dat gaat nadrukkelijk niet via structurele subsidierelaties. We zijn als organisatie zelf goed georganiseerd op data, maar we proberen ook gebruik te maken van de investeringen die we al doen in dit huis, door een verbinding te leggen bijvoorbeeld ook met de campussen, die daar een rol in kunnen spelen. Dus het antwoord is: ja. We doen dat selectief. Maar we vinden ook dat we zelf als organisatie goed data-ingericht zijn. Vanuit de koppeling tussen die data en die kennis werken meerdere collega's aan de inwinning, ontsluiting en beheer en de ontwikkeling aan de duiding van die data. Die uiteindelijk moeten leiden tot informatie- en kennisproducten. Die kennisproducten, dat klinkt weer heel erg beleidsmatig, maar dat zijn stukken die u voorgelegd krijgt, dat zijn bijlages die u bijgevoegd krijgt. Maar dat geldt ook bijvoorbeeld het Dataportaal, waar we die kennis en ervaring laten terugkomen. Dan een heel actueel thema wat u aansnijdt, wat ons allemaal... nou, niet droevig stemt, maar wel heel kritisch maakt: dat is de actualiteit rondom de Delta Rhine Corridor. We hebben dat vanmorgen gezien. En het is een heel moeilijke boodschap die het ministerie van EZK gisteren heeft gedeeld met de Tweede Kamer. En het is ook voor ons een heel lastige boodschap. Want we hebben natuurlijk heel grote ambities in deze Provincie – mevrouw Jenneskens zei dat ook – als het gaat om de grote beweging die we willen maken in deze Provincie. Ook als het gaat om de verduurzaming van onze industrie is dat geen goede boodschap, en zit daar een reëel vertragsrisico in. We hebben ondertussen al overleg gevoerd met zowel Chemelot als alle andere partijen die hier relevant in zijn. Daar is al een lobby op gang gekomen, en die wordt alleen maar verstevigd na dit bericht, ook met de Provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, die ook getroffen zijn door dit bericht. Dus we blijven inzetten op het bespoedigen van de planning en het snel in gebruik kunnen nemen van die DRC. Want het bericht wat we nu hebben ontvangen vinden wij volstrekt onwenselijk. Vind ik ook eerlijk gezegd vanuit een vertrouwen vanuit een rijksoverheid redelijk slecht nieuws, als ik het zo mag zeggen. Als je met dit soort ambitieuze plannen komt, ook vanuit een rijk – laten we ook maar eens die kritische toon hier met elkaar aanslaan – het enige wat je daarna kunt doen naast het presenteren van ronkende ambities, is alleen maar teleurstelling en uitstellingen. Ik vind dat redelijk kwalijk. En nogmaals, het is goed dat u daar even aan refereert. We zitten

vol in de lobby, we voeren de gesprekken met de andere Provincies. Uiteraard ook met het ministerie. Maar dit helpt ons allemaal niet, dat moge duidelijk zijn, voorzitter. Dan kom ik bij mevrouw Fischer uit. Ja, er staat een vraag van: is er nog wel sprake van goed rentmeesterschap? Ik kon me niet voorstellen dat mijnheer Nijskens die vraag gesteld had. Is er nog sprake van goed rentmeesterschap? Ja, daar sta ik voor als portefeuillehouder Financiën, mevrouw Fischer. Daar sta ik voor. Dat betekent ook – en dat hebben we bij de jaarstukken met elkaar besproken – dat we echt een opgave hebben. Dat gaat met name ook om de structurele ombuigingen. Daar hebben we een grote taak voor elkaar gedefinieerd. Het feit dat u zegt: ‘die incidentele meevallers, dat is een vorm van mazzel hebben’ heb ik hier gehoord. Ja, dat is de facto natuurlijk ook zo. En het zou anders ingericht moeten worden. En dat gaan we ook zeker doen, en daar zijn we ook al druk mee bezig. Dus wat dat betreft is er sprake van goed rentmeesterschap. Het antwoord is wat ons betreft: ja. U heeft ook nog Bepie Kraft erbij gehaald, In d’n hiemel. Nou ja, wat ons betreft niet. Die financiële grenzen liggen nauwkeurig vast in de begroting. Een andere grens kennen wij ook niet, want u heeft budgetrecht. Dus wat dat betreft, u gaat erover. Als wij daar iets anders in willen, dan hebben we dat samen met u te verhandelen. En dan bent u degene die daar iets van gaat vinden, en niet wij. Wij doen de voorstellen, en u beslist uiteindelijk – laat dat helder zijn. U zei ook: er is nog geen overeenstemming over de financiële maatregelen in het kader van de taakstelling. Verrassing dat er weinig ruimte in de structurele middelen zat. Ja, we hebben op dit moment natuurlijk een sluitende begroting. Dat klinkt altijd een beetje lafjes aan de achterkant, als ik het zo mag zeggen. Maar dat ontslaat ons echt niet van die opgave die we met elkaar hebben. Dat hebben we nu al een aantal keren tegen u gezegd. We gaan echt goed kijken waar ruimte zit. Er zitten wat onzekerheden in, zeker als het gaat om het Provinciefonds. Maar ook buiten dat moet je structureel gaan ombuigen. Dat heeft mevrouw Depondt vorige week bij de jaarstukken ook helder gemaakt. Anders loop je het risico dat je het niet gaat redden. Zeker bij een gat in het Provinciefonds kun je dat nooit structureel opvangen op de wijze zoals dat nu georganiseerd is. U had een amendement over ons mandaat aangaande de SPUK’s. Wat ons betreft, aan dit voorstel willen wij op geen enkele manier afbreuk doen, of anders kijken tegen het budgetrecht van uw Staten. Wat ons betreft gaat het om een technisch punt van begrotingsrechtmatigheid. Want als we namelijk een SPUK krijgen als rijks geld, dan krijgen we ook precies opgedragen waar we het aan moeten besteden. En we mogen dat ook niet anders uitgeven. Dus wat dat betreft is dat ook iets waar we niet van willen afwijken. Maar dat het ook helder is dat dat wat ons betreft geen enkele inzet is om uw budgetrecht aan te tasten.

De voorzitter: Daarover is een vraag van mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel. GroenLinks had hetzelfde amendement. Waarom vraagt u dan mandaat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Het heeft te maken met begrotingsrechtmatigheid. Dan moeten wij dat vragen. Want wij gaan natuurlijk wel gelden uitgeven die onder het regime van de SPUK komen. En we hebben natuurlijk te maken met budgetrecht. Dus om die reden vragen we dat.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja voorzitter, dan ben ik toch een beetje in de war. Want je vraagt, het is een mandaat, want het is een collegezaak. Het feit dat u mandaat vraagt, dan is het toch een logische conclusie van ons dat het dús bij PS ligt? Dus ik vat hem niet, merk ik.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Als je een SPUK toegewezen krijgt, dan is dat vanwege een bepaald doel. Dat zegt de term SPUK ook, hè: een Specifieke Uitkering voor een bepaald doel. Dat kan voor een hele hoop zaken.

We hebben hem gezien bij de TOWL, we hebben hem gezien bij natuur. Kijk, feitelijk is dat een opgave die je met elkaar hebt geformuleerd, waardoor een rijksbijdrage wordt gegeven. Dus het geld waar het over gaat is ook nog niet eens ons geld, zoals wij hier staan. Dus uw opmerking over budgetrecht ziet eigenlijk niet toe op dat geld. Een beetje flauw, maar dat is namelijk geld van het Rijk. En daar zit de Tweede Kamer op dus als het gaat over de rechtmatigheid van dat geld. Waar het hier om gaat is dat wij naar aanleiding van de opdracht die we dan met elkaar hebben geformuleerd, waardoor het Rijk heeft gezegd 'dat mag u gaan doen, Provincie Limburg', gaat het erom dat wij ook datgene kunnen gaan doen wat we willen gaan doen. En feitelijk, het mandaat wat je vraagt gaat om een stukje rechtmatigheid. En dat heeft ermee te maken dat wij met snelheid moeten kunnen handelen. Als wij u dat moeten voorleggen, bij wijze van spreken zoals u dat zou wensen, dan heb je minimaal een vertraging van een half jaar om zaken te gaan organiseren met elkaar. Dat is de consequentie.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dan heb ik toch nog een vervolgvraag. Want wij hadden die vraag gesteld, en daaruit bleek dat er een vertraging van tien weken zou zijn maximaal. En als de Gedeputeerde zegt dat het een taak is die sowieso moet worden uitgevoerd middels het geld dat we daarvoor krijgen, dan snap ik hem nog steeds niet. En in de stukken staat dat u in de toekomst misschien van plan bent om SPUK-geld te gebruiken voor reguliere middelen. En daarom zijn wij hier zo kien op.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee, het kan natuurlijk altijd zo zijn – en bij een aantal SPUK's zie je dat ontstaan – dat er geld overblijft. En de vraag is dan: wat ga je daarmee doen. Ga je dat geld terugovermaken naar Den Haag? Of zeg je tegen het Rijk: joh, als wij met bijzondere afspraken kunnen komen tot verkrijging van die middelen zelf – maar dan gaat het dus uit de SPUK vallen, dan geeft het Rijk ook toestemming om dat geld ook uit te geven – dan komt het budgetrecht naar u toe. Want dan wordt het ook ons geld. Dat is een andere situatie.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ik mag niet meer. Maar dat is precies waarom wij dat budgetrecht bij PS willen houden. Ja.

De voorzitter: Heeft u het toch nog gedaan.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, als het mag?

De voorzitter: Ja, ga uw gang.

Gedeputeerde Satijn: Maar dan heeft u wel te maken, dus als wij iets moeten uitvoeren, met een vertraging in de uitvoering. Ja, tot een half jaar. Zeker als we nu kijken, tussen de Voorjaars- en de Najaarsnota zit bijna een half jaar.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, uw beantwoording triggert mij en een paar collega's achter mij ook, met de vraag: is dit nu de eerste keer dat u zo'n mandaat vraagt? Want SPUK's hebben we al een hele tijd. Hoe is het dan tot nu toe gegaan?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja ik doe dit voor de eerste keer, dus ik weet niet beter dan dat we het zo doen, zal ik maar zeggen. En het lijkt me ook logisch, want het is niet geld wat tot ons behoort. Wat we wel zien, en dat heeft u ook kunnen zien de vorige week, dat het aantal SPUK's natuurlijk enorm toeneemt. Dat zien we ook. Dus misschien dat het in het verleden al dan niet gebeurd is. Dat kan ik niet overzien. Maar wat wij zien is dat het aantal SPUK's enorm toeneemt. En dat dus ook die rechtmatigheidsvraag voor ons enorm belangrijk is. Dus dat is feitelijk wat ik zie. En nogmaals, het lijkt me niet anders te zijn geweest dan dat het is geweest. Maar ik weet dat dit in ieder geval wat betreft het College de juiste vorm is om dat via uw Staten te vragen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Als ik u goed begrijp kunt u nu niet beantwoorden de vraag: hebben wij eerder een mandaat gegeven om dit te doen? Of is dit de eerste keer?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat zou ik even moeten nagaan. Het is in ieder geval de eerste keer dat ik dat vraag, via deze weg. Maar het lijkt mij dat dat ook zo moet zijn geweest. Maar ik kan daar anders nog wel even in de tweede termijn op terugkomen.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ik wil het eigenlijk heel eenvoudig voorstellen. Van het Rijk krijgt u een zak met geld. Ik vergelijk dat met, mijn moeder heeft mij € 50, en zegt dan aan mij: Anne Marie, jij gaat naar Heerlen en je gaat er een paar schoenen voor kopen. Dan kom ik in Heerlen een heel leuk truitje tegen, en dan denk ik: hé, ik wil dat truitje hebben. En dan kom ik met dat truitje thuis. En het enige gevaar wat ik loop is dan dat mijn moeder, en misschien nog wel terecht ook, heel erg boos zal zijn. Dus er zijn veel manieren die naar Rome lopen. En in hoeverre is daar dan door u een invloed mogelijk of je dat linksom of rechtsom doet? Is alleen het resultaat heilig? En mocht er dan geld over zijn, dan hebben wij dat budgetrecht. En kunnen wij ook controleren als u dat SPUK-geld krijgt, de opdracht en de uitvoering.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: In dit geval, als ik u goed begrijp mevrouw Fischer, is uw moeder het Rijk.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja. Dat is ze, hoor. Ergens <onverstaanbaar>.

Gedeputeerde Satijn: En dan bent u de Provincie Limburg. En dat bent u ook. Maar kijk, het gaat erom: het is geld wat beschikt wordt door het Rijk. En dat betekent dat de Tweede Kamer dat controleert, van die SPUK's. En dat betekent dat wij als Provincie Limburg een opdracht krijgen. En daar zitten allemaal voorwaarden aan verbonden, op welke manier en hoe we dat geld mogen uitgeven. En daar mogen wij ook niet buiten treden. Net zoals uw moeder tegen u zegt: het worden wel schoenen, maar geen truitje. Zodra je een truitje koopt, dan geef je het geld terug. Want dat is feitelijk wat dan uw moeder zou zeggen. Althans mijn moeder zou dat zeggen, en het Rijk ook. Ja. Dus feitelijk heb je daar dan weinig ruimte om te bewegen, zal ik maar zeggen. Want het Rijk controleert uiteindelijk wat je met dat geld doet. En vandaar ook dat we zeggen: we zien, de toename van het aantal SPUK's is behoorlijk groot. Er zijn een aantal SPUK's waar geld overblijft. Daarvan hebben we net kunnen constateren dat er wel een keer het gesprek over kan plaatsvinden dat dat geld mogelijk wordt gerealloceerd naar de algemene middelen. Komt het naar u toe. Maar buiten dat hebben wij gewoon een accountant. En een accountant van het Rijk, die dat enorm goed controleert. En dus hebben wij verantwoording af te leggen aan het Rijk wat wij met dat geld van die SPUK's doen. Dat is de situatie. En ik kan niet helemaal inschatten hoe streng uw moeder was. Die van mij was dat

zeker. En het Rijk is hier honderd procent heel scherp op. Want het ministerie van Financiën zit op dit moment op iedere euro.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, ik blijf met een beetje vreemd gevoel achter. Hier zijn tien weken eigenlijk dat het langer duurt. Uiteindelijk duurt het een half jaar langer voordat iets tot uitvoering kan komen. Dat vind ik wel veel, hoor. Als tien weken overgaan in ... Hoeveel weken zijn het dan? Vijfentwintig. Dus het is dan tweeënhalve keer zo lang dat het duurt. Als wij zeggen, als de Staten zeggen: wij hebben graag dat budgetrecht terug ... Of eigenlijk willen wij het laagje ertussenin zijn, dat het Rijk het via ons aan u geeft. Ja, dat lijkt me nog altijd een fijn gevoel. Maar ik ga het met mijn collega's straks bespreken. En dan ziet u wel of het amendement toch doorgaat. Ik ben bang van wel.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik snap uw vraag wel heel goed. Alleen, ik schetste het beeld niet als een doemscenario, maar dat kan echt zo werken. Want dat betekent ook dat voor de besteding van de SPUK's, stel je zou dat niet met de Najaarsnota kunnen doen. En stel dat je die termijn niet haalt, ga je naar de Voorjaarsnota. En dan schiet je helemaal door. Dat we dan met iedere SPUK-besteding met een apart Statenvoorstel moeten komen. Ja goed, u gaat er uiteindelijk over. Maar ik denk dat dat de efficiëntie van de besteding van die SPUK-middelen in ieder geval qua tijd niet ten goede komt. Maar ik zeg even niets over de afweging die u maakt als Staten. Maar dat is feitelijk de reden waarom wij hebben gezegd: we vinden dat niet zo heel verstandig als u dat zou doen. We snappen uw vraag, maar we proberen u zo goed mogelijk uit te leggen waarom wij dat een niet zo goed idee vinden, laat ik het even zo zeggen.

De voorzitter: Voldoende, mevrouw Fischer? Ja. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Mevrouw Fischer: is het College bereid om meer inzicht te geven in de indicatoren? Ik heb al een paar keer gerefereerd aan de bijeenkomst die we gaan hebben. En mevrouw Fischer, we zijn ons natuurlijk ook echt wel bewust van de soms complexe financiële informatie. En daarom proberen we ook zo goed mogelijk met goede samenvattingen inzicht te geven. En we staan heel graag open voor verbetering, ook met u en uw Burgercommissieleden, om het daar met elkaar over te hebben. Dus dank voor die suggestie. En wat niet goed is kan nog altijd beter worden, voorzitter. Dan kom ik bij mevrouw Schoolmeesters, van de BBB uit. Hoe worden de Staten bij de visie over de komende 25 jaar meegenomen? De Staten ontvangen vandaag een mededeling met ons aanbod voor een technische briefing samen met uw Staten, over het traject van de toekomstvisie 2050, en de verdere betrokkenheid van de Staten. Dus dat krijgt u vandaag. En sowieso worden de uitkomsten bij het opstellen van de POVI betrokken. En hier ontvangt u uiterlijk 1 september een uitgewerkte planning over. Dus u krijgt vandaag een brief, en een planning die snel zal volgen. Dan had u het over de lobbylijst. Is dat ook zo mooi voor onze inwoners? Waarom lezen we niets buiten de economie? De eerste lobbybrief – en die was echt gericht op het moment wat er op dat moment was – ging inderdaad veel meer over economie. Er komen nog meer lobbybrieven aan. Die zijn ook al in ontwikkeling. En uiteraard is alles wat we hier doen voor onze burgers. Een belangrijke les, die u ook terugziet in ons voorstel, is dat we ons echt moeten focussen als wij een succesvolle lobby willen hebben. We combineren echt kansen die we zien. En dat kan wel eens zo zijn dat dat slechts voor één deelgebied geldt, zoals hier voor economie. En de volgende keer gaat het over een ander thema. Maar we willen alles doen waar Limburg beter van wordt. Hoe kijken we naar bruto Limburgs geluk? Wij weten dat uit onderzoek blijkt dat geluk sterk beïnvloed wordt door onderwijs, inkomen, wonen en gezondheid. En laten we daar nu net in het coalitieakkoord ook heel goede afspraken over gemaakt hebben. En we brengen in ieder geval onder andere via een plan inwonerskennis in beeld hoe de Limburgers deze aspecten van het leven beoordelen. Dus we vinden het niet alleen belangrijk, we vinden het niet alleen een goed idee, we gaan het ook meten. En laten we hopen dat we met elkaar de komende vier jaar dat bruto

Limburgs geluk een beetje omhoog kunnen brengen. Hoe kijkt u naar het woord 'beweging' in plaats van 'transitie'? Het is mij gelukt voorzitter, in een klein half uur het woord niet in de mond te nemen. Dus er is toch progressie, denk ik. Heb ik het nu toch één keer gedaan denk ik, hè? Ja. Nou, sorry. We zijn ons bewust van de gevoeligheid van die term. En we zien natuurlijk ook mensen op het platteland en agrariërs worstelen in een zoektocht naar duidelijkheid. En we zullen naar de toekomst toe nadenken hoe we die terminologie beter kunnen aanpassen, zodat iedereen zich daar ook goed in kan vinden. Dus een goede opmerking van u. De contactfunctionaris, contact houden met de Limburgers – hoe dan? Die functionaris gaat burgers helpen die zich bij de provincie melden omdat ze niet weten bij welk loket ze terecht moeten komen, met wat ze ook mogen hebben. En de functionaris heeft een verwijfsfunctie als anderen dan de Provincie verantwoordelijk zijn om de burger te helpen. En is de Provincie verantwoordelijk of valt de burger tussen wal en schip, dan gaat deze functionaris hem of haar helpen, daar waar dat nodig is. Dat hebben we in de afgelopen jaren wel eens gezien ook bij meldingen die we kregen, dat mensen het toch moeilijk vonden om een entree te vinden in ons huis. Wij vinden het belangrijk dat iedere burger in contact moet komen met onze Provincie, en wat hij ook te melden heeft bij de Provincie ook kwijt kan. Hoe kunnen dorpsraden actief betrokken worden? Het College werkt aan een leefbaarheidsaanpak, ook via het Leefbaarheidsfonds. Twee kaders zijn daarin vastgesteld. En die gaan voor één aanpak wat betreft de inwonersinitiatieven. En hierbij worden ook maatschappelijke organisaties zoals VKKL, die in verbinding staan met de dorpsraden, betrokken. En bij dat openstellen – en dat was een heel terecht punt bij u – staat natuurlijk ook een communicatietraject in de planning. Want dat is het allerbelangrijkste. Je kunt openstellen wat je wil, maar als je niet communiceert dan gaat het mis. Dus dat communicatieplan is enorm belangrijk. En wij verwachten dat die regelingen na de zomer door ons College worden vastgesteld. Dus na de zomer gaan we daarmee aan de slag. Hoe kunnen kleinere organisaties worden geholpen die geen betaalde krachten hebben? Dat nemen we mee in de verkenning rondom een actieplan Vrijwilligers. Er zijn een aantal toezeggingen over gedaan door de heer Van Caldenberg. En u kunt denk ik in Q3 een sonderend voorstel verwachten in de commissie, om daar met elkaar verder over te spreken. Hoe zou het College richting het Rijk stimulerend kunnen vervullen ter aanvulling op de lobbylijst? Ik heb u zojuist al proberen aan te geven: op heel veel verschillende onderwerpen staat deze Provincie klaar om die lobby te gaan voeren. Of dat nu gaat over het nu nieuw te vormen kabinet, maar vanuit alle prioriteiten die hier zijn vastgesteld en die we hier met elkaar bespreken stappen wij naar voren en gaan die lobby inrichten. Niet alleen naar Den Haag maar ook naar Brussel, waar natuurlijk ook een nieuwe Commissie gaat komen eind dit jaar naar aanleiding van de verkiezingen. Dus het is niet alleen Den Haag waar we onze pijlen op richten, maar zeker ook op Brussel. Dan kom ik bij de partij van mevrouw Depondt, het CDA. De startersleningen zijn uitgeput voor dit jaar. Aanvragers moeten wachten tot de tweede helft van dit jaar voor toekenning budget. Kan GS nu die uitbreiding van die financiën alvast regelen? We hadden het net over budgetrecht. Is altijd uitdagend. En die regeling is inderdaad ook uitgeput. Er ligt een voorstel in de maak ter voorbereiding voor uw Staten, om in september daar een besluit te gaan nemen. U gaat er een besluit over nemen. En mocht u die financiering van de startersleningen nu al willen regelen, dan hebben wij wel een mandaat nodig van uw kant. En dat kunt u alleen maar signaleren bij ons. Dus wat dat betreft snappen wij de urgentie. Vinden we de cijfers ook veelbelovend. Is het feitelijk een soort van luxe situatie waarin deze Provincie terecht komt. We zijn enorm blij als College dat we zien dat die startersregelingen zo goed aanslaan en dat heel veel starters op dit moment gemobiliseerd worden om een huis te kopen. En wat dat betreft ook invulling geven aan een grote ambitie, niet alleen van deze coalitie maar volgens mij van al deze Staten. Ik zie mevrouw Depondt weifelend tussen de bankjes staan.

De voorzitter: Volgens mij is er niks weifelends aan, maar komt er gewoon een vraag.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik heb vele kwaliteiten, maar twijfelen hoort daar niet bij. Maar zou het 't College helpen als wij over dit onderwerp alsnog een motie indienen in tweede termijn? Om het allemaal netjes te doen. Dan kan ook iedereen daar publiekelijk iets van vinden. Zou dat een optie kunnen zijn?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik denk dat het College dat zeer wenst.

De voorzitter: Heeft u nog meer suggesties ... Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Hoe gaan we de blijvers helpen? Ja, het blijversbudget is feitelijk volledig bedoeld voor de blijver, waaronder de jonge landbouwer. En daarnaast gaan we met diverse investeringen in op deze doelgroep. Dus dat is een bredere inzet. En is het College bereid de stip op de horizon voor het landelijk gebied nader uit te werken? De stip op de horizon wordt ook gezet binnen de herijking van de POVI. Daar is de heer Theuns druk mee bezig. En op hogere schaalniveau in de visies 2050. Daar is ook de heer Theuns mee bezig. In het komende kwartaal gaan we onderzoeken hoe het landelijk gebied een rol gaat spelen in dit traject, de toekomstvisie waar ik zojuist ook een aantal toezeggingen heb gedaan naar mevrouw... Althans, heb toegezegd aan mevrouw Schoolmeesters dat dat allemaal vandaag via een brief naar uw Staten komt, en na het zomerreces een besluit wordt genomen door het College. Ik kom uit bij mevrouw Jenneskens, D66. € 16 miljoen verlaging, met minder middelen meer opgaven te behalen bij natuur – hoe dan? Ja, het betreft het faseren van het budget rondom de agrarische natuur en landschapsbeheer over de jaren. Er is dus geen sprake van een besluit van het College om de uitgaven te verlagen. En dat willen we dan ook niet. De KRW niet halen, toch indicator goed – wat gaat goed, hoe moeten we dat lezen? Dat gaat weer even om de verduidelijking ook weer van die indicatoren. Maar de indicator geeft in ieder geval aan in welke mate de doelen van de KRW zijn bereikt. En de stand van zaken is dat deze doelen voor een groot deel wel al zijn ingevuld. En de verwachting is echter dat niet al deze parameters in elk waterlichaam in 2027 bereikt zullen kunnen worden. En dit weer vanwege de afhankelijkheid... En dat is weer wat we bij een aantal indicatoren hebben gezien, niet alleen nu vorige week maar mogelijk in de toekomst: dat er bij sommige zaken een afhankelijkheid zit van verschillende andere partijen, zoals het Rijk en buitenlandse overheden. En het Provinciaal beleid is dat we het later dan 2027 bereiken van doelen verkiezen boven toepassen van een uitzonderingsgrond van de KRW, die het onder strikte voorwaarden mogelijk maken om doelen te verlagen. Dus we willen vasthouden aan de doelen. Daarvoor nemen we voor lief dat het mogelijk iets later gaat worden, maar we blijven er wel op inzetten. Omdat we het ook noodzakelijk vinden om vorm te geven aan de Provinciale beleidsambitie om te zorgen voor voldoende schoon water voor onze inwoners – drinkwater, natuur, industrie en landbouw in onze mooie provincie Limburg. Hydraulisch plan bij De Peel. Hoe concreet is dit al? We verwachten dat met LPLG? Er is nu een hydrologische systeemanalyse op de markt gezet. Daar zijn alle stakeholders bij betrokken. Misschien moeten we ook eens een ander woord voor 'stakeholders' vinden voorzitter, zit ik me net te bedenken. 'Belanghebbenden' – dank u wel, mijnheer Wolters. Uitkomsten worden in 2025 verwacht. En dan is er ook zicht op welk peil nodig is voor de natuur in de Peelvenen, en kan de gewenste duidelijkheid worden gegeven. En die hydrologische systeemanalyse, daarin zitten ook de mogelijkheden om maatregelenpakketten samen te stellen om dat waterpeil te verbeteren. Dus feitelijk wordt u op uw wenken bediend. Maar we verwachten de uitkomsten in 2025. Dan een vraag: als het doel blijft om 2,2 terawatt opwek te realiseren, zijn we dan op weg? Ja, dat denken wij wel, waarbij we weten dat de RES Noord- en Midden Limburg goed op weg is om haar bod in te lossen. En voor de RES Zuid-Limburg is dat nog niet zo. Althans, nog niet het geval. En daar heeft u ook uitvoerig met elkaar over gesproken in de behandeling van het beleidskader. En we blijven ons wel gezamenlijk inzetten om die resultaten te behalen, maar ook daar waar het kan de RES Zuid-Limburg te ondersteunen om die doelen alsnog te halen. Dus het blijft een inzet om die 2,2 terawatt opwek te realiseren. Dat laten we niet los. Is de Provinciale Energiemaatschappij een middel of een doel? Het moet zeker een middel worden welke de bestaande Provinciale activiteitenbundel ... en is gericht op het verbinden van kennis en uitvoeringskracht van onze partners om de energietransitie de komende jaren ook in goede banen te leiden? En het doel van de PEM is om de sociaal-economische verschillen te verkleinen door het oprichten van die Provinciale Energiemaatschappij. U had nog een opmerking over de tram. Althans, de rol van het Rijk daarin. Het Rijk maakt ons arm, zei u zelfs. Dat geldt zeker daar waar het gaat om de mogelijkheden rondom de SPUK's, althans de voornemens. Maar hier lezen wij de Kamerbrief wel anders dan dat u dat doet. Want we hebben in de ambtelijke en bestuurlijke contacten

echt ons best gedaan voor Limburg om die gelden ook voor Limburg te behouden. En in de Kamerbrief staan twee dingen. Een formele subsidieterm. Subsidievoorwaarden kunnen niet ingevuld worden, dus subsidie moet terug. En rijk en provincie gaan samen in het MIRT afspraken maken om tot een passend pakket aan afspraken te komen. Ja, en over die tweede passage zijn we in goed overleg met het Rijk om in november van dit jaar prima afspraken te maken, zodat het geld in Limburg aan projecten besteed gaat worden. Dus in de ambtelijke, bestuurlijke contacten, als ik het zo mag vertalen voorzitter, is ons een strakker beeld van die tweede opmerking in beeld dan van die eerste. Het is natuurlijk een formele subsidieterm. Daar zullen wij aan moeten voldoen. Maar we hebben ook echt de indruk, zowel ambtelijk als bestuurlijk, dat men echt uiteindelijk die gelden wel aan Limburg wil doen toekomen. We moeten eerst met elkaar een afspraak maken waar dat over gaat, en hoe we dat met elkaar gaan inrichten. Dus nog geen armoede door het Rijk, althans niet op dit onderwerp. Hoe gaat het met de uitbreiding van de nachttrein bij Luik en Aken, en de IC overdag? We komen op korte termijn met een reactie voorzitter, op de motie over de nachttrein. Die motie gaat ook over open access, dus zonder overheidsbijdrage. En verder zijn we met het ministerie van IenW én de Provincie Brabant én met de vervoerders NS en Arriva in overleg over de IC naar Aken. Dat is taaie kost. En dat duurt allemaal veel langer dan dat wij dat zouden willen, laat dat ook duidelijk zijn voorzitter. We verwachten dat we pas in oktober dit jaar meer informatie hebben. Maar zodra we die hebben zullen we u daarover informeren. Welke initiatieven lopen er op het PO en de VO, om die in contact te houden met de Brightlands campussen? De uitwerking van de motie 2992 van Loomans, van Horizon, ligt maandag voor in mijn regulier overleg. Dus daar komen we op korte termijn op terug. We gaan daar binnen twee weken op reageren. Eén keer per jaar gaan we in gesprek met de PO- en VO-besturen om hun behoefte te inventariseren. En er zijn ook een heleboel initiatieven, die al dan niet onder bezielend initiatief van de heer Loomans – niet zozeer dat hij dat zelf gedaan heeft, maar dat mensen dat wel hebben gezien – zijn er wel contacten tussen de campussen en de diverse PO- en VO-scholen. Wat wel leidend blijft is de behoefte van de PO- en VO-scholen zelf, laat dat helder zijn. Dus daar zit zeker beweging in, en we komen binnenkort terug met wat reacties op de moties die hier zijn ingediend. Uw vraag was: wat doen wij dan om honger op de school te verkleinen? Ik vind, honger op school zou in Limburg niet mogen voorkomen. Dat vraagt ook hier weer een structurele oplossing, waar we vanuit het beleidskader ook aan proberen bij te dragen in het actieplan Armoede. En ook investeren we heel graag, maar ook heel stevig, in de Gezonde Basisschool van de Toekomst met het financieren van twee Limburgse kwartiermakers. Met het doel om die GBT-scholen te gaan realiseren. En onlangs heeft GS besloten om met de GBT-beweging aan te sluiten bij landelijke <onverstaanbaar> interventie Jongeren op Gezond Gewicht, en op die manier de ministeries van VWS en het u niet onbekende OCW. Dus we blijven ons daartoe inzetten, wat ons betreft structureel. Honger op school kan niet. Niet in deze provincie, nergens niet voorzitter. Dan kom ik bij Forum voor Democratie. Die had een aantal opmerkingen over de MRB, te bevroren vanwege onderbesteding, reflectie daarop. De opcenten die zijn belangrijk voor het behoud van structureel evenwicht in onze begroting. Ik weet dat u begrotingsevenwicht ook heel belangrijk vindt. Daarvoor zijn ook afspraken gemaakt in het coalitieakkoord. En langs die lijn worden die ook uitgevoerd. U had een vraag over: welke mogelijkheden heeft de Provincie om de gesprekken tussen Defensie en VDL te bevorderen? U had al een aantal voorzetten gedaan voor beantwoording van mij, volgens mij. Ik zit even te kiezen welke ik ga gebruiken. U had nog een vraag.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nee voorzitter, ik had in mijn bijdrage er nadrukkelijk géén waardeoordeel aan gehangen. Dus het was niet bevorderen. Ik vroeg alleen: welke invloed heeft de Provincie daarin? En het was ook nadrukkelijk de vraag om niet een van de antwoorden te gebruiken die ik doorgaf.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat had ik ook onthouden, het was een beetje plagerig bedoeld. Maar dat behoort ik niet te doen voorzitter, excuses. We hebben op dit moment een bijna wekelijks gesprek met Defensie. En daar gaan we u op enig moment nog vertrouwelijk over informeren. En er zijn een aantal plekken in Limburg die daarvoor in aanmerking komen. En wat dat betreft gaan die gesprekken gestaag. VDL is daar een onderdeel van, kan ik zeggen. Maar niet als volledig deel. Meer kan ik niet zeggen over gesprekken die op dit moment met Defensie plaatsvinden. Maar het moge zo zijn dat de suggestie die u wekt, dat dat niet aan onze aandacht ontsnapt. Sterker nog, daar hebben we al eerder met elkaar over gesproken in de commissie. Dus wat dat betreft is dat een herkenbaar beeld voor ons.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, twee vragen. Mag ik daaruit concluderen dat de Gedeputeerde Staten daar positief tegenover staat? En tweede vraag, zouden wij daar nog een keer publiekelijk over kunnen komen te spreken? Of zoals in mijn betoog, is het dan al te laat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Daar waar het gaat over gesprekken met Defensie voeren we die liever op dit moment niet publiekelijk. Maar dat zult u begrijpen. We hebben ook gezegd: we gaan zeker op een bepaald moment, als er meer duidelijkheid is over die gesprekken met Defensie, daar wel vertrouwelijk met u over spreken. Want dat behoort u dan op dat moment gewoon te weten. En ik probeer even te achterhalen waar uw eerste vraag over ging. Als u nog even wilt verduidelijken? Want u vroeg om een bevestiging van mij, maar waar ga ik dan op bevestigen?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Of Gedeputeerde Staten positief staat tegenover de herbestemming van productiefaciliteiten in Born.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, als dat een onderdeel zou zijn van het plan, en het past binnen de wet- en regelgeving zoals die er nu is, dan kan dat. Maar dan hebben we er ook geen stem in, want dan kan het gewoon. Stel dat daar een andere bestemming zou moeten komen, om welke reden dan ook, dan zullen we het daar met elkaar over moeten hebben. Maar dat gaan wij niet eenzijdig bepalen.

De voorzitter: Tot slot, de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dit was het, dank u wel.

De voorzitter: Ja, voldoende? Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dan had de heer Driessen ontdekt dat er een zinsnede in staat dat bepaalde boodschappen geen vanzelfsprekendheid meer zijn. Wat het College daarmee bedoelt is dat de inflatie prijzen opdrijft. En die ontwikkeling wordt niet overal doorvertaald in lonen en uitkeringen. En dat betekent dus de facto dat zaken duurder worden, en mensen zich in sommige gevallen minder, en flink minder, kunnen permitteren dan wat men gewend was te doen. Dat was de duiding van die opmerking. Ik kom bij...

De voorzitter: De heer Driessen. Ga uw gang.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, en mijn vraag daarbij was dan voornamelijk: wat is de visie van het College op hoe die inflatie veroorzaakt wordt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat is inflatie rondom een hele hoop vlakken. Dat zie je natuurlijk ook heel sterk in de energierekening. Daar zijn mensen door getroffen. Ook levensmiddelen zijn de afgelopen jaren duurder geworden. Dus je ziet het op allerlei vlakken, dat er inflatie heeft plaatsgevonden. Die inflatie heeft zich niet overal doorvertaald in loonontwikkeling. Je ziet nu wel een inhaalslag plaatsvinden, hier en daar. Dus er is een effect. Je ziet dat er wel een vorm van compensatie plaatsvindt, maar lang niet overal.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, dat was geen antwoord op mijn vraag. Want mijn vraag was eigenlijk wat nou de oorzaak is, volgens het College, van die inflatie. Maar ik zal even de oorzaken noemen die De Nederlandsche Bank noemt. Dus die zijn niet van mij. En dat zijn: de lockdowns, waardoor we dus niet spendeerden, niet naar buiten gingen, geld bespaard hebben. En vervolgens een keer gaan uitgeven, een grote vraag naar goederen. Nou, u kent dat verhaal. Gevolgd door duurder gas, en dus duurdere stookkosten et cetera. Maar ook duurder vervoer, waardoor ook alle andere olieproducten automatisch omhoog gaan. En ik stelde die vraag niet voor niks, want die ligt eigenlijk in lijn met mijn eerdere betoog. Het interessante hieraan is dat beide overheidsmaatregelen zijn, waar een overheid keuzes maakt, en die vervolgens economisch terugkomen bij de burger. In lijn met mijn betoog om die burger misschien ook te ontzien in die belastingen, vervolgens. Deelt u dat? Deelt u die conclusie?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou nee, want de overheid waar u het over heeft is niet deze overheid. Maar ik moet wel met vreugde constateren voorzitter, dat de onderwerpen die ik heb proberen aan te geven in het betoog van de heer Driessen wel kloppen. Want u heeft het over gas. Nou, dat is volgens mij ook energie. Elektriciteit is volgens mij ook energie. En levensmiddelen. Dat zijn gewoon een-op-een de punten die de heer Driessen aangeeft. Daar ben ik verheugd om.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ja dat klopt. Het zijn trouwens ook niet mijn punten, het zijn de punten van De Nederlandsche Bank. Echter, uw College is wel degene die in uw Voorjaarsnota aanhaalt dat de betaalbaarheid van boodschappen niet meer vanzelfsprekend is. En uw College is ook een laag van de overheid die invloed heeft op besteedbaar inkomen van burgers. En één keuze daarvan die u zou kunnen maken is het verlagen van die motorrijtuigenbelasting die iedereen raakt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Daar komt de crux. Die verwachtte ik al, maar wij doen hier natuurlijk niet aan inkomenspolitiek, dat weet u ook. Dus dat kunnen wij niet. Maar we hebben natuurlijk wel een aantal keuzes te maken daar waar het gaat over het structureel in balans houden van onze begroting. Dat zal ook zijn effecten hebben. Maar daarvoor hebben we wel gekozen voor een minimale variant. Dus daaraan ziet u wel dat daar waar de Provincie aan de knoppen zit, daar sprake is van een lichte prijsverhoging, althans wat in de portemonnee gevoeld wordt, door de MAB. Maar op de andere zaken waar de heer Driessen op doelt, daar hebben wij als Provincie Limburg geen enkele invloed op.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Kom ik bij mevrouw Jetten uit. Die vroeg zich af: waar praten we hier over, een begrotingswijziging of een nieuwe begroting? Alle P&C producten leiden uiteindelijk tot een aangepaste begroting. En die aanpassing is groot omdat we gestreefd hebben naar een doorvertaling van beleidskaders. Dat is wel wat u nu ziet. We hebben de beleidskaders vastgesteld, een aantal weken geleden. De Voorjaarsnota probeert zo mogelijk daar waar het kan – want een deel van de beleidskaders werd nog vastgesteld toen we al bezig waren om deze Voorjaarsnota te tikken – zijn zo goed en zo kwaad als het kan verwerkt. En dat levert natuurlijk inderdaad een aanpassing op. En dat heeft u terecht gezien. En dat leidt uiteindelijk tot een nieuw beeld daar waar het gaat om de financiën. Hoe lang moet de ontwikkeltijd nog duren voor de dataset en indicatoren? Wat ons betreft zo kort mogelijk. We hebben het erover gehad, ook bij de jaarstukken en nu. We proberen eigenlijk via het gesprek wat we gaan voeren in de controlecommissie te komen tot een echt hard gedefinieerde set aan indicatoren. Ik denk dat het ook helpt dat we elkaar daaraan vasthouden, en dat er niet iedere Statenvergadering opnieuw verzoeken tot indicatoren gaan komen. Want het zou mij een lief ding waard zijn voorzitter, dat we met elkaar uiteindelijk hier de P&C producten hebben over de politiek, en niet zozeer over de systematiek. Maar ik snap best waarom u daarnaar gevraagd. Ook wij streven ernaar om dat zo snel mogelijk duidelijk te krijgen. En dat we op basis daarvan met elkaar het gesprek kunnen voeren. U had een vraag over aanpak water. Wel de helft van de middelen gereserveerd maar nog geen stevig plan. Van de beschikbare € 4 miljoen voor bodem en water zijn we voornemens om € 2 miljoen in te zetten voor water. En die zetten we in via het aanvalsplan Waterkwaliteit. Dat is ook al gesondeerd in de commissie LEO. En daarnaast staat in het coalitieakkoord dat GS zien dat we niet alle doelen op tijd zullen halen. En daar zullen we ook met elkaar, hetzij het gesprek over moeten voeren maar vooral ook eerlijk zijn naar elkaar. U vindt de bodem nog wat mager uitgewerkt. Nou ja, voor bodem is een meerjarige agenda '24 – '30 opgesteld, waarvan een actieprogramma ook onderdeel uitmaakt. Thema's die hierin terugkomen zijn: verbeteren van de bodem voor gewenst gebruik, herstellen, benutten, ecosysteemdiensten, veilig en efficiënt bodemgebruik, 3D-ordening en uitwerken structurele keuzes WBS voor de brief van het Rijk. En dat doen wij onder meer ook via de klimaatonderlegger. Dus bodem vitaliseren als zodanig is een heel belangrijk onderdeel ervan. Dus we doen mogelijk meer dan u zou verwachten. De programmareserve LPLG is gewijzigd naar landbouw. Zit er in het beleidskader Landelijk gebied geld voor beleidsontwikkeling voor water en natuur? Want het lijkt alsof dat nu alleen voor landbouw is. Die verwarring, die kunnen we wel enigszins plaatsen. Maar wat wij hebben gedaan is het splitsen van de programmareserves LPLG in: één voor LPLG en één voor landbouw. En die verdeling is in lijn met de afspraken uit het coalitieakkoord. Dus dat volgen wij trouw. Ik kom bij de heer Loomans uit. Wacht het College op een nieuwe wind in Den Haag voordat middelen worden uitgegeven? Ja, voor een deel van ons beleid, dat zal u niet helemaal verrassen, zijn we natuurlijk ook afhankelijk van het rijksbeleid. Nou, dan ben je ook dus in afwachting van hetgene wat bij het Rijk gaat gebeuren. Wij zijn er gewoon. Wij gaan gewoon vol aan de slag. En de lasten in deze begroting en meerjarenraming nemen toe met meer dan € 100 miljoen. Maar u heeft natuurlijk wel gelijk als u zegt: ja goed, we proberen dat zo efficiënt en zo goed mogelijk in te zetten. Dat betekent ook dat we wachten op de plannen van het Rijk. En daar willen we het samen met het Rijk ook over hebben, om te zien hoe we zo efficiënt mogelijk onze middelen kunnen inzetten ten opzichte van bestedingen die zij van plan zijn te doen. Hoe ver zijn we in Limburg met de doelstelling Circulaire Economie 2027? Wij gaan vooruitlopen op de wettelijke verplichting over rapporterende paragraaf Bedrijfsvoering. En volgens de tweejaarlijkse Integrale CE Rapportage uit 2023 is het landelijke aandeel van circulaire bedrijven 6.4%. En voor ons is dat 6.6%. Dat vinden we nog steeds geen grote voldoende, dat is net erboven. We zien wel dat die overgang heel complex is. En we zetten nu wel in op andere strategieën, door koplopers ook echt een plek te geven in dit beleid. U heeft natuurlijk gelijk, als ik even uw betoog mag beluisteren, dat u zegt: ga wat meer zitten aan de bedrijvenkant dan aan de gewaarwordingskant, als ik het zo mag zeggen. We denken nog steeds dat het goed is in de bewustwording dat we dat ook moeten blijven stimuleren. Maar u heeft volstrekt gelijk als u zegt: zorg er ook voor dat je de koplopers het werk kunt laten doen, en die te laten inspireren voor nieuwe ondernemers om die stappen extra te gaan zetten. Dus dat zijn we ook zeker van plan te doen. We gaan u bij de begroting informeren over de meerkosten rond circulair bouwen en de scenario's die daarbij horen en ook de kosten. En dan kunt u daarvoor kiezen bij de

begroting. Dat was uw laatste vraag, van: wanneer krijgen we daar inzage in. Dan komen we bij de heer Schyns uit, JA21. Via de mededeling portefeuillehouder hebben we u reeds eerder geïnformeerd, en...

De voorzitter: Er is nog even een vraag, voordat u verdergaat met de beantwoording richting de heer Schyns. De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, toch nog even een vraag. U zegt: wij staan nu ongeveer op 6,6%. In 2050 ligt er een landelijk doel van 50%. Dat is een enorm gat, of een enorme kloof. Wat acht het College reëel om in 2027 dan te staan, of als doelstelling te hanteren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik vind dat een goede vraag. Ik heb daar nu geen pasklaar antwoord op. We hebben daar wel vaak gesprekken met elkaar over gehad. Ik vind altijd dat je voor het maximaal haalbare moet gaan. Als ik dan nu de grens op 10%, 15% leg, dan leggen we daar de grens ook. Dan gaat iedereen zich daarop oriënteren. Maar dat zou wel een duidelijke stap moeten zijn, wat ons betreft. Om dat bewijsbaar te maken, dat de middelen die we inzetten en die we ook vragen aan de Limburgse bevolking via de begroting, dat we dat ook echt kunnen waarmaken. Ik heb daar nu geen pasklaar antwoord op. Ik snap uw vraag heel goed. Die ambitie is er ook. En laat die ambitie ook maar fijn staan, en laten we iedereen eraan houden.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Is dat dan iets waar u later dit jaar nog op terug kan komen? En proberen nader te duiden wat een realistisch cijfer is? Of wordt het dadelijk automatisch meegenomen als de doelstellingen ingevuld worden of de criteria?

Gedeputeerde Satijn: Nee voorzitter, de vraag van de heer Loomans is helder. Ik zeg: ik denk dat we daar geen bovengrens aan moeten stellen nu. Want dan zou dat een verkeerde werking kunnen hebben. Ik zie ook waar hij naar op zoek is, als ik het zo mag zeggen. We meten dit natuurlijk met enige regelmaat, tweejaarlijks. Nou, laten we kijken waar hij over twee jaar uitkomt. Dat is volgend jaar. En dán met elkaar het gesprek voeren: waar willen we op uitkomen. Desnoods daar waar we moeten versnellen. Ik vind het een beetje onwennig om hier een getal te noemen, en ons daaraan vast te houden. Want ik denk dat je dan ook een gericht plan ernaast moet leggen als je dat zou willen behalen. Maar laat die doelstelling maar staan. Die is hoog zat, denk ik. Ik wil het nu niet in deze fase hebben over of zaken haalbaar zijn of onhaalbaar zijn. Want dat trekt natuurlijk het enthousiasme en de motivatie onderuit om echt dingen met elkaar te gaan doen. Ik snap zijn vraag heel goed. Wat mij betreft kunnen we iedere P&C-cyclus daarover het gesprek voeren. En misschien komt dat cijfer nog wel een keer, als we de meting in 2025 zien. Want we zitten nu in een tussenjaar, hè. Voor hetzelfde geld staat hij volgende keer op X, en dan misschien is het wel boven verwachting of onder verwachting. We moeten het dan met elkaar erover hebben. Want dán kunnen we kiezen: gaan we versnellen, of zeggen we ja, misschien is het überhaupt niet haalbaar en moeten we andere dingen gaan doen.

De voorzitter: Mijnheer Loomans, tot slot.

De heer Loomans (Horizon): Dan vind ik het wel interessant wat u zegt. Want u zegt: 'kunnen we versnellen'. Heeft het College dan ideeën hoe ze dit nog verder zouden kunnen versnellen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat zat voor een deel opgesloten in mijn antwoord wat ik aan u gaf, dat we denken dat het zinvoller is om gewoon met koplopers te gaan werken, en die andere partijen te laten

enthousiasmeren. Je ziet op dit moment een wat verbreding als het gaat over de bewustwordingsinitiatieven. Een heleboel partijen komen bij ons aan, van: wilt u niet meebetalen om die bewustwording actueel te maken. Dan zegt het College: maar we hebben natuurlijk al vier jaar circulaire economie en aanmoediging achter de rug. Wat ons betreft moeten we nu echt die volgende stap maken, dat we ook echt die bedrijven het werk zien doen. Dat zien we natuurlijk ook wel voor een deel gebeuren op Chemelot, bijvoorbeeld. Dat bod van ons heeft u gelezen. U bent ook zelf zeer betrokken bij die site als het gaat vanuit uw professie. Waar het ons om gaat is: laat die koplopers nou vertellen hoe het kan en hoe het moet, bij wijze van spreken. Dus ik denk dat daar meer kracht zit dan in een bewustwordingstraject. Dus we zien die overschakeling al hier in dit huis plaatsvinden. Meer op de koplopers, laat hun het verhaal maar vertellen, dan op de bewustwording. Ja, misschien dat we over een jaar moeten zeggen: we moeten er nog meer op inzetten. En dan gaan we daar met elkaar het gesprek over voeren. Maar u moedigt mij zeer aan om dat te gaan doen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Bij de heer Schyns was ik gebleven. Bij beleidskader Nieuwe energie of met wie een aanvraag wordt gedaan via de SMR, wie is wie? We hebben u daar via een mededeling portefeuillehouder al eerder over geïnformeerd. Dat blijven wij ook doen. Dus wat dat betreft blijven we daarop inzetten, om ervoor te zorgen dat we hier een goede positie doen om uiteindelijk een aanvraag te doen. Maar op dit moment is dat nog niet mogelijk. Ik kom dan bij de appreciatie van de amendementen en de moties, voorzitter.

De voorzitter: Maar de heer Schyns heeft nog even een vraag over het laatste antwoord, ga ik vanuit.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Wat bedoelt u precies, via de voorzitter, met: het is onduidelijk of... U zegt: het is niet mogelijk. Maar dan daarvoor gaf u aan dat het niet duidelijk is, wat er mogelijk is dan. Het was in ieder geval voor mij heel onduidelijk.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: De onduidelijkheid is of er op dit moment via de landelijke SMR-aanpak überhaupt een aanvraag kan worden ingediend voor locatieonderzoek in Limburg. Daar ging het om, dat is nog niet duidelijk.

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Oké. En ik begrijp daaruit dat u zegt: het is onduidelijk of de aanvraag kan plaatsvinden. En wat is er dan voor u nodig om daar duidelijkheid over te krijgen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Duidelijkheid vanuit het ministerie, vanuit het Rijk.

De heer Schyns (JA21): EZK?

Gedeputeerde Satijn: Ja.

De voorzitter: Voldoende nu? Ja? Dank u wel. Dan bent u toegekomen aan de appreciatie van het amendement en de moties.

Gedeputeerde Satijn: A 183: ontraden. A 184, nog niet ingediend. Ik ga er even zo doorheen, voorzitter. M3104, Indicatoren areaal en voedselzekerheid, LOKAAL-LIMBURG: ontraden. M 3105 Maaslijn, genoeg is genoeg, geen extra kosten meer voor Limburg: ontraden. M 3106 Partij van de Arbeid, Onderzoek veiligheidsbeleving in Limburgs OV en op stations: oordeel Staten. M 3107 Partij voor de Dieren, Indicatoren duurzaamheid en diervriendelijkheid programma Gezonde toekomst land- en tuinbouw: ontraden. M 3108, Veilige opvang huisdieren bij gezinnen in nood structureel in de sociale agenda: ontraden. M 3109 Budget Omgevingsfonds MAA: oordeel Staten. M 3110 Gezamenlijke sportworkshops op scholen door Sporttakplatforms, van de PVV: oordeel Staten. M 3111 PVV, Statiegeld naar het armoedefonds: ontraden. Dit gebeurt namelijk al, via een fonds wat verbonden is aan Vitam. Dus Vitam als organisatie doet dat al. M 3112 Wij geven mensen een nieuwe kans, van de SP: daar zou ik een toezegging willen doen. Die zou je moeten ontraden. We snappen de inzet van de SP, maar hier zit wet- en regelgeving ons dwars. We willen wel toezeggen dat we dat meenemen naar het gesprek met het Rijk voor een aanpassing van de wet. Strikt genomen zoals hij er staat zou ik hem moeten ontraden. Maar ik zou willen toezeggen dat we heel goed snappen wat hier wordt bedoeld, en dat we dat graag willen meenemen naar het ministerie. En als met de toezegging genoeg kan worden genomen, dan hoeven we niet te ontraden.

Gedeputeerde Satijn zegt toe dat Gedeputeerde Staten de inhoud van de aangehouden motie 3112 meenemen naar het Rijk voor aanpassing van de wetgeving.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel. Ik doe een punt van orde, want ik heb nog maar één interruptie. De Gedeputeerde ontraadde een aantal moties. Ik zou daar graag een toelichting bij willen, omdat wij dan wat beter kunnen beoordelen of we wel of niet voorstemmen. Dus, punt van orde.

De voorzitter: Dan doet u dat in zijn algemeenheid? Of is het eigenlijk uw verzoek of u een extra zin bij elke motie kunt plaatsen waarom u hem ontraadt? Dat zou betekenen dat we wel weer vooraan beginnen.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb het amendement van mevrouw Fischer in mijn betoog, in de beantwoording volgens mij voldoende toegelicht dat wij dat onwenselijk vinden. Dat zou in ieder geval een forse vertraging betekenen voor de uitvoering van de SPUK's. Dat is de reden waarom wij het amendement ontraden. Als ik kijk naar M 3104, dat gaat over Indicatoren areaal en voedselzekerheid. Die info, die vraag die wordt ook al door het CBS gemeten. Daar is ook al een hele hoop informatie beschikbaar. We hebben het zojuist gehad over de indicatoren. En als we iedere Statenvergadering nieuwe indicatoren gaan toevoegen wordt het erg lastig om uiteindelijk te komen tot een bestendig beeld. Dat is de reden waarom we dat willen ontraden. De Motie 3105 Maaslijn, genoeg is genoeg. Ja, we willen liever vandaag dan morgen alle risico's op de Maaslijn mitigeren. Maar op de planning van de Raad van State hebben we echt geen invloed. Ik bedoel, dat is het hoogste rechtsorgaan van Nederland. Daar kunnen we echt vrij weinig aan veranderen. Die willen we echt ontraden. M 3106 Onderzoek naar veiligheidsbeleving in het Limburgs openbaar vervoer, hadden wij op oordeel Staten gegeven. Dus daar hoeft verder geen toelichting bij, denk ik. M 3107 Indicatoren duurzaamheid en diervriendelijkheid Programma Gezonde toekomst land- en tuinbouw: ja, daar gold dat ook weer voor. Bij die samenstelling van uiteindelijk die indicatoren niet te veel meer aan moeten toevoegen. Ontraden. M 3108 Veilige opvang huisdieren bij gezinnen in nood. Ja, de nieuwe subsidieregeling brede sociale basisinfrastructuur biedt al ruimte voor nieuwe maatschappelijke organisaties. Dat is ook besproken in de sonderende sessie met de Staten. Dat is de reden waarom we die ontraden. M 3109 Budget Omgevingsfonds MAA, PVV, hadden we oordeel Staten gegeven. Dat geldt ook voor M 3110 Gezamenlijke sportworkshops op scholen door Sporttakplatforms, ook van de PVV. Statiegeld naar het armoedefonds heb ik zojuist toegelicht, voorzitter. Dat goede doel, dat is er al. En dat gaat via de organisatie die bij ons in het Prandium werkzaam is. Die doen dat al. Het goede doel is: Vitam doet goed. Dat doen ze dus ook. Ontraden. Motie 3112 Wij geven mensen een nieuwe kans. Daar heb ik toegezegd voorzitter, dat we snappen wat de SP bedoelt. Dat nu niet kan worden uitgevoerd. Dus eigenlijk is hij onuitvoerbaar, vanwege

wet- en regelgeving. Maar dat we dat wel willen meenemen onder de arm in de gesprekken die wij voeren met het Rijk hierover. En M 3113 Veiligheid juist in onze achtertuin. Die staat wel op de site van de Griffie, dus die kunnen we wel appreciëren. Die geven wij oordeel Staten.

De voorzitter: Ja inderdaad, zoals de Gedeputeerde zegt, het dictum zou nog moeten worden voorgelezen, maar dat kan dadelijk gewoon in de tweede termijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja. M 3114, die zouden wij oordeel Staten kunnen geven. Als we naar het dictum kijken zijn er nog twee opmerkingen. U vraagt om in Q3 terug te komen naar PS. Gelet op het aanstaande zomerreces zou onze suggestie zijn om dat in Q4 te doen. En daarnaast betreft het hier met name, ik noem het maar even, lokale problematiek. Het is de vraag of we dat via de Omgevingsverordening moeten doen, wat een heel groot middel is. En als u ons nog de vrijheid geeft, via een aanpassing, om goed te bezien hoe we dat gaan verankeren, dan kan dat oordeel Staten krijgen, voorzitter. Dus dat is 3114. De Jacobaea vulgaris, dat is dat kruisding. En Motie 3115 Herstel moment van bezinning. Ja, dat is aan uw Staten. Dus dat zou dan oordeel Staten moeten zijn denk ik, technisch gezien. M 3116 Werk aan de winkel naar wonen transformatie, D66: oordeel Staten. En M 3117 Organiseren burgerberaad of burgerforum bij opstellen Energievisie. Ja, die maatschappelijke dialoog is al een keer toegezegd. En die verdere uitwerking naar aanleiding van de toezegging moet wel nog vorm krijgen. Dus eigenlijk is die een beetje overbodig. We moeten hem eigenlijk ontraden. En de Zicht op SMR, M 3118, daar geldt dat ook voor. Het College van GS volgt actief de landelijke aanpak, en blijft hierover uw Staten ook informeren. Dat heb ik zojuist tegen de heer Schyns gezegd. En indien er nieuwe informatie beschikbaar is, dan gaan we proactief informeren. En wij vermoeden dat wij begin volgende week een nieuwe mededeling portefeuillehouder gaan uitsturen. Want we bespreken dit volgende week ook in het College, voorzitter. Dus tot zover de appreciatie amendementen en moties in de eerste termijn. Ik kijk nog even rond.

De voorzitter: In de tweede termijn, hij is al wel rondgedeeld, en daar kunt u in de tweede termijn nog op reageren, is de zojuist alvast rondgedeelde motie van het CDA, Continuïteit startersleningen. Daar heeft u net al een en ander met elkaar over gedeeld. Maar die moet nog wel formeel worden ingediend. En dat kan gewoon in de tweede termijn. En dan kunt u de appreciatie ook in de tweede termijn doen. Dat was het wat u betreft? Dan zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn. En gaan we naar de tweede termijn, voor zover daar behoefte aan is. Maar daar kom ik vanzelf achter. Een punt van orde van mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, graag. Mijn vraag is of we eventjes kunnen schorsen dadelijk, omdat ik in ieder geval zelf graag zou willen overleggen met mijn secondanten.

De voorzitter: U bedoelt nog voordat de tweede termijn...

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, in ieder geval voordat we met de moties beginnen, en amendementen.

De voorzitter: Dat is geen enkel probleem.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Wij zijn eruit.

De voorzitter: Ja, dat is handig. Dan snap ik ook wat precies de vraag is. Nadat de tweede termijn is geweest, om dan nog te schorsen voor de stemmingen. Ja, dat is geen enkel probleem.

Tweede termijn

De voorzitter: Wij zijn dan nu bij de tweede termijn aangekomen. En ik kijk als eerste naar de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG. Dames en heren, wij gaan beginnen met de tweede termijn. En

wellicht ten overvloede, we hebben eerder, voordat ik de heer Franssen het woord geef, excuus nog even... Ik denk dat het eenieder een lief ding waard is dat u niet iedere motie nog een keer voorbij laat komen. Want dan gaat er wel heel veel tijd af. Maar alleen degene eruit wilt halen waar u echt specifiek nog op terug wilt komen. Ik denk dat dat elkaar zal helpen. Mijnheer Franssen, aan u het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. Goed dat u die oproep doet. Want ik had het stapeltje al bij me. Dus we zullen daar direct keuzes in maken, voorzitter. Een aantal zaken die ons als LOKAAL-LIMBURG eigenlijk is opgevallen. Wij horen de deputé spreken: we gaan dit doen, we gaan dat doen, en dit gaan we doen, en we gaan de volgende stap maken. Ja, wat gaan we dan eigenlijk doen? Wanneer gaan we de volgende stap maken? En dat verbaast ons eigenlijk. Wij hadden liever gehoord als LOKAAL-LIMBURG: u kunt erop rekenen dat wij tot uitvoering overgaan, en dat in Q4 dat gerealiseerd is. En dat mis ik in uw beantwoording. Het is in feite een doolhof, waar wij maar eigenlijk het geloof in u moeten behouden dat het allemaal dusdanig gaat gebeuren. En dat vinden wij als LOKAAL-LIMBURG helemaal niet prettig. Wij houden meer van concrete zaken en concrete antwoorden. En te veel lucht in beantwoording geeft op een gegeven moment wolken. En als die wolken helemaal vol zitten, dan zijn wij helemaal niet meer zichtbaar. Dus geachte deputé, wij zijn eigenlijk niet gelukkig met de woordvoering en de beantwoording die u heeft gedaan. Dat wil ik toch heel duidelijk vooropstellen. Vervolgens verbaast het ons dat u in feite onze Motie 3104 afdoet met: dat kunt u zien bij het CBS. U weet verduveld goed, net als wij: CBS is altijd veel te laat. Het zijn achterhaalde cijfers. En wij vragen in feite... Ja, ik zie u nu ja en nee knikken. U heeft waarschijnlijk ook Statistiek gestudeerd. Ik heb het ook gedoceerd. En ik heb me er altijd aan geërgerd dat die cijfers gewoon zo laat kwamen. Want je kunt dat eigenlijk niet actueel handelen. En wat vragen wij net in onze motie? En u verwees daar wel in uw antwoord heen. Het is een diversiteit. Maar die diversiteit, dat wij vragen te komen om het areaal van de Limburgse land- en tuinbouw in combinatie met de voedselzekerheid te gaan monitoren. Dus wij kunnen niet als leken eigenlijk hier kijken wat er weggaat aan industrie of aan industrieterreinen, aan woningbouw en dergelijke. Dus we vragen concreet een uitwerking hiervan. En dan het liefst ook, ja, gisteren. En niet twee jaar nadien door het CBS. En dat lijkt mij geen onreëel voorstel. Het is ook maar een motie. Maar we willen wel iets kunnen monitoren. Dus het antwoord wat u geeft, daar kan ik mij helaas helemaal niet in vinden, voorzitter. Want dat komt er weer op neer, van: wij zullen dit gaan doen, en we gaan dit doen, en we gaan de volgende stap maken. En daar staan wij helemaal niet achter. Daar staan wij helemaal niet achter, voorzitter. Dan wil ik even de aandacht vestigen op het feit dat eigenlijk landelijk is besloten dat het budget voor de topsporten geminimaliseerd zal gaan worden voor de toekomst. Wij weten nu eigenlijk dat Limburg... Ik noem een voorbeeld, de tennissport: eigenlijk is er heel weinig voor topsporters qua tennis hier in Limburg. Topsporters in dat segment, ik noem toevallig dit segment, die moeten naar Eindhoven, Utrecht, Den Haag, om daar op dat niveau die topsport te kunnen realiseren. En dan is er heel vaak op die plekken de begeleiding voor topsporters in bijvoorbeeld dat segment, die kunnen dan ook nog in combinatie met hun topsport hun schoolse activiteiten voortzetten. Dat missen we hier in Limburg. Is er gewoonweg niet. Lopen we gigantisch achter. En natuurlijk zijn we ook een heel grote voorstander van de breedtesporten. Dan ben ik blij dat er wel aandacht is voor de Limburgse taal. Daar zijn we eigenlijk altijd voorstander van geweest, en ook denk ik een stukje initiatiefnemer, tot dat langzaam op de agenda komt en een verbeteringslag maakt in school. Is mijn tijd al om, voorzitter? Ik heb nog een heleboel op mijn lijstje staan. Nou, dan had ik eigenlijk niet zo vaak moeten zeggen: wij zullen dit doen en we zullen dat doen, en we komen tot de volgende stap. Nou, de volgende stap is dan de volgende keer, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Maar volgens mij heeft u uw belangrijkste punten zeker kunnen maken. Mevrouw Boven, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik was blij dat LOKAAL-LIMBURG voor mij was. Want ik had al zo'n vermoeden dat ik de tijd zou hebben om even voor te bereiden wat ik hier nou zou gaan zeggen. Ik wil alleen op twee dingen terugkomen. Ik ga ervan uit dat we de discussie over de indicatoren die we nog gaan krijgen, dat daar ook nog ruimte is om daar veranderingen in door te voeren.

Dus de motie over de indicator trek ik terug. Ik heb alleen gehoord hoe u reageerde op de motie over veilige opvang van huisdieren. En na lezing van de motie begrijp ik ook waarom de nadruk ligt op dat u zegt: dat wil ik niet, want het is gewoon een maatschappelijke organisatie die subsidie kan vragen. Maar eigenlijk was de belangrijkste vraag: kunnen we dit niet opnemen in onze sociale agenda? Dus ik ga kijken of ik hem nog even kan omschrijven. Want dat is eigenlijk het belangrijkste punt, dat wij graag willen dat gezinnen met een huisdier waar de kinderen en de andere gezinsleden erg hechten aan het welzijn van hun huisdier, dat die niet voor dat huisdier langer in de situatie blijven als dat nodig is. En dat daar een oplossing voor gevonden moet worden. Dus ik zal het aanpassen, en ik hoop dat er dan een andere reactie komt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. En als ik het goed begrepen hebt dan heeft u de gewijzigde motie 3107 over de indicatoren duurzaamheid en vriendelijkheid, ingetrokken.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dat klopt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (Partij van de Arbeid): Voorzitter, dank u wel. De PvdA is blij dat er een gesprek komt over de indicatoren. Dat doet echt recht aan onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de P&C-cyclus beter vorm te geven. Bij de beantwoording van het College viel me op dat onze vraag over arbeidsmigratie niet inhoudelijk is behandeld. En dat was de vraag – ik ga hem even herhalen: wat is de voortgang van de uitvoering van motie 3014. En dat is de motie die wij vorig jaar hebben ingediend om integraal beleid te maken, et cetera, et cetera. En tot slot voorzitter, het is geruststellend dat GS de zorgen van de PvdA over de korting op de SPUK's deelt. En wij snappen dat u geen glazen bol heeft, wij hebben die ook niet. Maar de verwachting is wel dat het hoofdlijnenakkoord in Den Haag na de zomer toch omgetoverd is tot een regeerakkoord. En dat zou, als dat lukt, ook u de gelegenheid bieden om voor de begroting wel met een overzicht te komen over de gevolgen van die korting voor ons beleid. En ik zou willen vragen of u dat, met inachtneming van de vertaling van het regeerakkoord, wel aan ons zou willen toezeggen. Rest mij om al mijn collega's die onze motie steunen, heel erg te bedanken.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Megens, namens de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Eerst nog over de ontraden motie. Hij wordt ontraden, want Vitam doet het goed, zou dit opgepakt hebben. We hebben net even gekeken. Wat is die organisatie? Dat blijkt onze cateraar te zijn. Dus ja, dat is wel een heel wrange. Vervolgens hoor ik net van mijn collega's dat er blikjes hier in het Statenrestaurant staan. Die nu dus in de prullenbak liggen. Dus we doen het nog niet, het inzamelen. Het zou dus fijn zijn als er ook hier een bak komt te staan. Wellicht is dat een optie. Dan hebben we nog de scholen. De Gedeputeerde geeft aan dat 45 hun ambitie is. Wij hebben in het stuk nog een keer teruggekeken, wij vinden echt alleen die 30 terug. Dus onze vraag is: waar lezen we dit in het stuk precies terug? Dan hebben we nog het stukje: de bedrijven, hoe houden we die in Limburg. Dat gaat via het LIOF en de Brightlands. Maar die info komt vertrouwelijk naar ons toe. Maar is het dan mogelijk dat we de namen van de bedrijven gewoon weglakken? En dan alsnog informatie krijgen over hoe, wie en wat? Tot zo ver eigenlijk, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório, namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Door de bergen aan pagina's hebben wij de informatie over de indicatoren gemist. Maar we zijn blij met de uitleg van de heer Satijn dat toezegging 9538 inmiddels is uitgevoerd, en we er na het reces nog over spreken. Waar ik niet van op de hoogte was is dat onze inzet voor natuurbehoud zo slecht is dat zelfs korenwolven wraak nemen op bestuurders. Dus ik zou

zeggen, werk aan de winkel voor GS. Ja, en dan terug naar de inhoud. We zijn flink afhankelijk van wat Den Haag onze gemeenten en ons aan steun biedt. En voor die steun zullen we onze zorgen en daarvoor opgestelde goede plannen stevig aan de man moeten brengen. Niet alleen omdat we die rijkseuro's nodig hebben, maar ook omdat de grote opgaven waar we inmiddels zelf voor aan de lat staan ook een langere tijd nodig hebben om op te lossen. Zelfs tot ver na deze Statenperiode. Dus ja, we moeten soms over onze periode heen regeren. Onze samenleving functioneert tenslotte ook niet per vier jaar, dus zo moeten wij ons ook niet gaan gedragen. De pot voor startersleningen is bijna leeg. Dus een succes, hoorde ik zojuist. En daar ben ik het niet mee eens. Ik zal proberen zo kort mogelijk uit te leggen waarom niet. Waar wij graag meer goedkope woningen voor starters zien komen in Limburg, zijn woningen blijkbaar gewoon te duur voor starters. En dan moeten wij onze gemeenten toch beter gaan ondersteunen om huisjesmelkers en lucratieve leegstand aan te pakken. Want er is jarenlang genoeg geprofiteerd van onze Limburgers. Zie ook de Wet goed verhuurderschap. We gaan Hugo de Jonge hierom misschien toch nog een klein beetje missen. Ook moeten we eindelijk breken met die vanzelfsprekendheid om sociaal-economisch zwakke wijken te blijven volproppen met nieuwe kwetsbare bewoners. Ook onze rijkere wijken moeten hun verantwoordelijkheid nemen om segregatie tegen te gaan en te helpen onze samenleving te versterken. Wonen Limburg start nu ook met het anders toewijzen van woningen. Mensen die terug willen keren in hun wijk, of agenten, onderwijzers en zorgmedewerkers die een woning zoeken, kunnen motiveren wat ze toevoegen aan de samenleving en zijn daardoor van harte welkom. Gaat GS gemeenten door heel Limburg, die momenteel nog een huisvestingsverordening opstellen, adviseren om die toewijzing uit de Wet versterking volkshuisvesting daarin op te nemen? Hij is nog niet aangenomen, daar ben ik me van bewust. Maar om daarop toch alvast vooruit te lopen. Om plan om als Provincie gronden aan te kopen zorgt hopelijk echt voor betaalbare collectieve woonvormen in Limburg, die de stormloop aan extra leningen aan het begin van je leven overbodig gaan maken. En dan 3500 agrarische bedrijven in Limburg. Daar moeten we oog voor hebben, en dat spreekt ook voor zich. Als we dat in perspectief zetten met de meer dan 4500 huishoudens die direct van Nedcar afhankelijk waren, dan moeten wij ons ook minstens net zo actief daarvoor in blijven zetten, en niet de aanname doen dat die in deze arbeidsmarkt wel een nieuwe plek zullen vinden. En of we met de uitbreiding van defensieproductie of wapendepots in Limburg onze stoppende agrariërs en automonteurs blij maken, daar valt op dit moment als PS nog niets nuttigs over te zeggen. We zien deze motie liever aangehouden tot na een infosessie in het najaar, wanneer er met de nieuwe minister of de kabinetsploeg over onze propositie is gesproken. Gelukkig maken meerdere partijen zich inmiddels zorgen over onze basisbehoeften, zoals energie en water. Maar dan wil ik hen toch meegeven dat SMR's onze netcongestie of energietransitie niet gaan oplossen. En dat korter douchen door Limburgers ons toenemend tekort aan leidingwater ook niet gaat oplossen. Besparing door de grootste afnemers moet de eerste stap bij het oplossen van deze problemen zijn. Hoe gaat GS onze industriebedrijven op hun verantwoordelijkheid om te besparen wijzen? Zodat Limburgers en hun kinderen er geen last van hoeven te hebben. MVV is inmiddels weer in Maastrichtse handen. Nu onze energie weer in Limburgse handen, via ons energiebedrijf. Over bereikbaar zijn voor onze inwoners hoorde ik ook veel. Maar de contactfunctionaris viel mij op. Laat duidelijk zijn dat de Provincie Limburg niet één contactfunctionaris heeft, maar dat er in deze zaal nog 47 extra zitten. Hopelijk voelen die 47 dan ook de verantwoordelijkheid voor de taak die we hebben. Dan hoeven wij daar niets speciaals voor op te tuigen op de vrijdagochtend, maar is die bezinning er elke ochtend of avond bij ons als volksvertegenwoordigers. Ik roep alle partijen in deze zaal dan ook op om te kijken naar wat we samen wél voor elkaar kunnen krijgen, om meer bijen én boeren in Limburg te krijgen, om de Einstein Telescope én vrijwilligers bij sportverenigingen succesvol te laten zijn, en om een toekomstbestendige economie een betere gezondheid bij Limburgers te laten bewerkstelligen. Tegen GS wil ik zeggen: ga hard aan het werk, en laat de Limburgers ook zien welke impact ons beleid op hun samenleving heeft. Want wanneer zij zien dat wij er voor hen zijn, dan komt dat vertrouwen in ons ook stukje bij beetje weer terug. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Had ik u nu goed begrepen over uw eigen motie, om die aan te houden?

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, de toezegging kan ik omarmen namens mijn fractie. En daarmee hou ik hem aan.

De voorzitter: Dan is motie 3112 aangehouden. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens, namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, in de eerste termijn had ik de volgorde van mijn spreektekst wat omgegooid, waardoor ik het dictum van de motie niet had voorgelezen. Gelukkig was hij wel ingediend. En dank voor de appreciatie. Ik begin nu gewoon direct met het dictum voor te lezen, voordat het me dadelijk weer overkomt. Het gaat over de motie Veiligheid juist in onze achtertuin. Ik heb net van de vorige spreker begrepen dat hij hem te vroeg vindt, maar ik denk dat het momentum juist nu aan de orde is. We hebben ook in de beantwoording al wat kunnen horen van waar GS op dit moment mee bezig is. En wij denken dat deze motie ook een steun is voor GS bij die gesprekken met Defensie. Aanvullend op dit stuk, het staat ook in de overwegingen, zien we dat zeer veel zienswijzen worden ingediend. En we zien dat ook in bredere zin, eigenlijk bij alle projecten. Of het nu een woning is, een bedrijf, een fabriekshal, een weg, een spoorlijn zelfs: mensen maken gebruik van hun recht om bezwaren tot aan het hoogste gerecht door te voeren. En dat leidt tot frustratie denk ik, in de uitvoering. Maar ja, zo hebben we het wel geregeld. Voorzitter, nu de motie met betrekking tot Veiligheid juist in onze achtertuin.

De voorzitter: Maar lees eerst even het dictum voor.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik lees eerst even het dictum voor. "Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om: In gesprekken met het Rijk uit te dragen dat Limburg bereid is haar verantwoordelijkheid te nemen en wil bijdragen aan de invulling van de toenemende ruimtebehoefte van Defensie voor militaire oefeningen, het legeren van manschappen en de opslag en productie van militair materieel; Bij de invulling van deze ruimtebehoefte prioriteit te geven aan de herontwikkeling van reeds bestaande terreinen en nieuwe locaties bespreekbaar te maken; Hiertoe aan het begin van Q3 een brief te doen uitgaan aan het Ministerie van Defensie waarin het beschreven signaal wordt overgebracht; Een afschrift van deze brief toe te sturen naar de Colleges van Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten van de overige elf provincies en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de toenemende ruimtebehoefte van Defensie."

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. Onze fractie als LOKAAL-LIMBURG, we hebben de motie die u zonet heeft voorgelezen met aandacht doorgenomen. Maar bij ons zijn er een aantal vragen nog over. En ik dacht dat ik nu in de gelegenheid ben om daar wat vragen over te stellen. U schrijft in uw eerste bullet een aantal dingen, maar dat maakt de motie niet duidelijk. Wat betekent dat eigenlijk voor Limburg? Kunt u dat aangeven?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, om te oefenen heb je ruimte nodig. Ik ben een keer zelf gastheer geweest van een... Ja, ik weet niet of het een luchtmobiele brigade of zoiets was. Die hadden hun voertuigen bij ons op het bedrijf gestationeerd, en van daaruit werden oefeningen gehouden. Wat wij nu zien is, grootschalige oefeningen gaan eigenlijk ver Europa in. En zeker heel grootschalige oefeningen worden natuurlijk ook lastig. Maar wij denken wel dat het van belang is dat we ons realiseren dat als het leger wil oefenen, dat ze daar ruimte voor hebben en dat wij als Limburg ervoor openstaan dat er binnen Limburg geoefend wordt bij de invulling van defensietaken. Een andere is natuurlijk: het legeren van manschappen. Vroeger hadden we kazernes. De krijgsmacht is zwaar afgeschaald, omdat wij dachten dat het allemaal minder nodig was. We zien ook de druk vanuit Amerika dat de andere NAVO-partners hun uitgaven moeten verhogen, en in ieder geval de twee procent van het bruto binnenlands product. En je kunt natuurlijk wel

zeggen: we gaan dat geld uitgeven. Maar dat heeft natuurlijk consequenties. Ga je de legermacht uitbreiden, die moeten ergens gestationeerd worden. Ga je materieel uitbreiden, dat moet ergens gemaakt worden. En ook gestationeerd worden. Daar heb ik <onverstaanbaar> ook het ruimtebeslag van die andere zaken. Ik weet niet of dit enigszins beantwoordt aan uw vragen?

De voorzitter: We gaan het vragen. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Laten wij wel zijn, ik vind het helemaal geen antwoord. Want ik vraag eigenlijk concreet: wat betekent dit nu voor Limburg? En u heeft het over ruimte, en u heeft het over manschappen. Wel, over hoeveel hectare hebben we het? Hebben we het over 300 hectare? Hebben we het over 500 hectare? Hebben we het over 10.000 manschappen? Hebben we het over 20.000 manschappen? Wat wilt u eigenlijk? En ik noem een ander voorbeeld: welke gebieden gaat u openstellen? Zijn dat ook natuurgebieden? Is dat alleen maar agrarisch? Dat verwoordt u niet. En u geeft mij ook geen antwoord.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik kan natuurlijk geen getallen geven over oppervlaktes. Waar het om gaat is: vanuit Defensie worden plannen gemaakt in hoeverre zij bij het optuigen of weer opbouwen van de krijgsmacht, dat er ruimte voor nodig is. Deze motie spreekt uit voor welke doelen ruimte beschikbaar is. We hebben in de overwegingen opgenomen dat er al andere regio's interesse hebben getoond voor het opnemen van de F35's, waarmee bijvoorbeeld de Peel als natuurgebied ontzien kan worden. En die andere taken, die willen wij graag via deze motie kenbaar maken dat die bij ons welkom zijn. En ik kan daar geen getal over geven of dat nu 100 of 300 hectare is. Uiteraard geldt ook bij het plaats bieden aan Defensie gewoon wet- en regelgeving. En het is niet voor de hand liggend dat wij in beschermde natuurgebieden defensieactiviteiten gaan positioneren. Dus deels kan ik er gewoon niet op antwoorden. Kijk, de productie van materieel – dat is net in de beantwoording in de eerste termijn al aangehaald – daar is een vrij voor de hand liggende locatie denkbaar. Wat wij dus ook in die overwegingen hebben opgenomen... Nee, het staat zelfs in het dictum: dat bestaande locaties... Ik moet even kijken. Herontwikkeling van bestaande terreinen. Dus terreinen die in het verleden gebruikt werden door Defensie, dat die weer opgetuigd worden voordat we aan nieuwe locaties gaan denken. En op het moment dat er nieuwe locaties nodig zijn gaan we dat bespreken met elkaar.

De voorzitter: De heer Franssen, tot slot.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik snap dat het voor u misschien eens even wat moeilijk is om wat meer concreet te beantwoorden. Want wij als LOKAAL-LIMBURG vinden het toch belangrijk dat je lokaal kijkt wat u in gedachten heeft en wat het voor een input heeft, zeker voor een omgeving <onverstaanbaar>. Maar van de andere kant, ik heb even gegoogeld, men is op dit moment met een Nationaal Programma Ruimte voor Defensie bezig. En is het dan niet verstandig om eerst dat af te wachten? Kijken wat nationaal eigenlijk in gedachten is en welke richting men wil? En vervolgens dan hier eventueel een debat over te voeren: wat willen wij als Staten? Dus in mijn beleving is de vraag aan u: is deze motie niet op dit moment voorbarig?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, in de voorbespreking om te komen tot de uiteindelijke versie van die motie is dit signaal vaker afgegeven. Vandaar ook dat ik begon met mijn opmerking dat wij juist nu het moment vinden dat het nu noodzakelijk is om als Provincie een handreiking te doen dat wij niet afwijzend staan om defensietaken te herbergen. En in ieder rapport en in iedere nota staat: versnellen, vergroten, beter. En vervolgens komen wij met het afgeven van een signaal: 'wij zijn bereid óm', en dan wordt er op de

rem getrapt, van 'ja, maar waarom moeten we dat nu doen, moeten we niet afwachten?'. Ruimte voor Defensie stond natuurlijk ook in het ruimtelijk aanbod wat hier langs is gekomen, zonder dat dat ook nadrukkelijk invulling had gekregen van: hoeveel, hoe groot en waar. En we weten natuurlijk ook dat Defensie een behoorlijke macht heeft om zich uit te spreken. En het doel van onze motie was gewoon eigenlijk heel eenvoudig: wij geven het signaal af: wij zien de bedreiging in de geopolitieke situatie op dit moment, en wij vinden het vanzelfsprekend dat als je als land besluit dat wij ons gaan houden aan internationale afspraken wat betreft besteding aan Defensie – die twee procent vanuit de NAVO – dat je ook bereid moet zijn om gebieden beschikbaar te stellen, of in ieder geval erover na wilt denken dat het één consequenties heeft voor het ander.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, de heer Nijskens weet dat het CDA de strekking van de motie op zichzelf best wel kan onderschrijven. Maar wij delen eigenlijk ook wel de vraag die LOKAAL-LIMBURG net verwoordde: waar gaat dit heel fysiek eigenlijk over? Wij weten ook dat wij er op zichzelf weinig over te zeggen hebben. Maar als wij dan toch een standpunt kenbaar moeten maken – en dat vraagt u feitelijk nu van de Staten, door de vraag: zou u deze motie mee willen steunen; dan vraagt u feitelijk om een uitspraak, van: deel je wat hier staat? – dan is bij ons ook wel het gevoel: ja vanuit het principe wel, maar waar gaat dit nu over? Als je het hebt over 'de bestaande terreinen in Limburg'. Ja, zijn dat er 2? 20? 200? Geen flauw idee. Zou de heer Nijskens bereid zijn, zou de VVD-fractie bereid zijn om deze motie even aan te houden tot de volgende PS-vergadering van september? En ons dan de gelegenheid te geven als het College dat zou willen, om in de tussentijd op z'n minst een soort infosessie te hebben, zodat we wat meer gevoel krijgen van: waar gaat dit eigenlijk over? Want het hoort ook wel bij ons principe van besluitvorming, hè. Ik bedoel, pak een andere luchthaven, MAA, daar hebben we anderhalf jaar over gedaan en anderhalve meter stukken over geproduceerd. En hier vraagt u bij motie eigenlijk feitelijk: zou je kunnen instemmen met openstelling van vliegbasis De Peel. En daar moeten we even ja of nee op zeggen. Dus voor ons is het niet zozeer een inhoudelijke discussie als wel ook een procesdiscussie, een zorgvuldigheidsdiscussie. Zou u bereid zijn om hem eventueel aan te houden, zodat we ons op z'n minst als Staten goed kunnen informeren over wat hier nu eigenlijk achter ligt? En hem dan de volgende vergadering in stemming brengen?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, wij zijn niet bereid om de motie aan te houden. Wij denken dat het belang om dit signaal af te geven nu het moment is om te doen. Wij stellen met deze motie geen PIP vast. Wij geven ook geen enkele bevoegdheid uit handen. We hebben hier tal van moties die revue zien passeren voor 30.000 woningen. Wie heeft de vinger opgestoken: waar komen die? BBB heeft dat bijvoorbeeld wel gedaan. Zeer kritisch voor het 'straatje erbij', en 'wat betekent dat voor landbouwgronden'. En voor de rest is gewoon ja geknikt, en 'geweldig Gedeputeerde, u heeft er nog 10.000 aan toegevoegd'. Dus ik vind het ook een beetje flauw dat u zegt: wij zijn het eens met de strekking, en u wilt het verschuiven naar 1 september. Laat nu vooral het aannemen van deze motie ook een oproep zijn aan het College om een volledige set informatie te regelen voor die volgende Statenvergadering. Hetzelfde geldt als nu de motie niet aangenomen wordt. Dan zegt GS: het leeft niet, Limburg vindt het helemaal niet belangrijk dat wij een rol spelen in de defensie van het land. Dat wij geen rol willen spelen om te voldoen aan de uitgangspunten van de NAVO. Dat wij het wel laten gebeuren dat de geopolitieke spanningen uit hun jasje knallen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, toch expliciet benadrukken dat u mij dat laatste überhaupt niet hoort zeggen. Integendeel. Maar mij is nog steeds niet helder, u blijft maar herhalen: nu is het moment om dit te doen. Waarom is nu het moment? Heeft iemand ons dat gevraagd? Is er volgende week een

Kamerbesluit? Gaat de NATO dingen doen? Ik weet het niet. Waarom nu, en waarom niet bijvoorbeeld eind september?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Een van de dingen waarom het nu is, is misschien ook wel een politieke. Volgende week maandag wordt een nieuw kabinet geïnstalleerd. Bewindslieden gaan nieuwe akkoorden schrijven. En dat andere is met name wat er zich in de buitenwereld afspeelt. Nederland wordt gewoon als doel benoemd. En nou snap ik ook wel dat dat allemaal oorlogsretoriek is en weet ik wat allemaal, maar als je je niet voorbereidt, ben je zeker te laat. Ja, ik zou het heel jammer vinden als deze Staten de urgentie niet voelt.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik zou bijna zeggen, ik denk dat Poetin zich heus niet door een motie van Provinciale Staten van Limburg laat tegenhouden, maar ...

De voorzitter: Ik hoor niet echt een vraag. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Geen korte lijntjes. Ja? Ja, ik heb de vorige sprekers ook gehoord en ga toch nog een poging doen bij collega Nijskens om hem te overtuigen de motie toch aan te houden tot ergens in het najaar, want je kunt het op proces doen. Laat GS nou ons als eerste in een sessie informeren wat überhaupt de vraag is van defensie. De Nota Ruimte is ook in procedure. Daar zal vast ook van alles uitkomen, en misschien doen we dan al genoeg zeg maar. Onze verantwoordelijkheid nemen we wel als het nodig is. Dus dat is de eerste. We hebben bij De Peel bijvoorbeeld ook aangegeven dat we daar meerdere opgaven hebben, waar reactiveringen van de vliegbewegingen daar niet onwenselijk zijn, en hopelijk wordt daar gehoor aan gegeven. Ja, wel onwenselijk zijn. Ja, niet wenselijk, sorry. Maar de tweede discussie is geen procesdiscussie maar misschien ook nog wel een politieke discussie die we hier in de Staten willen voeren, want in de motie staat juist beschreven dat we aan het einde van de Koude Oorlog al die kazernes en depots in Limburg hebben ontmanteld omdat ze niet meer nodig waren. U roept nu eigenlijk, ja, misschien komt er wel een nieuwe koude oorlog aan en moeten we juist meer raketten in Limburg gaan stationeren voor het geval dat, en dan vraag ik me af of we als Provinciale Staten Limburg niet juist vredespolitiek willen bedrijven in plaats van oorlogspolitiek. En ik denk dat dat ook een interessante discussie is om te voeren alvorens wij carte blanche gaan geven aan defensie om hier maar overal nieuwe kazernes en wapendepots te gaan deponeren. Is de heer Nijskens het daar mee eens en heroverweegt u dan het besluit om toch in te dienen in plaats van aan te houden?

De voorzitter: De Heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik ben het er niet mee eens en ik vind het ook jammer dat oorlogspolitiek wordt benoemd. Het gaat hier over defensie, over verdediging, over het overeind houden van onze eigen waarden. Dat zijn heel andere dingen dan dat wij hier zitten te betogen dat we een oorlogsmachine moeten gaan oprichten. We hebben ook gezien wat er gebeurt in Oekraïne. We zien het nog iedere dag. We zien hoeveel materieel er vanuit met name NAVO-landen richting Oekraïne gestuurd wordt, en wat dat eigenlijk betekent voor het beschikbare materieel dat nog achterblijft. En daarnaast, de moderne oorlogsvoering wijkt natuurlijk ook af. En waarschijnlijk zal hier in de zaal ... En ik kan me niet anders voorstellen, de digitale oorlogsvoering, het beïnvloeden, propaganda, om daar een antwoord op te vinden heb je nog geen raketten nodig om dat te bewerkstelligen, maar je hebt wel een defensieapparaat nodig. En of dat nou inderdaad computers zijn met beveiliging of daadwerkelijk toch, zoals een van ons ooit zei, achter iedere deur een mitrailleur, maar dat gaat me natuurlijk ook veel te ver. Dus het is veel breder, en op het moment dat wij een stap vooruitzetten, dan zijn wij ook partner van defensie om te kijken van wat past

het beste bij Limburg. Als wij gaan zitten afwachten, dan overkomt het je, en dan is het nog maar de vraag in hoeverre wij kunnen bijsturen wat je overkomt. Dus, ja, nogmaals, ik heb het ook aan mevrouw Depondt geantwoord, ja, wij willen de motie wel heel erg graag in stemming brengen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, helaas. Ja, dan vraag ik me toch af, de heer Nijskens duidt nu heel erg de noodzaak om dit signaal toch af te geven. Dan had ik liever gehad dat de VVD samen met de SP een andere motie had geschreven om andere departementen van het nieuwe kabinet meer ruimte te geven voor bijvoorbeeld extra opleidingsinstituten voor de zorg, extra opleidingsplekken voor nieuwe agenten. Ja, ik denk, als ik namens mijn partij spreek, dat daar een hogere urgentie voor is in de samenleving op dit moment dan voor defensieactiviteiten. Ik weet niet hoe u daar tegenaan kijkt?

De voorzitter: De Heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, er zijn natuurlijk heel veel belangrijke dingen die gedaan moeten worden. U heeft voorbeelden die u met name voor het voetlicht brengt, die u het belangrijkste vindt. Wij hebben onze punten als het gaat om economie. We hebben natuurlijk ook een punt als het gaat om veiligheid, en dit is zo'n punt wat voor ons heel belangrijk is, wat wij naar voren brengen. En daarmee zeggen we helemaal niet dat uw punten onbelangrijk zijn, maar wij hebben daar een schakering in.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Wolters Gregório (SP): Tot slot, dan hoop ik dat we de volgende keer wel weer op één lijn zitten.

De voorzitter: Een mooi streven. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. Een heel concrete vraag aan de VVD. U heeft in de overwegingen opgenomen dat de andere regio's wel interesse hebben getoond om de nieuwe F-35's naar hun regio te halen, waardoor De Peel kan worden ontzien. Nou, dat stelt mij al gerust want u begrijpt dat bij mijn partij, zeker in Noord-Limburg, grote zorgen leven over de heractivering van De Peel. En mijn vraag aan u is: is het ook uw bedoeling met die overweging dat het College in haar brief ook dat naar voren brengt dat de luchtbasis De Peel echt een punt is waar we in Limburg niet aan moeten beginnen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, uiteraard staat die overweging er niet voor niks, en zelfs in ons eigen verkiezingsprogramma staat het opgenomen. Maar ik ben ook heel eerlijk door aan te geven dat wij als fractie dat niet zo belangrijk vinden zoals u het verwoordt, maar zoals het hier verwoord staat, als het kan, als De Peel wordt ontzien, juist omdat met name bijvoorbeeld Twente heeft aangegeven 'wij zien de F-35's heel graag komen', en het is ook logisch, maar ik ben geen defensiespecialist qua munitieopslag en wat daar allemaal bij komt kijken, dat dan Twente een veel logischere plek is. En als wij dan zeg maar samen optrekken met een Twente richting defensie en defensie ziet twee regio's, de ene wil vooral richten op dat stuk van de taken die defensie heeft en Twente wil heel graag de F-35's binnenhalen, ja, dat is natuurlijk voor defensie ook gemakkelijk, in ieder geval gemakkelijker, laat ik het zo vertellen, want het is natuurlijk allemaal niet van vandaag op morgen geregeld. Maar het mag uiteraard, het moet zelfs in de brief staan, want het staat niet voor niks in de motie.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Oké, nou, dat is dan alvast een hele opluchting voor ons. Dan gaan we ons even beraden hierop, en dan denk ik dat wij een stemverklaring moeten doen, maar dan hoort u dat van ons.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens, gaat u verder.

De heer Nijskens (VVD): Mevrouw Jenneskens.

De voorzitter: Mevrouw Jetten. Nee, nog niet. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor mijnheer Nijskens zeggen ..., u wilt die motie toch indienen. En toch vragen wij ons af kunt u GS niet vragen om dit in IPO-verband op te pakken, en dan krijg je meteen die afstemming tussen provincies. En dan na het reces hebben we ook meer zicht op het Ruimte voor Defensie-programma, dus ik wil u dan toch nog verzoeken om deze motie aan te houden.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, driemaal is scheepsrecht zou je bijna zeggen. Wij hebben natuurlijk in het dictum staan stuur die brief naar de andere elf provincies, en als onze vertegenwoordigers in het IPO de brief meenemen naar het IPO en hem daar uitreiken, heb ik daar uiteraard geen moeite mee. Of IPO daar het meest geëigende orgaan voor is, ja, dat zou misschien best wel kunnen maar u snapt, ik heb het ook tegen de andere vragenstellers gezegd, wij willen de motie heel graag in stemming brengen. Wij vinden het een te belangrijk signaal, en vanwege het feit dat u aangeeft misschien kan GS het in IPO oppakken, vindt u het dus kennelijk ook een belangrijk signaal. Dus wat is dan het probleem om nou voor de motie te stemmen als u aangeeft: vraag nou aan GS om het bij het IPO over te brengen? Dan heeft GS ook nog een gesteunde motie bij zich.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik krijg een tegenvraag. Ik weet niet of dat mag, maar wij vinden het juist een sympathieke motie. En wij vinden veiligheid heel belangrijk, maar het is nu te ruim gesteld wat GroenLinks betreft. En wij zien ook risico's, bijvoorbeeld voor De Peel, en dat is de reden waarom wij willen vragen om die motie aan te houden, want nu in deze vorm op dit moment zullen wij die niet steunen, en volgens mij meer partijen niet, dus vandaar.

De voorzitter: Dit is meer een stemverklaring alvast. Gaat u verder mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Ja, dank ook voor die laatste opmerking van mevrouw Jetten. Ik zou het natuurlijk jammer vinden als u tegen de motie stemt, en het is ook een beetje in tegenspraak met wat u mij gevraagd heeft om aan GS te vragen om het in IPO-verband in te brengen, want dat is eigenlijk met name wat juist in die motie staat. En wat ik over de activering van De Peel heb gezegd, dat geldt ook natuurlijk als antwoord op uw opmerking. Voorzitter, tot zover deze motie. Dan had ik nog twee puntjes. Het eerste is, en dat is door het omgooien van de volgorde in de eerste termijn ook vergeten, dat we hebben begrepen dat er vorig jaar wat problemen waren binnen de Interreg-afhandeling. Hoe zit het op dit moment bij aanvragen onder Interreg-programma's? Loopt dat dit jaar soepeler en is er voldoende cofinanciering om aangevraagde projecten van geld te voorzien zodat ze doorgaan? En een tweede puntje, dat is als reactie op de beantwoording en daar had ik het in de eerste termijn over data versus informatie. Wij hebben hier een rekenkamerrapport aangehaald waarbij wij een onvoldoende kregen van de Zuidelijke Rekeningkamer wat betreft de opwek van duurzame energie die hier gebruikt wordt, en daarbij werd aangehaald dat in Flevoland ik geloof 36% wordt opgewekt en in Limburg maar 6%. Dat is data, en de informatie erbij is dat in Flevoland geen Chemelot ligt, maar wel iedere boer een windmolen heeft.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Nou ja, 50PLUS is eigenlijk bijzonder teleurgesteld in het feit dat de indicatorediscussie weer vooruitgeschoven wordt, maar we waarderen het feit dat het College deze Staten hierbij wil betrekken. Echter, is het niet veel te laat? Uitstel is geen afstel, maar zonder nulmetingen en indicatoren blijven we ons afvragen of er wel een probleem is. Ten tweede willen we nog opmerken dat we bij de doelstellingen vaak refereren naar het jaar 2027, wellicht hebben we dan alweer een kabinetsconflict, of wie weet Schoof IV. Maar vindt het College niet dat we ook doelstellingen eind 2024, 2025 en 2026 moeten behalen? Ten aanzien van het rentmeesterschap, laten we in ieder geval het vertrouwen uitspreken in deze Gedeputeerde, want deze moeilijke zoektocht was ook te voorzien toen vorig jaar de formatiegesprekken werden gevoerd. Toen hadden al duidelijke keuze gemaakt kunnen worden, en daarbij vinden wij het feit dat we nu een moeilijke keuze gaan onderzoeken jammer. Voorzitter, dan ten aanzien van de SPUK-geldendiscussie. Het geld is van het Rijk. Het wordt hier gecontroleerd door het Rijk. Ze zitten er bovenop zegt de Gedeputeerde, maar waarom wordt dan door het Rijk toch nog het mandaat gelegd bij PS? Dit is toch geen foutje dat de Tweede Kamer heeft gemaakt? Ik ben geloof ik wat vergeten. Nou ja, dus 50PLUS ziet nog steeds niet waarom het mandaat afgegeven is. Het alternatief kan zijn om aparte Statenvoorstellen te maken. Dit hoeft dan geen probleem te zijn, en als het zulke evidente zaken zijn, dan zal 50PLUS de laatste zijn om terug te komen om dergelijke voorstellen af te handelen. Dan, voorzitter, ten aanzien van de moties. We gaan ze niet allemaal individueel bespreken maar in z'n algemeenheid zullen we kijken of het een taak van de Provincie is of dat het meer een taak is van de gemeente; wel strategische keuzes maken, en niet in de Staten het College verzwakken bij het onderhandelen, en geen moties steunen die ook via schriftelijke vragen hadden kunnen worden afgedaan. Laat ik twee moties apart toelichten. Motie 3111, die gaat over de blikjes en de flesjes die we moeten bewaren. De overheid heeft als taak de bestrijding van armoede, met name de gemeenten, en niet via een aparte procedure. Indien een goed doel van die bakken wil plaatsen in het Gouvernement lijkt ons dat prima, maar hier is nu in deze omstandigheid geen aparte constructie voor nodig, voor 50PLUS althans. Motie 3106. Wij als 50PLUS doen aan geen enkele vorm van discriminatie, en daarom vinden we dat de specifieke aanhef voor vrouwen te eenzijdig is, zeggen de mannen hierboven, maar dat vind ik wel heel belangrijk. We denken dat het veel beter zou zijn om te spreken van de kwetsbaren, want bij ouderen en kinderen telt het onderscheid tussen man en vrouw niet echt, en ook niet of je een functiebeperking hebt ja of nee. En tevens moeten we ook goed naar de oorzaken kijken. Waar komen de meeste delicten voor en wie zijn de daders? Wat is er gebeurd met het landelijke convenant sociale veiligheid? Hebben we hier al een resultaat van gezien is mijn vraag? En daarmee was dit het voor de tweede ronde.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schoolmeesters namens de BBB.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel. Dank u wel, Gedeputeerde, voor de mooie antwoorden die we kregen. De lobbybrieven, ik merk dat er nog een aantal in de pijplijn zitten, en we zouden graag worden meegenomen in de onderwerpen en thema's die in die lobbybrieven aan bod komen. Ten slotte weet je maar nooit hoe een koe een haas vangt, dus we worden daar graag in meegenomen. Dan de harde en de zachte impact in het kader van het bruto Limburgs geluk. Fijn dat daar oog en oor voor is, dat daar aandacht voor komt, die harde en die zachte factoren. Ik had hier op het briefje staan dat we dat ook van belang vinden als het gaat om de ontwikkeling van de Einstein Telescope, wat met een enorme impact te maken heeft. Maar als ik even kijk naar dat er nu een aantal windturbines niet in het Heuvelland geplaatst kunnen worden vanwege de mogelijke impact op die Einstein Telescope onder de grond, en ik hoor en zie een motie voorbijkomen van de VVD waarin we eigenlijk, ja, ook de lobby richting het Rijk opstarten om Limburg in ieder geval als gastheer voor de defensie-industrie open te stellen, vraag ik mij even af hoe zich dat dan verhoudt tot de Einstein Telescope? Wordt dan Zuid-Limburg ontzien in de defensielobby? Nou, daar ben ik eigenlijk wel eventjes benieuwd naar. Waar we ook benieuwd naar zijn is het provinciale energiebedrijf. Dat

is al even kort genoemd. Dat is geen doel maar een middel, en we zijn ongeloofelijk benieuwd, nou ja, wat daar eigenlijk de stand van zaken van is, welke kant we opgaan, in welke tijdslijn dat plaatsvindt; dat even meegegeven. Waar we ook geïnteresseerd in zijn is uiteraard de zonneladder, en dan met name in de onderbouwing, de gemeentelijke onderbouwing van die zonneladder. Wij worden steeds geconfronteerd met het woord vergevorderd. Nou is dat iets wat je best wel subjectief kunt invullen, dus onze vraag is eventjes wat bepaalt nou of een project al vergevorderd is, is dat op de achterkant van een bierfiletje of is dat daadwerkelijk met zienswijzen en aanbestedingen et cetera, en hoe de gemeenten gevolg hebben gegeven in het doorlopen van die zonneladder? Nou, even verder op energie. De motie van JA21 over het in de gaten houden van de vervolgstappen voor die SMR, daar kunnen we uiteraard mee instemmen, en die gaan wij ook mee indienen. De OV-motie van de PvdA, daar is al veel over gezegd en geschreven, en we onderstrepen dat ook. Wij willen het echt breder trekken in die onderzoeksopdracht om die veiligheidservaring vooral bij een bredere doelgroep te onderzoeken. Dan waren we eventjes in de war gebracht door de motie van de PVV over het omgevingsfonds van Maastricht Aachen Airport. Ze spreken over de tweede tranche van € 1,75 miljoen, maar we lazen ook terug in het Statenvoorstel van december 2022 dat dat omgevingsfonds van € 8,75 miljoen zou landen in vijf tranches, jaarschijven, van € 1,75 miljoen, en we zijn eventjes in verwarring hoe zich dat verhoudt tot de oproep die in deze motie wordt gedaan? Tot slot zijn we natuurlijk blij met de appreciatie van onze motie van het Jakobskruiskruid, en natuurlijk gaan wij mee van Q3 naar Q4, als het voor het bloeiseizoen van 2025 maar is geregeld. Dat zouden wij wel graag willen meegeven, en uiteraard geven wij GS graag de ruimte hoe het verankerd kan worden in het beleid, zodat het geen korenwolf in schaapskleren wordt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schoolmeesters. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, ik zit al redelijk lang in de politiek, maar ik had nooit kunnen bevroeden dat ik in onze fractie nog eens een defensiewoordvoerder zou moeten aanwijzen. Ja. Nou, dank voor de beantwoording. Ik begin toch even bij de Starterslening, daar is inmiddels een motie voor rondgedeeld. Dank u wel voor de positieve intentie die door het College is uitgesproken. En ik zal dan even het dictum voorlezen: 'Het budget voor de Startersleningen 2024 te verruimen, zodat alle geprognoseerde aanvragen die aan de eisen voldoen ook gewoon gehonoreerd kunnen worden, deze budgetverruiming 2024 te verankeren in een PS-voorstel dat in september 2024 wordt voorgelegd aan PS, en verdere budgetverruiming voor 2025 en verder voor te leggen, uiterlijk bij de begroting 2025, en we gaan over tot de orde van de dag.' Voorzitter, in de eerste termijn heb ik inderdaad een beetje in een tussenzinnetje, ik geef het toe, wel iets gezegd over hoe wij omgaan met organisaties in het hele sociale domein die vooral draaien op en werken voor vrijwilligers, en dat die dat vaak doen voor doelen waar ze ook persoonlijk een heel nauwe betrokkenheid bij hebben. Bijvoorbeeld in de sport, als je een voetbalfanaat bent, dan doe je alles voor het voetbal, als je een tennistennaant bent, dan doe je alles voor je tennis, en onze zorg is een beetje dat wij hen als Provincie dan vervolgens gaan overstelpen met allerlei doelen die ze dan voor ons allemaal moeten realiseren, en waarvan ze dan denken, ja, wat heeft dat nog met voetbal of tennis te maken, of elke andere activiteit, dat maakt even niet uit. Het kan net zo goed een KBO bij ouderen zijn om het maar zo te zeggen. Dus ik had eigenlijk wel graag een toezegging van het College, als het zou kunnen, dat, zeker als het gaat over organisaties met en voor vrijwilligers, die zoveel mogelijk ruimte krijgen om te doen waar ze lol in hebben en waar ze goed in zijn, en ze ook in relatie tot het verminderen van regeldruk, ik heb het er de vorige keer over gehad, niet met allerlei regeltjes van ons gaan opzadelen. Dan nog even een puntje over die SPUK. U zou nog even terugkomen op de vraag hebben we al eerder zo'n mandaat afgegeven? Daar ben ik best wel nieuwsgierig naar, maar ik had ook gevraagd, wij geven nu dat mandaat af, wat ons betreft in elk geval, maar als er nou veranderingen in de Rijkssystematiek komen, kunt u ons daar dan proactief over informeren zodat wij niet elke week even moeten gaan zitten vlooiën hoe het zit of zo? Dus ook wat dat betreft graag een toezegging. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, van een statiegeldbak tot de uitbreiding van de NATO, er komt heel wat voorbij zo op zo'n vrijdag hier in de Staten. Er waren nog een paar vragen die ik had naar aanleiding van de beantwoording van het College. De eerste was dat de Gedeputeerde mij wat triggerde met het woord planologische sturing, want dat leek me nou precies wat ik bedoelde in de eerste termijn, maar vervolgens zij hij 'als die rol ons toekomt', en dan is mijn vraag: wanneer pakt de Provincie dan die planologische sturing wel en wanneer niet? Dan nog een praktische vraag, en ik dacht dat ik hem had gesteld maar misschien ben ik hem gewoon zelf vergeten, die systeemstudie naar energie in dat perspectief van 2050, mijn vraag is heel concreet, wat weten we nu nog niet wat we moeten onderzoeken voor ons beleid op energie in deze periode, want we hebben al zoveel onderzocht? Dan, naar aanleiding van schoolmaaltijden en uw beantwoording daarover, komt er ook vanuit het College lobby richting de regeringspartijen om die maatregel terug te draaien? En als u dan toch het boodschappenlijstje voor de lobby aan het maken bent, de Delta Rhine Corridor, ik deel uw frustratie als de overheid van alles wil, maar de randvoorwaarden op orde brengen gaat natuurlijk niet. Maar dat kunnen wij niet zelf. Dat is te groot. Dat is te duur, te ingewikkeld. Wat gaat u doen, of wat kunnen wij doen vanuit hier of misschien richting Europa? We waren blij met het nieuws van de tram in die zin dat dat was wat wij hoopten, maar het is fijn dat u dat even bevestigt. En waar we nog even op moeten kauwen is dat budgetrecht, want wat wij in ieder geval zien in de gemiddelde SPUK is dat die kaders helemaal nog niet zo strak zijn. Dus als het bijvoorbeeld gaat over energiehubs, dat vinden wij heel leuk bij D66, dan komt daar een SPUK voor, en dan komen middelen, meer dan een miljoen, naar de provincies toe voor uitvoeringscapaciteit om energiehubs te realiseren, maar of wij dat nou besteden aan onderzoeken naar waarom dat een slecht idee is of daadwerkelijke uitvoeringscapaciteit, dat staat daar helemaal niet bij. Dus u stelt dat het Rijk heel strak stuurt op waar die middelen voor ingezet moeten worden. Wij zoeken daar nog even naar, en onze struggle hier is heel specifiek. Omdat wij sommige kaders nog niet dermate strak en afgekaderd hebben qua doelen, Hoever reikt uw mandaat dan? En als ik daar dan even heel specifiek op in mag gaan, hebben we het vooral ook over het LPLG, en u benoemde ook een aantal keer de kortingen op het budget. Als we het LPLG straks aan het einde van de zomer gaan vaststellen met elkaar, staan daar dan zo duidelijk de doelen in dat wij ook weten voor welke middelen wij u mandateren om die middelen ook uit te geven als ze komen? En dan hadden we nog één vraag over het landelijk gebied. We vroegen in de eerste termijn al wanneer verwachten we nou, want in al onze stukken over perspectief van het landelijk gebied hebben we het vaak over het nieuwe kabinet, dat wij duidelijkheid hebben en dat we daar besluiten over gaan nemen? Is dat voor de begroting en is dat aan het einde van de zomer al? En dan nog even een heel praktische. D66 heeft wat moeite met de sportworkshops voor de sporttakplatforms en dat is eigenlijk een heel praktische. Wij zien niet helemaal voor ons hoe wij een klas met kinderen op een basisschool verschillende sporten tegelijkertijd aan kunnen bieden, want tegelijkertijd bijvoorbeeld zwemmen, paardrijden en fietsen in één basisschoolklas lijkt ons praktisch heel lastig, dus we zouden toch nog graag een reflectie willen op de uitvoerbaarheid daarvan. Voorzitter, dan tot zover. Wij sluiten ons aan bij de motie van de VVD, want dit is precies wat wij bedoelen met je kunt wachten tot de transitie op je afkomt, of de transformatie, of je kunt hem zelf voortvarend ter hand pakken, en verder ga ik helemaal niks appreciëren behalve mijn collega's. Ik vind u 46 fijne mensen om het af en toe hartgrondig mee oneens te zijn en ik hoop dat u een heel fijne zomer heeft. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen. Niet? Dan kijk ik even naar mevrouw Jetten, namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een paar dingen. Ik had gevraagd of GS mee mag denken, beslissen sowieso, over de denkrichtingen met betrekkingen tot bezuinigingen en de noodrem, en daar is nog een antwoord op gekomen. Verder toch nog over de Kaderrichtlijn Water. U geeft in uw beantwoording aan: dat gaan we niet halen. En wat ik me dan afvraag is als je op voorhand zegt dat we die doelen niet gaan halen, laat je dan ook je ambitie varen, en dat terwijl je zegt dat water en bodem leidend

zijn voor de aanpak van het landelijk gebied? En ik mis hier toch wat wil en wat daadkracht van het College. Dan amendement 183 van 50PLUS. Die dienen wij mee in in ons amendement, waarvan ik het dictum niet had voorgelezen maar dat hetzelfde is. Dat vervalt dan. Daar heb ik nog wel een vraag bij, maar dat heb ik nog niet met mijn 50PLUS-collega overlegd. Ik heb het haar wel geappt. Zou het ook mogelijk zijn dat PS GS een tijdelijk mandaat begeeft, en dan tot de geplande herziening van de financiële verordening? Dus dat is een vraag. Dan hadden wij nog een motie ingediend waarvan het College zegt dat die overbodig is, dat is motie 3117, maar een volwaardig burgerberaad is veel meer dan een maatschappelijke dialoog, dus wij zijn het daar niet mee eens en wij zullen deze gewoon indienen. En tot slot motie 3108. Dat is een motie van de Partij voor de Dieren. En er is een aangepast dictum, en mijn collega heeft mij gevraagd om dit dictum voor te lezen, en dat heb ik hier. Wij verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om in bredere zin de veilige opvang van huisdieren bij gezinnen in nood structureel onderdeel te maken van de Sociale Agenda, en aan PS te berichten hoe structureel invulling wordt gegeven aan het mogelijk maken van veilige opvang van huisdieren van gezinnen in nood op bredere schaal. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. En als ik u goed begrepen heb, dan is amendement 184 ingetrokken. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans. Geen behoefte aan. De heer Schyns? Ja. Aan u het woord namens JA21.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik dacht ik ga toch nog event terugkomen op dat netcongestieverhaal, maar ik wilde dit mailtje gaan typen, toen dacht ik, ik vind het eigenlijk veel leuker om hier te staan. Ja, terugkomend op die opmerking van mevrouw Jenneskens. In 2022 heeft de Provincie Limburg een onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden en onmogelijkheden van de SMR's in Limburg. En de kerncentrales, zoals SMR's, hebben een regelbaar vermogen, en dat is eigenlijk waar we het net over hadden. Dat betekent dat het probleem van netcongestie vermeden kan worden omdat een SMR kan anticiperen op de vraag en het aanbod, en dat kan met zon en wind niet. Wij kunnen niet de zon en wind reguleren. Daarom is er ook netcongestie op een winderige en zonnige dag in Nederland en is dus geregeld de stroomprijs overdag negatief. Vandaag is toevallig de stroomprijs negatief. En, ja, goed, ik denk dat er geen beter voorbeeld daarvan is dan vandaag. Als er te veel elektriciteit beschikbaar is, en de vraag is niet toereikend, dan lijkt me dat logisch. Daarnaast zijn we bij het Statenonderzoek bij de Clauscentrale geweest, en daar hoorden wij dat de centrale in de winter 1 miljoen kuub gas, fossiele brandstof, per dag verstoekt, en dan zou ik zeggen, zeker aan mijn vrienden aan de linkerkant, u bent het toch met mij eens dat als we fossiele brandstoffen moeten terugdringen en daarbij CO₂-uitstoot, dan is de SMR voor ons allen de juiste oplossing. Ja, u mag ook een vraag stellen. Ik heb nog heel veel te vertellen namelijk.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter.

De voorzitter: Ja, ik zat me dat af te vragen, zo van waar blijft u? Ja.

De heer Schyns (JA21): Alright.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): U zei net het grote voordeel van de SMR is dat hij een regelbaar vermogen heeft.

De heer Schyns (JA21): Ja.

De heer Loomans (Horizon): Dat is wel een feit maar tegelijkertijd is het een feit dat op het moment dat er eenmaal een kerncentrale draait, dat ding zoveel gekost heeft dat men het zich bijna niet kan permitteren om hem minder dan het maximale vermogen te laten draaien en er dus allerlei andere bronnen waarmee energie wordt opgewekt worden uitgeschakeld, bijvoorbeeld de windmolen die staat te draaien of een

zonnepark dat ergens wordt uitgezet omdat het dan geen elektriciteit op het net mag leveren. Met andere woorden, het is eerlijk gezegd dus contraproductief. En negatieve energieprijzen, ja, dat klopt dus inderdaad, omdat er op dat moment dus meer energie geproduceerd wordt dan er wordt verbruikt. Dan zou je dus eerder moeten kijken of je aan de verbruikerskant niet meer regelbaar verbruik moet gaan regelen.

De heer Schyns (JA21): Dat is de vraag, en bent u het daar mee eens?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Loomans (Horizon): Kent u deze voorbeelden van die kerncentrales die dus continu dag en nacht gewoon door moeten draaien omdat het anders gewoon helemaal verliesgevende installaties zijn?

De heer Schyns (JA21): Nou, het begon objectief en op het laatst werd het dan weer toch subjectief. Ik ben het met een aantal dingen met u eens. Ja, er moeten aan de gebruikerskant en aan de toeleveringskant natuurlijk oplossingen bedacht worden, buurtbatterijen, lokale batterijen, noem maar op. Ik ben het niet eens dat het niet rendabel is. Dat ben ik gewoon niet met u eens. Dus ik snap dat er aan elke investering een rendabiliteits eis is, maar betrouwbaarheid is misschien niet te kwantificeren in euro's maar wel in levensgenot. Dus in uw voorbeeld, stel nou dat ik met u meega en dat het duurder zou zijn, waar ik het overigens niet meer eens ben, dan is de betrouwbaarheid van energie op elk moment ook een vorm van levenskwaliteit waar wij achter moeten staan.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dan wil ik daar toch nog even op reageren. U moet dat maar eens kijken naar die kerncentrale bij Bristol waarvan ik de naam even kwijt ben, die men nog steeds aan het bouwen is, die al tig jaar uitloopt, waar de energieprijzen waarschijnlijk per kilowattuur tussen de 50 en de 60 pence gaat zitten. Dat is een bedrag dat volledig absurd is ten opzichte van wat zonnestroom produceert. Dat betekent dat de Britse belastingbetaler tot ergens 2050 of 2060 voor iedere kilowattuur een bedrag mag gaan bijleveren aan de uiteindelijke exploitant van deze centrale, dus goedkope kernenergie bestaat niet. Ja, ik ga kan weer vragen bent u het daar mee eens maar.

De voorzitter: Misschien mag ik een suggestie, een andere suggestie ...

De heer Loomans (Horizon): Misschien moeten we toch eens een keer een goede informatiebijeenkomst organiseren waarin niet alleen de voorstanders over SMR's bij elkaar komen, maar dat ook gewoon het economisch verhaal en de voorbeelden uit de rest van Europa eens een keer naast elkaar gezet worden?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Wat was de vraag? Dat we iets moeten organiseren of?

De heer Loomans (Horizon): Vindt u het mooi weer buiten?

De heer Schyns (JA21): Nou, dank u wel voor de bijdrage. Ja, één SMR kan natuurlijk buiten elektriciteit ook warmte leveren, zowel in hoogtemperaturen als restwarmte. Ja, een SMR is ook gewoon veel efficiënter. Maar goed, ik denk misschien dat het ook wel leuk is om te vertellen, ja, wat willen wij nou bereiken met zo'n motie. Een samenvatting is meer dan alleen een mededeling portefeuillehouder. We willen in een samenvatting een lijst met uitgevoerde, lopende en toekomstige acties, denk aan een tijdslijn, een planning, met informatie, een samenvatting met gevoerde gesprekken. Kijk, dat soort dingen, dan hebben wij een beeld wat er gebeurt, en dan kunnen we daarop sturen. En dan wil ik uit alle moties ...

De voorzitter: Er één uithalen.

De heer Schyns (JA21): Er één uithalen.

De voorzitter: Nou, dan krijgt u voor die ene nog de gelegenheid.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter, geweldig. Die motie van 3106 vinden wij sympathiek, maar ik wil ook terugkomen op de relevantie, wat 50PLUS eigenlijk ook al aangeeft. Wie zijn de daders, en ik heb het gevoel dat daar heel erg omheen gepraat werd, de big pink elephant in the room. En we weten allemaal wie het zijn, en dat zou ik toch graag in een onderzoek ook naar voren laten komen zonder dat ik nu een premature uitspraak ga doen. De echte oorzaak moeten we ook aanpakken, en ik denk dat dat het belangrijkste is in dit verhaal. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Schyns. Dan zijn we nu aan het einde van de tweede termijn van uw Staten. Op verzoek van de Gedeputeerde schors ik de vergadering voor tien minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de Gedeputeerde voor de tweede termijn namens het College.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Dank ook voor de reflectie in de tweede termijn van uw Staten. Ik ga maar gelijk over tot de beantwoording van de vragen en de appreciatie van de ingediende motie. Mevrouw Depondt had voor een toelichting op de SPUK's gevraagd; hoe zat het ook alweer in het verleden? Daar zijn we ook even ingedoken. We kunnen in ieder geval uw Staten geruststellen dat tot nu toe alle uitgaven rechtmatig zijn. Maar we zien wel dat dat onder druk komt te staan. Dat is ook de reden waarom we het voorstel hebben gedaan zoals het daar ligt. Wat gewijzigd is, is dat in de vorige Statenperiode de Staten meestal achteraf de begrotingswijziging goedkeurden. Dat leidde niet tot problemen maar volgens de daarop vastgestelde financiële verordening 2023 moet dat nu vooraf gebeuren; om hem meer in positie te brengen bij de inzet van intensiveringsmiddelen. En bij het opstellen van die verordening is destijds onvoldoende rekening gehouden met de grote toename van de specifieke uitkeringen en soms de kortere looptijden. Dat leidt ook tot dat spanningsveld. Enerzijds moeten we nu wachten op goedkeuring van de Staten en anderzijds betekent dat er vertraging in de uitvoering dreigt. Het goede nieuws is wel, ook voor mevrouw Jetten, dat we destijds bij het vaststellen van de financiële verordening hebben afgesproken dat we dat gaan evalueren. Dat gaan we ook na het reces doen. Dus wat dat betreft kunnen we u ook geruststellen als het gaat over, feitelijk uw vraag, van: kun je een tijdelijk ...? Dat lijkt ons niet handig in dit geval. Maar we gaan na het proces met elkaar overleggen wat handig is en wat niet handig. Bij de volgende vaststelling kunt u dat dan inbrengen en mogelijk dat we dat dan ook met elkaar wijzigen. Maar op dit moment zou dat wat ons betreft zeer onwenselijk zijn. Dan LOKAAL-LIMBURG, vragen een alternatief voor de CBS-cijfers.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, SPUK, het antwoord wat u gaf snap ik helemaal niets van. Want in feite zegt u: we gaan dat nu handhaven. Vervolgens zegt u: straks gaan we dat waarschijnlijk evalueren of veranderen, gaan we kijken met de financiële verordening. Dan kun je toch nu ook eventueel een route uitstippelen of eventueel zeggen: dan ondersteunen we het amendement. Want in mijn optiek, als u dat er niet uithaalt – zal ik u onze stemverklaring al geven – gaan we dus tegenstemmen tegen het voorstel. Dus het verbaast mij hetgeen u verwoordt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik geef antwoord op de vraag. De vraag die we zelf hebben opgeroepen in de eerste termijn en de vraag die ook mevrouw Depondt heeft gesteld, daar hebben we gewoon antwoord op gegeven. Wat de heer Franssen doet met LOKAAL-LIMBURG is natuurlijk aan hem qua stemverklaringen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat is makkelijk. Dit spelletje kennen we al wat langer. Even de bal terugkaatsen. Maar als we het bekijken, en mijn vraag aan u is concreet: wat schieten we ermee op om het nu te handhaven en eventueel straks, wat u verwoordt over drie of vier maanden, het opnieuw in de Staten te brengen en het waarschijnlijk te gaan veranderen? Want dat verwoordde u.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dat heb ik in de eerste termijn heel erg proberen duidelijk te maken. Dat is mij helaas niet gelukt want de lopende SPUK's lopen dan vertraging op. Dan kunnen wij geen besluiten nemen op de SPUK's die nu lopen. Dus dan zegt u feitelijk: dan kunt u daar nu geen besluit over nemen als GS, dat doen we als PS met een najaarsnota. Dat is een half jaar verder en dat vinden wij onwenselijk. Maar ik heb ook gezegd in mijn antwoord zojuist: als de Staten dat uiteindelijk over een aantal maanden, als we weer bij elkaar zitten, nog steeds onwenselijk vinden – en mevrouw Jetten gaf daarvan aan: het lijkt ons een goed moment om daar een tijdelijke voorziening in te treffen – dan komt dat feitelijk op hetzelfde neer, want op hetzelfde moment gaan we waarschijnlijk evalueren. Dan kunt u bij die evaluatie aangeven: we vinden dat dat een middel is dat behoort tot de Staten. Ik denk dat dat ook een beter moment is om dat uitvoerig met elkaar te bespreken dan bij een voorjaarsnota; wat zijn nu de voors en tegens? Als het mandaat al dan niet bij GS komt te liggen of bij PS. Dus volgens mij stel ik voor, en dat was ook de bedoeling nadat ik de inhoudelijke toelichting heb gegeven, beste Staten laten we over een half jaar – als we sowieso al gingen evalueren over de financiële verordening – dit thema nog een keer beetpakken. Wat zijn de voordelen en wat zijn de nadelen? Weeg die ten opzichte van elkaar en neem dan een wijs besluit.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Het verbaast me toch dat u dit hier opneemt want we hebben in de financiële verordening 2023 een afspraak gemaakt. En die afspraak was dat het vooraf met de Staten werd gecommuniceerd en aan die afspraak houdt u zich niet.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dit wordt een beetje kriegelig, en daar hou ik niet zo van. Want de heer Franssen zegt: u houdt zich niet aan de afspraak. Wij stellen u iets voor en daar kunt u voor- en tegenstemmen. Dat is wat er gebeurt. Dus we houden ons wel aan de afspraak, alleen we vragen om een wijziging van die afspraak. En als die afspraak vandaag wordt gewijzigd met vaststelling van de Voorjaarsnota, komen we perfect onze afspraken na. Voorzitter, LOKAAL-LIMBURG vroeg een alternatief voor de CBS-cijfers in relatie tot de motie. We kunnen cijfers actief monitoren op landbouwareaal. Dat is ook belangrijk in het maken van ruimtelijke keuzes. In het kader van verwachtingsmanagement: als het CBS niet geheel kan leveren, kunnen wij dat ook niet. Dat hebben we ook een keer wat dieper met elkaar besproken als het over bepaalde rapportages ging. Soms ben je afhankelijk van CBS-cijfers, en ik ga helemaal met u mee, mijnheer Franssen, die zijn niet altijd even actueel; maar dan hebben we op dat moment ook geen actuelere informatie, tenzij we dat met elkaar hebben afgesproken. Dus die frustratie op zich begrijp ik, maar mooier dan dat kunnen we het ook niet maken. Maar we proberen wel met elkaar zo scherp en zo goed mogelijk met elkaar te definiëren wat we wel kunnen leveren aan elkaar; en daar doen we ook ons best voor. Dan kom ik bij de PVV uit. Die stelt de vraag of uw Staten niet geïnformeerd kunnen worden over de

voortgang van het acquisitiebeleid door de namen van de bedrijven weg te lakken. Dit hebben we al besproken. Dit heb ik ook in de eerste termijn gezegd bij de behandeling van het nieuwe beleidskader Economie. Ik zou graag willen vasthouden aan de toezegging die het College eerder heeft gedaan, namelijk van toen: **dat we één keer per jaar uw Staten vertrouwelijk en integraal informeren over de voortgang van het acquisitiebeleid**. Nemen wij tussentijds een besluit erop? Dat heb ik ook in de eerste termijn proberen duidelijk te maken. Dus stel dat wij het resultaat bereiken rondom acquisitie, dan informeren we u daar proactief over. Dan is dat ook vaak met de naam in de openbaarheid, want dan hebben wij een besluit genomen. Maar als het gaat over tussentijds elkaar informeren, dus over trajecten die nog niet tot een einde zijn gekomen, willen we het gewoon één keer per jaar in de vertrouwelijkheid doen; zodat we ook niet andere regio's op goede ideeën brengen om bedrijven aan zich te binden. Dan de vraag van de Partij van de Arbeid, een terechte vraag die nog open stond rondom de voortgang van motie 3014 over arbeidsmigratie. Het feit dat u dat niet aantrof in de Voorjaarsnota kan kloppen omdat we ook in de Voorjaarsnota geen specifieke middelen hebben geoordeeld. Wat de stand van zaken is ... Overigens blijft mijn punt in de eerste termijn staan; dat ik wel vind dat als een motie is aangenomen, dat het terug zou moeten komen in de rapportage. Maar nu zijn er ook geen middelen aan gekoppeld. Maar als het gaat over de uitvoering is conform de motie nadrukkelijk arbeidsmigratie opgenomen in de reeds vastgestelde beleidskaders; een drietal zelfs. Dat vinden we ook zeker een belangrijk thema. In oktober 2024 wordt u met een integrale aanpak over de arbeidsmigratie geïnformeerd. Dus dat is de stand van zaken. We werken er hard aan. De SP had nog een vraag: gaat GS vooruitlopen op de Wet regie volkshuisvesting? Nee. Als we vooruitlopen op de wet is de kans aanwezig dat gemeenten, als de wetverplichtingen daaromtrent <onverstaanbaar>, die wijzigingen moeten gaan doorvoeren. Dus dat gaan we niet doen. Ik zie ook zojuist dat ik een vraag ben vergeten van mevrouw Berghorst. U had mij nog gevraagd om een toezegging **als de 10% op de SPUK's doorgaat om u dan actief te informeren, als gevolg van het regeerakkoord en mogelijke besluiten van de Tweede Kamer. Dat is een toezegging, voorzitter**. Dat kan ik doen.

Dan ga ik naar de VVD. We hebben begrepen dat we problemen hebben bij de Interreg-programma's. Loopt dat dit jaar soepeler met de aanvragen en de cofinanciering? Ja, en we denken zelfs dat er meer cofinanciering nodig is, en dus ook meer projecten behaald kunnen worden voor Limburg. We hebben daar een versnellingsactie op ingezet zodat wij voor de laatste <onverstaanbaar> tot en met september volgend jaar meer gefinancierd geld kunnen binnenhalen. Dus het loopt een stuk beter en de resultaten zijn ook beter zoals het er nu naar uitziet. 50PLUS: weten we of de doelstelling eind 2024, '25 en '26 behaald zijn? Dat proberen we juist via de P&C-cyclus te doen. Nogmaals, met datgene wat ik daarover in de eerste termijn heb gezegd, dat we echt nog eens even goed moeten kijken naar die indicatoren. Waarom legt het Rijk het mandaat voor de specifieke uitkeringen bij PS? Het Rijk doet dat in zoverre niet. We hebben dat zelf gedaan in de financiële verordening. Dat heb ik zojuist proberen toe te lichten in een antwoord op de vraag van mevrouw Depondt. Nu worden de SPUK-middelen onderdeel van de provinciale begroting en vallen daarmee onder budgetrecht van uw Staten. Dat heb ik zojuist toegelicht dat we dat na de zomer, dus in september, ook met elkaar gaan evalueren.

Dan de BBB. U wordt graag meegenomen in de lobbybrieven op de andere thema's; dat gaan we ook doen, daar gaan we voor zorgen. U had nog een opmerking over de Einstein Telescope en de defensiezoekgebieden, of dat mogelijk interfereert met elkaar. Wat ons betreft niet. De informatie die wij hebben gekregen van het nationaal programma Ruimte voor Defensie zijn er geen interfererende activiteiten gepland in het zoekgebied van de Einstein Telescope. Dus dat is op dit moment wat wij kunnen zien. U had nog een vraag over welke projecten in de zonneladder worden beoordeeld als zijnde in een vergevorderd stadium? Achter op een bierviltje, al dan niet. Projecten waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn, worden als volgt beoordeeld. Dat is een projectenlijst waar projecten staan waarvan op 26 oktober 2023 de planologische procedure is gestart; of nog niet in procedure zijn, maar de voorbereiding wel vergevorderd is; waarvan er sprake is van een concreet en uitgewerkt plan; aantoonbare participatie met de omgeving en gemeentelijke instemming heeft. Die verordening ligt tot en met 9 juli ter inzage en daarbij kunt u ook een lijst vinden van die projecten.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Wellicht dat die in mijn loopje al net is meegenomen, maar daar is een lijst voorhanden van specifiek die projecten met een tijdlijn wanneer iets vergesond is?

Gedeputeerde Satijn: Ja.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Die is voorhanden?

Gedeputeerde Satijn: Ja.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Waar kunnen we die vinden?

Gedeputeerde Satijn: Daar is een portefeuille over gestuurd maar ik zorg dat het u nog even toekomt.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dan kom ik bij het CDA uit. Ook daar werd gevraagd van: kunnen we actief geïnformeerd worden bij de verandering in de systematiek van het Rijk betreffende SPUK's. Dat heb ik zojuist ook al toegezegd, dat we dat gaan doen. En dan is er nog gevraagd om een toezegging om organisaties in het sociaal domein met en voor vrijwilligers zoveel mogelijk ruimte te geven om hen te laten doen waar ze goed in zijn, en niet hen te overladen met regeldruk. Dat is ook precies de inzet bij het beleidskader SLB. We vragen daarbij, door overheden en overige partijen die een rol hebben, met elkaar in contact te brengen; ook aandacht voor complexe regelgeving, waar deze organisaties mee worden geconfronteerd. Binnen de subsidieregeling voor de brede sociale basisinfrastructuur wordt ook gestuurd op vermindering van de administratieve lastendruk, wat ook belangrijk wordt ervaren bij dat soort partijen. Dus niet alleen de de omgevingsdruk en de regels van de gemeente zelf, maar ook de regels die wij daar zelf aan stellen. Dan ben ik gekomen bij D66. Wat weten we nu nog niet wat we moeten onderzoeken op energie? Want weten al zoveel, zei mevrouw Jenneskens. In de visie 2050 gaat het ook om de samenhang en interactie tussen de verschillende beleidsterreinen, of het allemaal qua ruimte gezien past. En ook wij gaan ervan uit dat het juist tot nieuwe inzichten leidt en niet tot herhaling van bestaande beelden. Dus het is niet zozeer dat we een hele hoop gaan doen wat we al weten, maar dat we vooral nieuwe inzichten met elkaar gaan combineren tot een totale visie. Wanneer pakken we de planologische sturing wel aan en wanneer niet? Op basis van de belangen wordt dat benoemd in de POVI en de verordening, en sturen we wel of niet. En op basis van benoemde belangen gaan we in gesprek met gemeenten over ruimtelijke initiatieven; met andere woorden: als er een planologisch instrument wordt voorgesteld, dan gaat u daar zelf over. Dan stuurt u dat aan via een persbesluit als de Provincie in beeld is. De lobby van de maaltijden op school bij het kabinet. Daarvan heb ik in de eerste termijn proberen duidelijk te maken dat dat ook op onze lobbyagenda staat. Dus dat gaan we ook zeker doen. Ik vind het een belangrijk onderwerp. Dat geldt ook voor de DRC. Ik zag zojuist al dat de heer Hankel zijn werk al gedaan had door een aantal zaken vanuit dit debat mee te nemen, daar waar het gaat over wat de Provincie Limburg vindt van die vertraging. Dat wordt ook al breed uitgemeten in andere provincies, zag ik. Dus wat dat betreft zijn we daar vandaag nog mee gestart mede op uw initiatief; om die DRC op een fatsoenlijke manier aangelegd te krijgen. Budgetrecht: hoever reikt uw mandaat voor de kader specifiek voor LPLG, voor welke doelen mandateren wij u? Ons mandaat reikt tot de door u goedgekeurde inzet van de programmareserves; en daarnaast zetten wij rijksmiddelen in, in lijn met de SPUK-afspraken. Dus dat is feitelijk daar waar het gaat over budgetrecht. Daar gaat u als geheel volledig over. Dat geldt ook voor: wanneer verwacht u duidelijkheid te hebben rondom besluiten die we kunnen nemen over het LPLG? Dat zal via een persbesluit komen voor te liggen en dan kunt u daar van vinden wat u daarvan moet vinden, en ook de grenzen vaststellen daar waar het gaat over uw budgetrecht. Dat geldt ook uiteindelijk voor de sport workshops. We hopen ook bij een volgend besluit daar wat meer inzicht in te kunnen geven. Op dit moment zijn we daar druk mee bezig.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens heeft een vraag.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik had een vraag over de energiehubs, maar mijn vraag was eigenlijk heel specifiek. Met deze Voorjaarsnota doet u eigenlijk een voorstel over de mandatering rondom SPUK's. Een van de SPUK's gaat over het perspectief voor het landelijk gebied. De vraag was eigenlijk heel specifiek, want we gaan nog een keer in de zomer spreken over het landelijk gebied, al einde augustus?, oh sorry, dat moet via u. In ieder geval, mijn vraag was dus: wanneer? Ik kan best leven met de gedachte dat we u breder mandateren, maar als we ondertussen heel grote stappen moeten gaan zetten of wat dan ook, dan zijn die kaders vanuit PS op dit terrein nog niet heel concreet. Dus dat was eigenlijk mijn vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat is zo, maar we zullen wel na de zomer het met elkaar daarover gaan hebben; want die duidelijkheid moeten we over en weer gaan creëren. Ook datgene wat we uiteindelijk moeten gaan vragen bij het Rijk. Dus wat dat betreft gaan we daar snel na het reces met u over in gesprek.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, en dan ook nog heel specifiek: want we hebben gekeken naar die energiehubs en voor die energiehubs komt er dan zo maar € 1,5 miljoen in een heel brede SPUK met heel weinig eisen. En in de eerste termijn gaf u aan: ja, maar de Tweede Kamer ziet toe op die eisen en daarin zijn wij gebonden voor de besteding van die middelen in die SPUK's. Maar die eisen zijn wat ons betreft helemaal niet zo streng. Klopt dat beeld? Deelt u dat beeld?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee, dat beeld deel ik niet. Misschien wel over die SPUK waar u naar gekeken heeft. Maar we zijn in de verheugende omstandigheden dat we heel veel SPUK's hebben. Ik kan ook voorbeelden noemen waar dat heel anders is. Als ik bijvoorbeeld de SPUK rondom de TOWL pak; het gaat om de omzetschade die bedrijven hebben geleden bij de overstroming van 2021. Daar zaten eerst heel specifieke en heel strenge eisen op waardoor het ons bijna niet was toegestaan om erover heen te gaan zonder een goedkeuring van de RVO of het ministerie van Financiën. Dus dat wisselt. Maar dat is ook echt iets denk ik voor de evaluatie om met elkaar te bespreken. Welke SPUK's – ik denk dat je er heel slecht onderscheid in kunt maken – maar je moet wel met elkaar afspraken maken tot hoever kun je gaan? Dus ja, ik ben het met u eens. Ik zie SPUK's waarin dat minder hard wordt gedefinieerd dan bij anderen, maar daar hebben we wel mee te maken. Dus daar waar het heel streng is, hebben we ons gewoon aan die strengheid te houden. En daar waar het wat ruimer is, heb je wat meer beleidsvrijheid. Dan kun je wat meer met elkaar bepalen wat je ermee gaat doen. Dus dat is absoluut waar. Maar door de bank genomen zou ik willen zeggen: ministerie van Financiën kijkt heel strak toe op die voorwaarden van die SPUK's.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, die ervaring heb ik als ambtenaar ook, maar dan toch heel even hier. In de beleidsvrijheid die u heeft, deelt u dan wel de opvatting van, in ieder geval D66, dat het van belang is dat de kaders van die beleidsvrijheid de rol van PS zou moeten zijn?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dat mag nooit de indruk krijgen dat dat willekeurig is. Dus wat dat betreft moeten we daar de banden met PS gewoon heel stevig aanzetten. Dat was niet uw suggestie, maar het was wel om aan te geven van: joh, daar moeten we echt met elkaar over afstemmen. Dat is zeker zo, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dan kom ik bij mevrouw Jetten uit, GroenLinks. Mag PS meedenken over denkrichtingen en bezuinigen? Ja, dat mag u zeker wat ons betreft. We zien ook graag uw voorstel tegemoet. Ik heb er al een paar gehoord. Ik zal er kwalitatief niet op reageren, maar dat hebben we goed gehoord. Dit factor gaat over uw budgetrecht, dus het gaat uiteindelijk over het recht wat u heeft om verandering aan te brengen in de financiële vormen waarin wij acteren. Dan: laat je de ambitie niet varen voor onder andere water in het landelijk gebied? Wat ons betreft is daar geen sprake van. Ik dacht dat ik dat ook in mijn eerste termijn gezegd heb. Blijkbaar was het niet duidelijk. We houden juist vast aan die ambities, maar ook hier wel weer de afhankelijkheid waar het nieuwe kabinet mee gaat komen. Dat is zeker zo. Maar wat ons betreft houden we die ambities stevig vast. U had nog gevraagd over dat tijdelijk mandaat. Daar hebben we volgens mij net al even op geantwoord. Laten we vooral die discussie voeren bij de evaluatie, ook een antwoord op de vraag van de heer Franssen. Ik denk dat het een goed moment is om met elkaar die verhouding goed uit te diepen en de voors en tegens uit te spreken. Voorzitter, dan heb ik nog twee moties te appreciëren. Ondanks de aanpassing van mevrouw Boven moet ik haar motie ontraden, zeg ik er alvast maar bij, 3108. En de motie 3119 geven wij oordeel Staten, dat is de motie van het CDA voor het budget van de startersleningen te verruimen. Tot zover tweede termijn, voorzitter.

De voorzitter: Een vraag van de heer Wolters Gregório. En ik vermoed nog even een vraag van mevrouw Boven om nog even aan te geven: waarom de appreciatie ontraden is op haar motie. Maar eerst de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik was aan het hopen dat mijnheer Satijn nog een vraag van mij aan het einde van zijn lijstje had staan. We hadden vandaag heel veel gehoord over een tekort aan energie en een tekort aan leidingwater. Mijn vraag was nog: hoe GS onze industrie op hun verantwoordelijkheid voor besparing gaat wijzen. Die stond nog open.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, die staat niet op mijn lijstje, dus daar moet ik even schriftelijk op terugkomen.

De voorzitter: Akkoord dat u daar schriftelijk een antwoord op krijgt. Ik schors even een halve minuut zodat u de informatie kunt krijgen over de laatste appreciatie. Ik heropen. De Gedeputeerde heeft het woord.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, wij hebben in collegiaal verband overleg gehad; en ik begrijp dat de motie niet past bij de gestelde kaders van de beleidskaderdoelstellingen. Dus dat is de reden waarom wij het moeten ontraden.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Ik had nog een signaal gekregen dat er mogelijk een motie van mevrouw Schoolmeesters aangepast zou worden nog. Dat is niet meer aan de orde, want anders hadden we een tijdspadprobleem gehad. Dan is het gewoon zoals het is. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging. We hadden straks al een korte schorsing, dat heeft misschien ook al geholpen bij de voorbereiding voor de stemmingen. Ik kijk even naar mevrouw Fischer of er nog langer schorsing nodig is, en dat is niet het geval. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Zo is er een flow en dan breekt toch eventjes de tijdnoed aan. Graag nog een schorsing.

De voorzitter: Een minuut of vijf? Beneden wachten ze natuurlijk. 17.20 uur gaan we stemmen. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik eenieder verzoeken uw plaatsen weer in te nemen. Ik heropen de vergadering. We gaan zo dadelijk stemmen. Maar bij de Voorjaarsnota hebben we een gewijzigde procedure, een andere procedure dan anders, we gaan zo dadelijk allereerst stemmen over het amendement, dan over de moties, en dan over het Statenvoorstel Voorjaarsnota. U bent normaal gewend dat moties na het voorstel komen, maar bij de Voorjaarsnota is dat anders. Zodra de heer Franssen ook op zijn plek zit, kunnen we gaan beginnen met stemmen. Er wordt nu een poging ondernomen om contact met hem te krijgen. Dat geeft mevrouw Boven even de gelegenheid voor een punt van orde.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, een punt van de orde. Ik weet niet helemaal meer de volgorde; als ik een motie terug wil trekken, wanneer moet ik dat dan doen?

De voorzitter: Nu.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dan wil ik graag motie 3108 over veilige opvang huisdieren bij gezinnen in nood structureel Sociale Agenda aanhouden.

De voorzitter: 3e Gewijzigde Motie 3108 Boven inzake veilige opvang huisdieren et cetera is aangehouden. Dan gaan wij nu over tot stemmen, en breng ik als eerste in stemming het 2e Gewijzigd Amendement 183 van mevrouw Fischer, inzake Geen mandaat GS besteding SPUK-gelden. Stemming is geopend. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Het amendement is verworpen met 18 voor en 27 tegen.

Dan breng ik in stemming: Motie 3104 Franssen inzake Indicatoren areaal en voedselzekerheid. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is verworpen met 18 voor en 27 tegen.

Dan komen we bij Motie 3105 Franssen inzake Maaslijn genoeg is genoeg, geen extra kosten meer voor Limburg. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is verworpen met 1 voor en 44 tegen.

Dan komen we bij de 2e Gewijzigde Motie 3106 Berghorst c.s. inzake Onderzoek naar veiligheidsbeleving in OV en op stations. We hebben eerst stemverklaringen. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Voorzitter, stemverklaring, want collega Berghorst had een oproep gedaan om bij deze motie een stemverklaring te geven. Het is triest en afschuwelijk dat vrouwen keer op keer zich moeten aanpassen aan omstandigheden, en elke maatregel die wij kunnen nemen om het gevoel van veiligheid te versterken moeten we vooral doen. Juist stations geven bewegingsvrijheid. Reizen geeft bewegingsvrijheid. En inperking daarvan is onacceptabel en de omgekeerde wereld. Daarom stemmen wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. De PVV wil dat vrouwen zich veilig voelen in het OV. Iedereen zou zich veilig moeten voelen. Onderzoeken is dus niet de noodzaak, maar juist de bron van de overlast aanpakken; dat is een noodzaak. We weten allemaal wel wie de veroorzakers zijn. Ze zijn vandaag nog niet benoemd en daarom benoemen we ze nu: het zijn veelal de asielzoekers. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

De voorzitter: Dit is niet nodig. Ik vind dit echt niet kunnen. In het debat daar niks over zeggen zodat u niet kunt gaan debatteren en nu één doelgroep daar verantwoordelijkheid voor geven voor dit soort situaties. Ik vind het echt niet kunnen en ik neem er als voorzitter ook afstand van.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Heel sympathieke motie, zeg ik als vrouw. We hebben er enorm over gediscussieerd in de fractie en we hebben besloten om het als vrije keuze mee te geven omdat de meningen nogal verdeeld waren. Enerzijds een volle prima als het alleen om vrouwen ging en anderzijds waren er toch heel veel stemmen die opgingen om het vooral echt breder te trekken. Niet kwetsbaren, want daar horen vrouwen ook niet altijd onder. Maar mannen, vrouwen, het breed onderzoeken. Vandaar onze stemverklaring.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. We hebben vandaag een heleboel gehoord over de veiligheid en defensie in dit huis. Deze motie onderstreept nog een keer waarom het belangrijk is om onderzoek te blijven doen naar hoe we het voor onze samenleving, voor alle groepen, voor alle doelgroepen in het OV en daarbuiten veiliger moeten maken. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Niet alleen voor vrouwen maar iedereen moet zich veilig voelen in het openbaar vervoer. Maar wij gaan stemmen in ieder geval voor deze motie, want als het met vrouwen lukt om zich veilig te voelen, dan voelen de andere groepen die daar ook toe horen, alle andere mensen, ook veilig.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik heb wel eerst een punt van orde, want het is nu al een paar keer gebeurd. Ik begrijp de ophef enigszins over de woordkeuze van mijn ambtsgenoot van de PVV, maar eenieder moet hier dan ook wel in welke bewoording dan ook zijn of haar mening kunnen geven, en ook bij een stemverklaring. Dus dat is het punt van orde. Dat zullen wij trouwens ook altijd blijven verdedigen. Dan wil ik graag overgaan tot onze stemverklaring. Wij vinden het ook onnodig om te segregeren op doelgroepen in deze motie en wij zullen daarom tegenstemmen. Iedereen hoort zich veilig te voelen in dit land en daar horen maatregelen op te komen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. De Partij voor de Dieren zal zeker voor deze motie stemmen, want al mijn dochters hebben hier last van. En ik wil ook wel een groep benoemen die vaak degene is die voor die onveilige situaties zorgt, en sorry, dat zijn toch vaak mannen.

De voorzitter: De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik vind het een geweldige motie van mevrouw Berghorst. Daarom dien ik hem ook in. Ik ben met mensen eens dat iedereen zich veilig moet kunnen voelen in het OV en overal, maar het zijn wel vaak vrouwen en jonge meiden die last hebben van het onveilige gevoel. Ook voor onze dochters geldt hetzelfde, zij hebben daarmee te maken. 's Avonds een keer terugkomen van de bios kan niet zonder gedoe. Dus een fantastische motie.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over tot stemming.

Aan de orde 2e Gewijzigde Motie 3106 Berghorst c.s. inzake Onderzoek naar de veiligheidsbeleving in OV. Stemming is geopend. De motie is aangenomen met 31 voor en 14 tegen.

Dan komen we bij de Gewijzigde Motie 3109 Van Bijnen c.s. inzake Budget omgevingsfonds. Stemming is nog niet geopend. Een ogenblik. Stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 32 voor en 13 tegen.

Dan komen we bij Motie 3110 Van Bijnen inzake de Gezamenlijke sportworkshops op scholen door sporttakplatforms. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 30 voor en 15 tegen.

Dan komen we bij Motie 3111 Megens inzake statiegeld naar het armoedefonds. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is verworpen met 20 voor en 25 tegen.

Dan komen bij de Gewijzigde Motie 3113 Maillé c.s. inzake Veiligheid juist in onze achtertuin. Ik zie dat er stemverklaringen zijn. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. In lijn met mijn debat met de heer Nijskens van zojuist; hier Defensie carte blanche geven terwijl GS al het gesprek goed voert, dat is voorbarig, en we hebben een heleboel andere grote opgaven die onze inwoners meer bestaanszekerheid bieden. En daarom zullen we tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, we vinden het heel jammer dat de VVD geen gehoor wenst te geven aan de oproep van toch diverse collega's om deze motie nu niet in te dienen, maar de Staten gelegenheid te geven om zich toch eerst beter te informeren. Wij zullen uiteindelijk toch voorstemmen voor deze motie, niet omdat wij met het proces eens zijn, maar omdat wij niet het signaal af willen geven dat wij tegen de inhoud van deze motie zouden zijn. Dat moet GS overigens, wat ons betreft, niet opvatten als een vrijbrief dat maar alles kan; zeker als het gaat over Vliegbasis De Peel. Daar zijn toch nog wel wat dingen over te bespreken. Wij vragen GS om toch die infosessie en die informatie te gaan verstrekken, zodat wij op zijn minst weten waar we dan voor gestemd hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, nu de VVD heeft aangegeven dat het ook hun intentie niet is om hiermee de deuren voor Vliegbasis De Peel open te zetten, gaat de Partij van de Arbeid voorstemmen; omdat Defensie ook een heel grote werkgever is, en wij in Limburg alle arbeidsplaatsen kunnen gebruiken die er zijn.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Voor ons als LOKAAL-LIMBURG is er te veel onduidelijkheid: waar komt iets? Welk impact heeft het? En dergelijke. Wij snappen wel de intentie en we zijn natuurlijk ook benieuwd wat de uitkomst is van het nationaal programma Ruimte voor Defensie. Dus op dit moment zullen we tegenstemmen.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, ik begrijp heel goed dat de wereld in de afgelopen jaren ingrijpend veranderd is, en we dus nu met een heel andere situatie te maken hebben als een aantal jaren geleden. Tegelijkertijd voelt deze motie toch wel erg als een carte blanche. Ik denk ook dat die niet opportuun is. Dus ik zal daarom tegenstemmen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Fractie BBB-Limburg is uiteraard voor veiligheid en voor werkgelegenheid, toch geven we deze als vrije keuze aan de fractie om daar een eigen oordeel in te mogen vellen.

De voorzitter: Daarmee komen bij de stemming over de Gewijzigde Motie 3113 Maillé c.s. inzake Veiligheid juist in onze achtertuin. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 26 voor en 19 tegen.

Dan komen we bij de Gewijzigde Motie 3114 Van der Pol c.s. inzake Onkruid op tijd gewied zaait zich niet. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 34 voor en 11 tegen.

Dan komen we bij 3e Gewijzigde Motie 3115 Absil c.s. inzake Herstel moment van bezinning. Er is een stemverklaring van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, D66 is voor een moment van bezinning en tegelijkertijd heeft dat moeite met het dictum waarin wordt gesteld dat het een tekst moet zijn die recht doet aan alle geloofs- en levensovertuigingen, want dat lijkt ons gewoon heel erg ingewikkeld. Dus wij zullen daar allemaal onze eigen afwegingen maken als liberalen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ook bij sociaal democraten is dit een vrije kwestie.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Als SP voelen wij onze verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordigers elke dag heel erg goed. Daar is volgens ons geen apart moment of nieuwe traditie voor nodig. Daarom stemmen we tegen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Sympathieke motie, maar wij bezinnen ons ook op het moment dat wij lokaal denken dat het een bezinningsmoment is, dus we zullen tegenstemmen.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, dit is eigenlijk het herroepen van een besluit dat in het verleden genomen is in meerderheid in PS. En daarbij denk ik dat wij niet de Bühne nodig hebben om te bezinnen, maar dat we dat ieder op onze eigen manier kunnen doen. Wij zullen daarom ook tegenstemmen.

De voorzitter: Dan breng ik nu 3e Gewijzigde Motie 3115 Absil c.s. in stemming. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is verworpen met 14 voor en 31 tegen.

Dan komen we bij de Gewijzigde Motie 3116 Jenneskens c.s. inzake Werk aan de winkel naar wonen. De heer Franssen heeft een stemverklaring.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik wilde het verwoorde over deze motie sympathiek, maar in onze beleving is deze motie overbodig omdat het hoofdzakelijk ter uitvoering is van de gemeenten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik de Gewijzigde Motie 3116 van mevrouw Jenneskens c.s. in stemming. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 37 voor en 8 tegen. Dan komen we bij de Motie 3117 Jetten c.s. inzake Organiseren burgerberaad of burgerforum bij opstellen energievisie. Een stemverklaring. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij vinden deze motie overbodig omdat we daar reeds een mededeling portefeuillehouder over hebben gehad, over hoe die aanpak eruit gaat zien. Daarom zullen we tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik de Motie 3117 van mevrouw Jetten c.s. in stemming. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is verworpen met 14 voor en 31 tegen.

Dan komen we bij de 2e Gewijzigde Motie 3118 Schyns c.s. inzake Zicht op SMR. Een stemverklaring van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Voorzitter, los van dat wij SMR's niet als betaalbare energievoorzieningen zien, informeert GS ons al over de voortgang van de hele energietransitie, en daarmee is het verzoek volgens ons overbodig.

De voorzitter: Dan komen we nu tot stemming, 2e Gewijzigde Motie 3118 Schyns c.s.. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 29 voor en 16 tegen.

De 3e Gewijzigde Motie 3119 van mevrouw Depondt c.s. inzake Continuïteit startersleningen. Een stemverklaring van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Voorzitter, meteen de laatste voor vandaag. Naast via deze weg starters op de woningmarkt te ondersteunen, moeten wij met onze gemeente de volkshuisvesting weer betaalbaar maken voor de werkende klasse en niet alleen voor huisjesmelkers en pandjesbazen. Maar desondanks zullen we deze motie in ieder geval ook steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen we nu tot stemming bij de 3e Gewijzigde Motie 3119 van mevrouw Depondt. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 44 voor en 1 tegen. Tot slot komen we dan nu bij het Statenvoorstel G-24-023, de Voorjaarsnota 2024 en de brief van GS van 14 mei 2024. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. De Voorjaarsnota is aangenomen met 30 voor en 15 stemmen tegen.

9 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn we aan het eind van deze vergadering, wat tevens ook het einde is van de Statenvergadering; de laatste Statenvergadering vlak voor het zomerreces. Daarvoor is u allen uitgenodigd in de Feestzaal, of als het nog steeds mooi is buiten, voor een hapje en een drankje; wat toch een mooie traditie is zo vlak voor het zomerreces. Ik ga dat niet doen voordat ik van de gelegenheid gebruik heb gemaakt om het gehele bodenteam, de technische dienst en de helpdesk wederom ongelooflijk te bedanken voor de steun, zodat wij hier ook vandaag weer goed konden vergaderen. Uiteraard wil ik ook de mensen van de Griffie en de hele ambtelijke ondersteuning bedanken voor de afgelopen periode, maar zeker ook voor vandaag; alles weer allemaal op tijd binnen. Wij konden daardoor weer ergens over praten. Dat had nooit gekund zonder de enorme inzet van al deze mensen, dus enorm bedankt. Maar ook een enorm dank aan u, uw achterban en uw medewerkers. U heeft de afgelopen periode een ongelooflijk drukke tijd gehad met alle kadernota's die besproken moesten worden. De Voorjaarsnota, de Najaarsnota, van alles. Het was ongelooflijk veel. Er is veel van u gevraagd en toch heeft u dat allemaal voor elkaar gekregen. We hebben goede debatten met elkaar kunnen voeren. En we hebben heel veel besluiten kunnen nemen zodat we ook met zijn allen weer door kunnen gaan na het reces met waar we het allemaal voor doen: voor een nog mooier Limburg met al haar inwoners. Ik wil jullie er allemaal voor bedanken, en u ook allen ervoor complimenteren. Ik wens u een ongelooflijk fijn zomerreces. Rust goed uit. Blijf gezond. Kom allemaal gezond weer terug. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, we vergeten natuurlijk iemand. Ik wil u bedanken voor de prettige wijze waarop u het afgelopen jaar de vergadering heeft voorgezeten, namens ons allen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zou zeggen: daar moet op gedronken worden. Ik sluit de vergadering.

(Einde van de vergadering om 17.42 uur)

De notulen van de vergadering van 28 juni 2024 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 27 september 2024.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter